

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE İŞ KURUMU FAALİYETLERİ: ESKİŞEHİR İLİ
ÖRNEĞİNDE BİR DEĞERLENDİRME**

Güliz Müge AKPINAR

Danışman
Prof. Dr. Ali Nazım SÖZER

2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye İş Kurumu Faaliyetleri: Eskişehir İli Örneğinde Bir Değerlendirme” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Adı SOYADI

Güliz Müge AKPINAR

İmza

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : Güliz Müge AKPINAR
Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Programı : İnsan Kaynakları
Tez Konusu : Türkiye İş Kurumu Faaliyetleri: Eskişehir İli Örneğinde Bir
Değerlendirme
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ..... tarih ve ..... sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini ..... dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA O
DÜZELTİLMESİNE O*
REDDİNE O**
ile karar verilmiştir.

OY BİRLİĞİ O
OY ÇOKLUĞU O

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

	Evet
Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir.	O
Tez mevcut hali ile basılabilir.	O
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	O
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	O

JÜRİ ÜYELERİ

	İMZA
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red	
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red	
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red	

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türkiye İş Kurumu Faaliyetleri: Eskişehir İli Örneğinde Bir Değerlendirme

Güliz Müge AKPINAR

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı
İnsan Kaynakları Yüksek Lisans Programı

Dünyada 1990'lu yıllardan itibaren etkisini göstermeye başlayan Küreselleşme Türkiye'yi de etkilemiş, ekonomik, sosyal ve yapısal birçok değişimin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu değişimlerin en önemlilerinden birisi de işgücü piyasasında olmuştur. Değişen şartlara uyum sağlayabilmek için birçok kurum şekil değiştirmek zorunda kalmış, bunlardan da en önemlisi daha önceki adıyla İş ve İşçi Bulma Kurumu olan yeni ismiyle Türkiye İş Kurumu olmuştur.

Bu çalışmada yeni kimlik yapısıyla Türkiye İş Kurumu'nun hangi alanlarda faaliyet gösterdiği, değişen ülke şartlarıyla ne kadar bütünleştiği ortaya konularak, mevzuata yönelik düzenlemelerin Eskişehir İli örneğinde nasıl uygulandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye İş Kurumu, İşe Yerleştirme, İşsizlik Sigortası, İşgücü Eğitimi

ABSTRACT
Masters Thesis
The Activities of Turkish Employment Organization,
An Evaluation Trough the Sample: Eskişehir Province

Güliz Müge AKPINAR

Dokuz Eylül University

Institute of Social Sciences

Department of Labour Economy and Industrial Relations

Human Resources Masters Program

The globalization, that has been reflecting its effect throughout the world by the 1990's, also affected Turkey, and so, it led various social, economical and structural changes. One of the most important changes occurred within the labor market. In order to adopt to changed conditions, many institutions were obliged to transform themselves, of which most important one was Labor Placement Office with its new label, Turkish Employment Organization.

In this study, it is attempted to display how the legislative changes are applied in Eskişehir Province sample by introducing the activity areas of Turkish Employment Organization with its transformed identity and also to what extent it is integrated with the changed country conditions.

Key Words: Turkish Labor Organization, Placement Service, Unemployment Insurance, Vocational Training

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1
TÜRKİYE İŞ KURUMUNUN TANITIMI.....	3
I. GÖREVLERİ.....	5
II. TEŞKİLAT YAPISI.....	6
A. Genel Olarak.....	6
B. Eskişehir İl Müdürlüğü Bazında.....	8
III. YASAL DAYANAĞI.....	12

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İŞ KURUMUNUN FAALİYETLERİ

I. İŞ ARAYANLARA YÖNELİK HİZMETLER.....	17
A. Tanımı.....	18
B. Önemi.....	20
C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	20
II. İŞGÜCÜ İSTEMİ, EŞLEŞTİRME VE İŞE YERLEŞTİRME.....	23
A. Tanımı.....	24
B. Önemi.....	24
C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	25
III. İŞSİZLİK SİGORTASI UYGULAMALARI.....	28
A. İşsizlik Sigortası Uygulaması.....	29
1. Tanımı.....	30
2. Önemi.....	31
3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	33
B. İş Kaybı Tazminatı.....	42

1. Tanımı.....	43
2. Önemi.....	44
3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	44
C. Kısa Çalışma Ödeneği.....	46
1. Tanımı.....	47
2. Önemi.....	49
3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	51
D. Ücret Garanti Fonu.....	54
1. Tanımı.....	55
2. Önemi.....	56
3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	56
IV. İŞGÜCÜ EĞİTİMİ.....	57
A. Tanımı.....	58
B. Önemi.....	60
C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	60
1. Kurslar.....	62
a. Kurum Kaynaklı Kurslar.....	64
b. Ceza Paraları Kaynaklı Kurslar.....	65
2. Girişimcilik Eğitimleri.....	66
3. Staj Programları.....	67
4. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP).....	68
5. Çalışanların Mesleki Eğitimi.....	69
6. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi II (ÖSDP).....	69
V. MESLEK DANIŞMANLIĞI.....	70
A. Tanımı.....	71
B. Önemi.....	71
C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	72
VI. İŞ ARAMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ.....	75
A. Tanımı.....	76
B. Önemi.....	76
C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı.....	77

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İŞ KURUMU ESKİŞEHİR İL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İDARİ İŞLER SERVİSİ.....	79
A. Personel İşleri.....	79
B. İdari İşler.....	86
II. İŞ ARAYANLARA YÖNELİK HİZMETLER (İŞE YERLEŞTİRME SERVİSİ).....	89
A. Kayıt İşlemleri.....	89
B. Eşleştirme ve İşe Yerleştirme.....	93
1. Yurtdışı İstihdam ile İlgili Hizmet ve İşlemler.....	93
2. Yurtiçi İstihdam ile İlgili Hizmet ve İşlemler.....	96
III. İŞGÜCÜ İSTEMİ, EŞLEŞTİRME VE İŞE YERLEŞTİRME (İŞVEREN SERVİSİ) ...	101
A. İşgücü İstemi.....	102
B. İşgücü Piyasası Bilgileri.....	106
C. Özel İstihdam Büroları.....	116
IV. İŞSİZLİK SİGORTASI UYGULAMALARI (İŞSİZLİK SİGORTASI SERVİSİ)	133
A. İşsizlik Sigortası İşlemleri.....	133
B. İş Kaybı Tazminatı.....	142
C. Kısa Çalışma Ödeneği.....	143
D. Ücret Garanti Fonu.....	143
V. İŞGÜCÜ EĞİTİMİ (KURS SERVİSİ)	143
A. Dış Kaynaklı Kurslar.....	144
1. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP) Kapsamında Açılan Kurslar....	144
2. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP).....	145
3.Hibe Projeleri.....	149
4. Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi (SETİP).....	151
B. Meslek Edindirme Kursları.....	152
1. Kurum Kaynaklı Kurslar.....	153
a. İstihdam Garantili Kurslar.....	153
b. İşsizlik Sigortası Kapsamında Açılan Kurslar.....	156

2. Ceza Paraları Kaynaklı Kurslar.....	160
a. Özürlülerin Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu.....	161
b. Hükümlülerin Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu.....	164
3. İş Arama Becerileri.....	169
4. İş ve Meslek Danışmanlığı.....	172
a. İşletmelerde Eğitim.....	172
b. Meslek Danışmanlığı.....	174
SONUÇ.....	176
KAYNAKÇA.....	180

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
C.	Cilt
ÇSGB	Çalışma ve Soysal Güvenlik Bakanlığı
f.	Fıkra
İİMEK	İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu
İLO	Uluslar arası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KHK	Kanun Hükümünde Kararname
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KOI	Kamu Ortaklığı İdaresi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
ÖİB	Özel İstihdam Büroları
ÖSDP	Özelleştirme Sosyal Destek Programı
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi
R.G.	Resmi Gazete
s.	Sayfa
Sa.	Sayı
TİS	Toplu İş Sözleşmesi
VHKİ	Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni
TYÇP	Toplum Yararına Çalışma Projesi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2005 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.79
Tablo 2: 2006 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.80
Tablo 3: 2007 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.81
Tablo 4: 2008 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.82
Tablo 5: 2009 yılı Ocak – Ağustos Dönemi Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.83
Tablo 6: 2009 yılı Ağustos-Aralık Dönemi Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları	s.84
Tablo 7: 2005 Yılında Yurtdışına Gönderilenler	s.93
Tablo 8: 2006 Yılında Yurtdışına Gönderilenler	s.94
Tablo 9: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı	s.106
Tablo 10: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı	s.107
Tablo 11: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı	s.108
Tablo 12: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı	s.109
Tablo 13: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı	s.110
Tablo 14: 2004 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.116
Tablo 15: 2005 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.119
Tablo 16: 2006 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.122
Tablo 17: 2007 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.125
Tablo 18: 2008 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.128
Tablo 19: 2009 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri	s.130
Tablo 20: 2004 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.133
Tablo 21: 2005 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.135
Tablo 22: 2006 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.136
Tablo 23: 2007 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.138
Tablo 24: 2008 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.139
Tablo 25: 2009 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı	s.140

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 2005–2008 Yıllarında Kuruma Başvuran Kişi Profili	s.90
Şekil 2: 2005 -2008 Yılları Arasında İşverenlere Gönderilen Kişilerin Profili	s.97
Şekil 3: 2005 -2008 Yılları Arasında İşe Yerleştirilen Kişilerin Profilleri	s.98
Şekil 4: 2005 -2008 Yılları arasında yapılan işe yerleştirilmelerin Kamu Sektörü ve Özel Sektör Olarak Dağılımı	s.99
Şekil 5: 2005 -2008 Yılları arasında yapılan işe yerleştirilmelerin Tarım Dışı ve Tarım İçi Olarak Dağılımı	s.100
Şekil 6: 2005–2008 yılları arasında Kamu Sektöründen ve Özel Sektörden alınan açık işler	s.103
Şekil 7: 2005–2008 yılları arasında Kamu Sektörü ve Özel Sektör Bazında Karşılanan Açık İşler	s.104
Şekil 8: 2005 -2008 yılları arasında Tarım İçi ve Tarım Dışı Sektörel Bazda Alınan Açık İşler	s.105
Şekil 9: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen özurlülerin cinsiyet profili	s.111
Şekil 10: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen özurlülerin sektöre göre dağılımları	s.112
Şekil 11: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilmek üzere kuruma başvuran eski hükümlülerin profili	s.113
Şekil 12: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen eski hükümlülerin cinsiyet profili	s.114
Şekil 13: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen eski hükümlülerin sektöre göre dağılımları	s.115

GİRİŞ

18. yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi ile birlikte yığın üretiminin yapılmaya başlanması ve emeğin serbestleşmesi ile iş ve işçi bulmaya olan ihtiyaç artmıştır. İş bulma hizmetleri başlangıçta dini kuruluşlar, yerel yönetimler, sendikalar ve özel bürolar aracılığı ile yürütülmüştür. İhtiyacın hızla gelişmesi, özel iş bulma bürolarının işçi simsarlığı nedeniyle hizmeti kötüye kullanmaları, devletin bu alana müdahale etmesini zorunlu kılmıştır. Devletin müdahalesi, önce işçileri koruyucu yasal düzenlemeler getirmesiyle, sonra kamu istihdam kurumlarını tesis etmesiyle, ilerleyen dönemlerde ise özel iş aracılığını yasaklayıp iş ve işçi bulma aracılığı alanında tekel olması şeklinde kendini göstermiştir.

Türkiye’de de 1946 yılında iş ve işçi bulmaya aracılık etmesi bakımından İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur. Kurum, kabuk ve içerik değiştirerek Türkiye İş Kurumu olarak yeni halini aldığı 54 yıllık sürede özellikle sadece işverene işçi, işçiye iş bulmada aracılık sağlayan bir yapıda hayatını sürdürmüştür. Ancak Türkiye’nin değişen dünya düzeni ile bütünleşmeye çalışma çabaları birçok alanda değişimin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan değişimler Kurumun da birçok alanda kendisini geliştirmesini ve yenilemesini hem bir zorunluluk haline getirmiştir, hem de buna olanak sağlamıştır.

İşsizlik Sigorta sistemini uygulama görevinin Türkiye İş Kurumu’na verilmesi ve İşsizlik Sigortası Fonu’nun Kuruma tahsis edilmesi, öncelikli olarak Kurumun teşkilat yapısını değiştirmesine etki ederek, İŞKUR’u sadece iş ve işçi bulmaya aracılık eden bir kurum olmaktan çıkarmıştır. Diğer bir deyişle İŞKUR’un eski kimliğinden sıyrılarak yepyeni bir misyona ve vizyona sahip olmasına imkan tanımıştır. Kurum mevzuatında yapılan çeşitli düzenlemeler ile daha önceden yaptığı işlemlere ek olarak, artık İşsizlik Sigortası işlemlerinin ifa edildiği, işgücü piyasası bilgilerinin toplandığı, iş ve meslek danışmanlığının yapıldığı, meslek edindirme kursları gibi işgücü uyum hizmetlerinin gerçekleştirildiği, İl İstihdam ve Meslek Kurulu toplantılarının yapıldığı bir yapıya kavuşması sağlanmıştır.

İŞKUR sadece 9 yıl gibi kısa bir sürede, eski hantal ve pek de etkin olmayan yapısından kurtularak, devletin politikalarının uygulanmasında ve vatandaşa hizmet sunulmasında olmazsa olmaz bir kurum haline gelmiştir.

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Ana bölümlere geçilmeden önce kurumun teşkilat yapısının ve görevlerinin yer aldığı bir kurum tanıtımı yapılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde kurumun faaliyetleri, hangi işlemlerin hangi yasal dayanaklara göre nasıl ifa edildiği belirtilmek istenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde de teoride olması gereken işlemlerin Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü bünyesinde nasıl yapıldığı, uygulamada yapılan işlemlerin genel sistemle ne denli çakıştığı ortaya konmak istenmiştir.

TÜRKİYE İŞ KURUMUNUN TANITIMI

Türkiye’de de mesleğe yönelme sorunu bir iş tutma çağına gelmiş kimseleri iş olanaklarından haberli kılma ve çeşitli iş kollarına, uygun nitelikte elemanlar sağlama, kısaca iş arayanla işçi arayanı karşı karşıya getirme amacına yönelik bir hizmet olarak ele alınmış ve bu amaçla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur. Bu kurum uzun yıllar sadece iş arayanlarla işçi arayanları eşleştirme işlemi yapmıştır¹.

İş ve İşçi Bulma Kurumu, 1946 yılından 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye İş Kurumu’nun oluşturulduğu 2000 yılına kadar, bazı değişiklikler yapılmakla birlikte, 54 yıl süreyle iş piyasasının düzenlenmesi ile ilgili tek kurum olarak faaliyet göstermiştir. Bu süre içerisinde İş ve İşçi Bulma Kurumu beklenen etkinliği gösterememiştir.

1960’lı yıllarda başta Federal Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerine gitmek isteyen işgücünün seçilmesi ve yerleştirilmesi alanında yabancı iş bulma büroları ile işbirliği içinde çalışmalar yapan Kurum, son yıllarda hemen hemen sadece kamu işverenlerinin işgücü taleplerini karşılamak ve yine yasal bir zorunluluk olan sakat ve eski hükümlü istihdamında aracılık yapmakla yetinmiştir².

Ülkemizde ciddi boyutlarda seyreden yapısal işsizlik sorunu ile mücadele edilebilmesi ve çalışma hayatımızda yerini alan işsizlik sigortası sistemini uygulama görevinin Kurum’a verilmesi de Kurum’un modernize edilerek hızla yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır³.

Genel olarak ekonomik ve sosyal hayat, özel olarak da iş piyasasında değişen şartlar dolayısıyla İş ve İşçi Bulma Kurumunun yeniden yapılanması gereği ortada iken

---

¹ Yıldız KUZGUN, Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003, s.15.

² Metin KUTAL, “Türkiye İş Kurumu Çalışma Hayatımıza Katılırken Bazı Gözlem ve Beklentiler”, TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 16, S:4-5, Ankara, Kasım 2000-Şubat 2001, s.1.

³ “İŞKUR’da Yeniden Yapılanma,” Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, 2002, s.5.

bu konu ile ilgili çalışmaları hızlandıran ve sonuçlanmasına sebep olan gelişme 1999 tarih ve 4447 sayılı Kanunla hayata geçirilen işsizlik sigortası olmuştur. 1 Haziran 2000 tarihinde işsizlik sigortası primlerinin tahsil edilmeye başlanması, Şubat 2002 tarihinde de ilk işsizlik sigortası ödemelerinin yapılacak olması ve İş ve İşçi Bulma Kurumunun mevcut yapısı ile bu faaliyetleri layıkıyla gerçekleştiremeyeceği görüşünün hâkim olması Kurumun yeniden yapılandırılması çalışmalarını hızlandırmış, 57. Hükümetin hayata geçirmeye çalıştığı sosyal güvenlik reformunun ikinci adımı çerçevesinde 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kurum Türkiye İş Kurumu adını alarak yeniden yapılandırılmıştır⁴.

25.01.1946 tarih ve 4837 sayılı yasa ile kurulan İş ve İşçi Bulma Kurumu, 25.06.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen ve 05.07.2003 tarih ve 25159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İş Kurumu Kanunu ile kuruluş yasasına kavuşmuş ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı KHK ile hayata geçirilen Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Genel Müdürlüğü, AB norm ve standartlarına uygun, yeni bir teşkilat yapısını benimsemiştir. Kurum, bu düzenleme ile aktif işgücü programları uygulayabilecek, özel istihdam bürolarının faaliyetlerine izin verebilecek, işçi ve işveren konfederasyonlarıyla gerek Genel Kurul ve Yönetim Kurulu'nda, gerekse İl İstihdam Kurulları'nda işbirliği yapabilecek, istihdamda riskli grup olarak nitelendirilen kişiler için meslek edinme, değiştirme ve yetiştirme kursları düzenleyebilecek ve ayrıca işsizlik sigortasını uygulayabilecek⁵ bir yapıya kavuşmuştur.

Türkiye İş Kurumu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe haiz, idarî ve malî bakımdan özerk bir kamu

---

⁴ Yusuf ALPER, "İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan Türkiye İş Kurumu'na", İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt 5, S:2, No:165, 2003, <http://www.isgucdergi.org/?p=makale&id=165&cilt=5&sayi=2&yil=2003> (16.03.2009)

⁵ Ali Rıza BASA, "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Ulusal Programımızda Sosyal Politikalar", MESS Mercek Dergisi, İstanbul, Nisan 2001, s.40.

kuruluşu⁶ olup, Kurumun yönetim organlarını Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ve İl İstihdam Kurulları oluşturmaktadır.

I. GÖREVLERİ

Ülkemizde kısaca İŞKUR olarak bilinen Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü gerek özel gerekse kamu örgütlerine işgören ve işsizlere ise iş bulmak için kar amacı gütmeyen kamu hizmeti görmek amacıyla kurulan resmi bir kurumdur.

Bu kurumun en önemli görevi boş işler ve iş arayan işsizler arasında periyodik bültenlerle ve talep üzerine aracılık etmektir. Bu nedenle örgütler açısından iş gereklerine uygun olarak aradıkları işgörenleri bulmada oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır⁷.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Yasası ile Kurum'un görev alanı 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'a oranla oldukça genişletilmiştir. 4837 sayılı Yasa'da Kurum'un iş ve işçi bulmaya aracılık görevi ön plandayken, 4904 sayılı Yasa'da istihdamın geliştirilmesi, işsizliğin önlenmesi hakkındaki hizmetleri ve işsizlik sigortası ile ilgili işlemleri yürütmesi ön plana çıkmaktadır⁸.

Kurumun yapacağı görevler şu şekilde sıralanabilir⁹:

a) Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek;

---

⁶ 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun İnci maddesi.

⁷ Erdal ÜNSALAN, Bülent ŞİMŞEKER, Meslek Yüksekokulları İçin METEP'e Göre Hazırlanmış İnsan Kaynakları Yönetimi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006, s.92.

⁸ Bayram COŞKUN, "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: 1990'lı Yıllardaki Gelişmeler ve İŞKUR Örneği", (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2003, s.219.

⁹ 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 3. maddesi.

b) İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve Kurul çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak;

c) İş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri düzenlemek;

d) İşçi isteme ve iş aramanın düzene bağlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurt dışı hizmet akitlerinin yapılmasına aracılık etmek, istihdamında güçlük çekilen işgücü ile işyerlerinin yasal olarak çalıştırmak zorunda oldukları işgücünün istihdamlarına katkıda bulunmak, özel istihdam bürolarına ilişkin Kuruma verilen görevleri yerine getirmek, işverenlerin yurt dışında kendi iş ve faaliyetlerinde çalıştıracığı işçileri temin etmesi ile tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığına izin verilmesi ve kaldırılmasına ilişkin işlemleri yapmak;

e) Gerektiğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek;

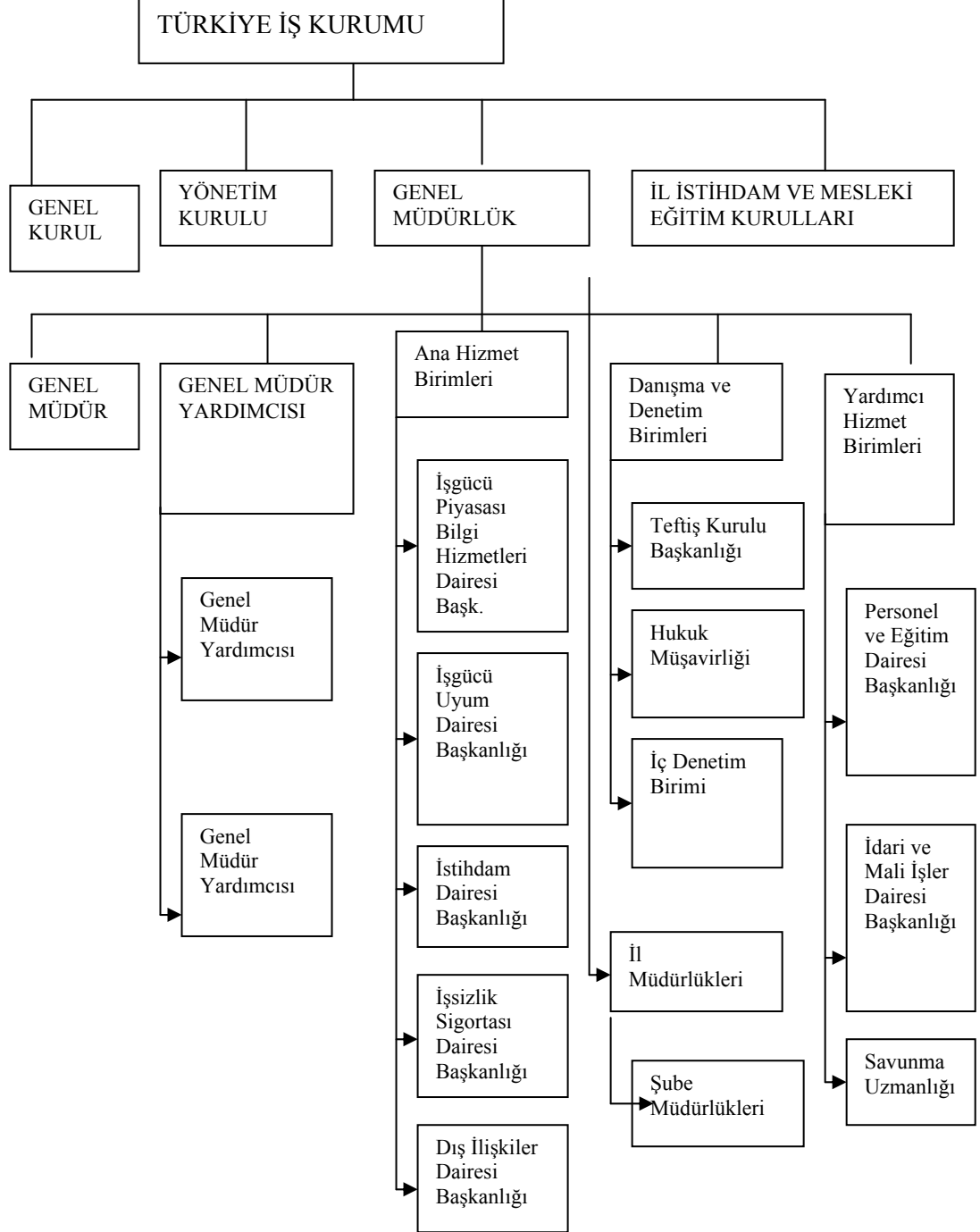
f) Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin taraf olduğu Kurumun görev alanına giren ikili ve çok taraflı anlaşma, sözleşme ve tavsiye kararlarını uygulamak.

II. TEŞKİLAT YAPISI

A. Genel Olarak

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Türkiye İş Kurumunun teşkilat yapısı şu şekildedir:

Şekil 1 : Türkiye İş Kurumunun Teşkilat Yapısı

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Portalı

Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ile İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Kurumun organlarını oluşturmaktadır. Genel Müdürlük merkez ve taşra olarak iki teşkilata bölünmüştür. Merkez teşkilatında Ana Hizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri ile Yardımcı Hizmet Birimleri yer almaktadır. İşgücü Piyasası Bilgi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, İşgücü Uyum Dairesi Başkanlığı, İstihdam Dairesi Başkanlığı, İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Ana Hizmet Birimlerini, Teftiş Kurulu Başkanlığı ile Hukuk Müşavirliği Danışma ve Denetim Birimlerini; Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ile İdarî ve Malî İşler Dairesi Başkanlığı ise Yardımcı Hizmet Birimlerini oluşturmaktadır. Kurumun taşra teşkilatı ise, il düzeyinde kurulacak il müdürlüklerinden ve merkez nüfusu 100.000 ve yukarı olan veya Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi çalışan sayısı 10.000' in üzerinde bulunan ilçelerden gerekli görülenlerde kurulacak şube müdürlüklerinden oluşmaktadır¹⁰.

B. Eskişehir İl Müdürlüğü Bazında

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 05.07.2003 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Kurumun teşkilat yapısında yer alan Bölge Müdürlükleri kaldırılmış yerine İl Müdürlükleri uygulamaya konmuştur. Daha önce Bursa Bölge Müdürlüğüne bağlı bir Şube Müdürlüğü olan Eskişehir, yasanın yürürlüğe girmesiyle İl Müdürlüğü olmuş olup halen Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü olarak faaliyetinde devam etmektedir.

05.01.2004 tarihinde ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi çerçevesinde tek belge uygulamasına geçilmesiyle birlikte İl Müdürlüklerinde çalışan personelin görevleri dokümanite edilmiş, iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği servisler Kalite Yönetim Sistemi'nde tanımlı hale gelmiştir.

Eskişehir İl Müdürlüğü özelinde iş ve işlemlerin gerçekleştiği servisler Operasyonel Servisler ve Destek Hizmetler olarak iki ana gruba ayrılmıştır. Operasyonel Servisler İşgücü Piyasası Bilgileri ve İşveren Bağlantı Hizmetleri

---

¹⁰“ Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü Brifing Raporu”, Eskişehir, Ekim 2009, s.3.

Enformasyon Hizmetleri, İş ve İşçi Bulma Hizmetleri, Aktif İşgücü Piyasası Hizmetleri ve Pasif İşgücü Piyasası olmak üzere dört ana grupta toplanırken; Destek Hizmetler Servisleri Muhasebe ve Mali İşler ile İdari İşler olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır¹¹:

Operasyonel servisler şu şekilde değerlendirilebilir:

a) İşgücü Piyasası Bilgileri ve İşveren Bağlantı Hizmetleri:

Ekonomik gelişmenin ve aktif istihdam politikalarını uygulamanın ön koşulu güncel ve güvenilir işgücü piyasası bilgilerinin varlığı ile gerçekleşebilmektedir. Bu amaçtan yola çıkılarak İşgücü Piyasası Bilgileri ve İşveren Bağlantı Hizmetleri ile işgücü piyasası bilgilerini toplama, birleştirme, işleme ve çözümlenme konusunda gerekli araç ve yöntemlerin geliştirilmesi sağlanmaktadır¹². İşgücü Piyasası Bilgileri ve İşveren Bağlantı Hizmetleri'nin sunulması amacıyla oluşturulan ve kısaca İşveren Servisi olarak adlandırılan bu departmanda çalışan personeller özellikle işyeri ziyaretleri yaparak il düzeyinde faaliyet gösteren işverenlere ait bilgileri toplamakta ve İl Müdürlüğü düzeyinde veri tabanı oluşturmaktadırlar. Bu veri tabanında Eskişehir İli'ndeki işyerlerinin adları veya unvanları, ana faaliyet grupları, kamu yada özel sektörde olduklarına dair yasal durumları; bir önceki ay itibari ile çalışanlar, ay içinde işe alınan ve işten ayrılan işçi sayısı, ay sonu itibari ile çalışanlar, sözleşme türüne göre (belirli süreli, belirsiz süreli, kısmi zamanlı iş sözleşmesine göre) çalışan işçi sayısı, özürlü ve eski hükümlü sayısı, terörden etkilenen yada yakınlarının sayısı, ihtiyaç duyulan işgücünden karşılanmasında güçlük çekilen meslekler gibi bilgilerin yer aldığı personel durum çizelgesi; toplu işten çıkmaların olması durumunda toplu işten çıkarma nedeni, çıkarma tarihi ve çıkarılanların cinsiyete göre dağılımı; özürlü, eski hükümlü ile terörden etkilenenlerin oluşturduğu İstihdamı Zorunlu Olanların Takibi; yeni açılan işyerleri, kapanan işyerleri, istihdam artıran işyerleri, istihdam azaltmaları, ferdi işten

¹¹ Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü İdari İşler Arşivi.

¹² İşgücü Piyasası ve İşveren Bağlantı Hizmetleri, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.7/1.

çıkarılanlar (toplu işten çıkarmaların haricindeki işe son vermeler) gibi bilgiler yer almaktadır¹³.

Ayrıca Eskişehir İli'nde yer alan işyerlerinden işgücü isteminin yapılması, açık işlerin duyurulması da yine bu servis bünyesinde gerçekleştirilen işlemlere örnek gösterilebilmektedir.

b) İş ve İşçi Bulma Hizmetleri: Plasman işe yerleştirme servisi de denilmektedir. Türkiye İş Kurumu'nun 1946 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu olarak kuruluşundaki ana amaç bu servis bünyesinde ifa edilen işlerle gerçekleştirilmektedir. İş ve İşçi Bulma Hizmetlerinin gerçekleştirildiği bu servisin kuruma gelen vatandaşların ilk kayıtlarının alınmasından, iş arama süreçlerinde kendilerine uygun işlerin olup olmadığının saptanmasına kadar çeşitli görevleri bulunmaktadır. Eşleştirme ve işe yerleştirme gibi işlemler de yine bu servisin gerçekleştirdiği işlemler arasında yer almaktadır.

c) Aktif İşgücü Piyasası Hizmetleri: İşgücü eğitim ve ya işgücü yetiştirme kursları olarak da bilinen bu servis ile; bir mesleğe sahipken işsiz kalan, sahip olduğu meslek ile piyasa şartlarında iş bulamayan yada yeni bir meslek edinmek isteyen kişilerin piyasadaki ihtiyaçlar doğrultusunda güncel mesleklerde yetiştirilmesi; özürlü, hükümlü yada eski hükümlü statüsünde yer alanlara mesleki eğitim verilmesi ve bu kişilerin rehabilitasyon edilmesi; KOSGEB işbirliği ile kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak amacıyla girişimcilik eğitimlerinin düzenlenmesi; en az lise, (lise dengi ve üstü) düzeyindeki eğitim kurumlarından mezun olmuş işsizlerin, mesleki yeterliklerini geliştirebilecekleri staj programları düzenlenmesi; 4857 sayılı kanunun 85 inci maddesi çerçevesinde ağır ve tehlikeli işlerde çalışacak kişilerin sahip olmaları gereken sertifikaların verilmesini teminen çalışanlara yönelik eğitim programları düzenlenmesi; genellikle ekonomik kriz, özelleştirme, ekonomik yapılanma, doğal afetler ve işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde Kuruma kayıtlı işsizlerin, çalışma yaşamından uzun süre ayrı kalarak maddi sıkıntıya düşmelerini önlemek, çalışma alışkanlık ve disiplinlerini

---

¹³ “İşgücü Piyasası ve İşveren Bağlantı Hizmetleri”, s.7/2-7/13.

yitirmemelerini, kısa süreli istihdam ve eğitimlerini sağlamak amacıyla doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan TYÇP (Toplum Yararına Çalışma Programı)'lerin yürütülmesi gibi çeşitli hizmetler sağlanmaktadır¹⁴.

Ayrıca çalışan işgücünün işletme ve verimlilik kültürü, kalite ve iş güvenliği bilinci artırılarak yüksek performansa ulaşmasına katkı sağlanmak amacıyla düzenlenen işletmelerde eğitim seminerleri ile ilk ve orta kademe yöneticilerinin yöneticilik ve eğiticilik niteliklerinin geliştirilmesine yönelik verilen eğitimlerin koordine edilmesi yine bu servisin yerine getirmekle yükümlü olduğu görevler olarak belirtilebilmektedir¹⁵.

d) Pasif İşgücü Piyasası Hizmetleri: İşsizlik Sigortası, İş Kaybı Tazminatı, Kısa Çalışma Ödeneği ve Ücret Garanti Fonu gibi işsiz kalan kişilere yönelik olarak uygulanan hizmetler bu alanda değerlendirilmektedir¹⁶.

Destek hizmetler servisleri ise 2 ana grupta toplanmıştır.

a) Muhasebe ve Mali İşler: Eskişehir İl Müdürlüğü'nde yapılan her türlü işlemle ilgili ödemeler (memur maaşları, kurslara katılan kursiyerlere ödenen cep harçlıkları, kişilere / kurumlara kesilen cezaların ya da sözleşme damga vergisinin tahsilâtı gibi çeşitli işlemlere yönelik ödemeler) bu servis aracılığı ile yürütülmektedir.

b) İdari İşler: Personel ve idare ile ilgili iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği bir çeşit destek hizmetler birimidir.

---

¹⁴ İşgücü Eğitimi, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.5/3-5/32.

¹⁵ İşletmelerde Eğitim Seminerleri, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.5-2/1.

¹⁶ İşsizlik Sigortası Uygulama Esasları, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.3-1.

III. YASAL DAYANAĞI

Kurumsal işlemler Kanunlar, ILO Sözleşmeleri, Tüzükler, Yönetmelikler ve Yönergeler olarak farklı yasal düzenlemelere bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu yasal düzenlemelerden en önemlileri şu şekilde sıralanabilir¹⁷:

Kanunlar

Kurumun yaptığı işlemler birçok kanunla ilişkili olarak gerçekleştirilmektedir. Yapılan işlemlerle alakalı temel kanunlar;

- Türkiye İş Kurumu Kanunu,
- İş Kanunu,
- Deniz İş Kanunu,
- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun,
- Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun,
- Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu,
- İşsizlik Sigortası Kanunu
- 15. 05. 2008 tarihinde kabul edilen 5763 Sayılı Kanun (İstihdam Paketi)
- 18.02.2009 tarihinde kabul edilen 5838 Sayılı Kanun

---

¹⁷ Türkiye İş Kurumu Portalı:
<http://portalint.iskur.local:5253/LoadExternalPage.aspx?uicode=statkanunlar> (27.04.2009)

- 11 Ağustos 2009 tarihinde kabul edilen 5921 Sayılı Kanun olarak sıralabilmektedir.

Yapılan işlemlerle alakalı diğer ilgili kanunlar ise;

- Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun,
- Terörle Mücadele Kanunu,
- Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu olarak sıralabilir.

Bakanlar Kurulu Kararları;

Türkiye İş Kurumu'nun bünyesinde yapılan işlemlerle ilgili dört ayrı Bakanlar Kurulu Kararı olmasına rağmen kurumsal işlemlerle ilgili en alakalı olanları şu şekildedir:

- Sigortalı işsizler ile Türkiye İş Kurumuna kayıtlı diğer işsizlere yönelik iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum ve toplum yararına çalışma hizmetleri ile işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları kapsamında yapılacak giderlerin yıllık miktarının 2009 ve 2010 yılları için işsizlik sigortası primi olarak bir önceki yıl içinde İşsizlik Sigortası Fonuna aktarılan Devlet payının yüzde ellisine çıkarılması hakkındaki Bakanlar Kurulu Raporu
- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde, kısa çalışma süresinin altı ay uzatılması hakkındaki Kararın yürürlüğe konulması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı

Uluslar Arası Sözleşmeler

Kurumda yapılan işlemleri doğrudan etkilemese de yapılan işlemlerin yasal dayanağı olması açısından farklı uluslar arası sözleşmelere atıfta bulunulabilmektedir. Aşağıda atıfta bulunulan sözleşmelerden bazıları örneklendirilmiştir¹⁸:

- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
- Ücretli İş Bulma Büroları Hakkında 96 Sayılı Sözleşme (Revize)
- Sakatların Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdamı Hakkında 159 Sayılı Sözleşme

Yönetmelikler

Türkiye İş Kurumu'nun bünyesinde yapılan işlemlerle ilgili yaklaşık elli üç ayrı yönetmelik olmasına rağmen dış müşterilerle ilgili olarak kurumsal işlemlerin gerçekleştirilmesi sırasında en sık başvuru yapılan yönetmelikler şu şekildedir¹⁹:

- İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliği
- İşsizlik Sigortası Fonu Kaynaklarının Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

---

¹⁸ Türkiye İş Kurumu Portalı:
<http://portalint.iskur.local:5253/LoadExternalPage.aspx?uicode=statilosozlesmeleri> (27.04.2009)

¹⁹ Türkiye İş Kurumu Portalı:
<http://portalint.iskur.local:5253/LoadExternalPage.aspx?uicode=statyonetmelikler> (27.04.2009)

- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- Kısa Çalışma Ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik

- Korumalı İşyerleri Hakkında Yönetmelik

- Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği

- Özel Mesleki Rehabilitasyon Merkezleri Hakkında Yönetmelik

- Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

- Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik ve Ekleri

- Sakatların Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Hangi İşlerde Çalıştırılacakları Hakkında Yönetmelik

- Sosyal Güvenlik Kurumuna Yapılan Sigortalı ve İşyeri bildirimlerinin Bazı Kurumlara Yapılması Gereken Bildirimler Yerine Geçmesine Dair Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (Sigortalı ve işyeri bildiriminin İŞKUR'a yapılması açısından önemli)

- Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği

- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği

- Yurt Dışında İşe Yerleştirme Hizmeti Hakkında Yönetmelik
- Yurt İçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

Tebliğler

Kurumda yapılan işlemlerle ilgili olarak başvuru tebliğler şöyledir²⁰:

- Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağdurlarının İstihdamı Hakkındaki Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ
- 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 20 nci Maddesine ve 4857 Sayılı İş Kanununun 108 nci Maddesine İstinaden Uygulanacak İdari Para Cezaları Hakkında Tebliğ
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin 1 No'lu Tebliğ
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin 2 Nolu Tebliğ
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:3)
- Özel İstihdam Büroları Hakkında Tebliğ (Tebliğ No:1)
- 4857 Sayılı İş Kanununun 65 İnci Maddesine Göre Uygulanacak Kısa Çalışma Ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 1)

---

²⁰ Türkiye İş Kurumu Portalı:
<http://portalint.iskur.local:5253/LoadExternalPage.aspx?uicode=stattebligler> (27.04.2009)

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İŞ KURUMUNUN FAALİYETLERİ

Türkiye İş Kurumu'nun faaliyetleri temel olarak Kamu İstihdam Hizmeti olarak ele alınabilir. Kamu İstihdam Hizmeti İş ve İşçi Bulma, İşgücü Piyasası bilgileri sağlanması, işgücü piyasası uyum programlarının yönetimi, işsizlik yardımlarının yönetimi gibi dört temel işlevi olduğu söylenebilir²¹.

Kayıt işlemleri (plasman), eşleştirme ve işe yerleştirme Kurumun İş ve İşçi Bulma hizmetleri, İşgücü İstemi işgücü piyasası bilgilerinin sağlanması hizmetleri, İşgücü Eğitimi işgücü piyasası uyum programlarının yönetimi hizmetleri, son olarak İşsizlik Sigortası İşlemleri de işsizlik yardımlarının yönetimi hizmetleri olarak ele alınabilir.

I. İŞ ARAYANLARA YÖNELİK HİZMETLER

Türkiye İş Kurumu'nun yeniden yapılandırılması ile birlikte iş arayanların İl Müdürlükleri'ne gittiklerinde ihtiyaç duyacakları tüm bilgileri alabilmeleri amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. İşsizlerin kurumda oturabildikleri, başvurularını yapabildikleri, işverenleri arayabildikleri ve de işe yerleştirme memuru ya da İş ve Meslek Danışmanı ile görüşebildikleri bir sistem oluşturulmaya çalışılmıştır. İş arayanlar, açık işler ile iş imkânları hakkında mevcut tüm bilgileri öğrenerek kendi kararlarını kendileri vermek isteyen kişiler ile yardım almadan kendi başına iş bulamayan kişiler olarak iki gruba ayrılmakta ve verilen hizmetler de bu doğrultuda şekillenmektedir.

---

²¹ Phan THUY, Ellen HANSEN, David PRİCE, Çeviren Metin ÇULHAOĞLU, Değişen İşgücü Piyasasında Kamu İstihdam Hizmeti, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2001, s.12

A. Tanımı

Kurum tarafından iş arayanlara yönelik olarak sunulan hizmetlere iş arayan hizmetleri denilmektedir. Bu hizmetler kısaca şu şekilde özetlenebilmektedir²²:

- Self-servis imkânları sunulması,
- İşgücü piyasası ve eğitim imkânları hakkında bilgi verilmesi,
- İş arayanlar için çalışma yeri oluşturulması,
- Kayıt ve işe gönderme- yerleştirme imkânı sağlanması,
- Hizmet sunulması,
- 180 numaralı telefon ile Kurum hizmetlerinden yararlanmak isteyen iş arayan ve işverenlere yardımcı olunması.

Self-Servis; açık işler ile iş imkânları hakkında mevcut tüm bilgileri öğrenerek kendi kararlarını kendileri vermek isteyen kişilere sunulan imkânlardır. Self-Servis hizmetindeki amaç, iş arayanlara uygun açık işleri araştırma olanağı sunmak ve işverenlerle doğrudan irtibat kurmalarına yardımcı olmaktır. İş arayanlar açık işlere ilişkin bilgilere ilan panoları aracılığıyla ulaşabilecekleri gibi Kamu İstihdam Kurumu web siteleri aracılığı ile de ulaşabilirler²³. Bu noktada Türkiye İş Kurumu verilen bilgilerin doğru olduğu, işyerlerinin yasal ve güvenilir olduğunun teyit görevini üstlenmektedir.

İşgücü piyasası ve eğitim imkânları hakkında bilgi verilmesi; İşgücü piyasası, çalışabilir yaştaki nüfus bağlamında, işgücü arzı ile işgücü talebi arasındaki ilişki, etkileşim ve gerilimleri içeren, bu yüzden de dinamik bir yapısı olan

²² İş Arayanlara Yönelik Hizmetleri, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/2.

²³ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/4.

mekanizmalar bütünüdür. İşgücü arzı ve işgücü talebi, işgücü piyasasının temel iki değişkenin oluşturup, bu iki değişken arasındaki fark işsizlik olarak adlandırılan olguyu vermektedir. Bu iki değişkene dair ve bu iki değişken arasındaki farka ilişkin bilgiler, söz konusu ülkede hangi alanlarda istihdam fazlası bulunduğunu, hangi alanlarda ise istihdam açığı olduğunun açık birer göstergesidir²⁴.

Kurumun giriş alanının faaliyet alanındaki işgücü piyasasına ilişkin bilgi merkezi olduğunun gösterilecek şekilde düzenlenmesi ile işveren ve iş arayanların işgücü piyasası, eleman arayan işyerleri, iş arayanlar ve eğitim imkânları hakkında her türlü güncel bilgiye kolayca ulaşabilmeleri sağlanmaktadır²⁵.

İş arayanlar için çalışma yeri oluşturulması; iş arayan kişilerin başvurularını yapabilmeleri ya da dosyalar üzerinden bilgi taraması yapabilmeleri gibi aktif bir şekilde iş aramalarını sağlamak amacıyla oluşturulan alanlardır²⁶. Bu alan genellikle Kurum girişinde bulunan Halkla İlişkiler bölümüdür.

Hizmet sunulması; ilan panosuna görüşme sırasında iş arayanlara ne tür soruların gelebileceğine dair bilgilerin asılması; yerel işgücü piyasasının ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak hazırlanan ve iş arayanlara Kurumun kendilerine nasıl yardımcı olacağını anlatan broşürlerin iş arayanlara verilmesi gibi etkinliklerdir. Buradaki amaç hazırlanan broşürlerde yer alan açık işler, iş arama planı, uygun bir iş bulma konusunda yardım ve danışmanlık, iş arama becerileri eğitimi, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri²⁷ gibi çeşitli bilgiler ile Kuruma başvuran işsizlere iş arama sürecinde nelerle karşılaşabileceklerine yönelik bir ön kılavuzluk yapmaktır.

180 numaralı telefon; Kurum sisteminin dışa açılması ile birlikte işveren ve iş arayanlar dış kullanıcı olarak sistemden yararlanmaya başlamışlardır. Bu nedenle

---

²⁴ TİSK ve TÜRK-İŞ Yerel Düzeyde İşgücü Piyasasını İzleme ve Yönlendirme Mekanizmalarının Etkinleştirilmesi Projesi, İl Düzeyinde İşgücü Piyasası İzleme Rehberi, Ankara, 2007, s.12.

²⁵ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/5.

²⁶ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/6.

²⁷ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/6.

dış kullanıcıların sisteme girerken karşılaştıkları sorunların giderilmesi ve ihtiyaç duyacakları yardımın sağlanması için bu hizmet sunulmaktadır²⁸.

Kayıt ve işe gönderme- yerleştirme imkânı sağlanması, yeni iş arayanların iş bulmak için Kurum aracılığıyla yaptıkları ilk girişimler kayıt işlemi olarak tanımlanmaktadır. İş arayanların Kurum tarafından doğru yönlendirilebilmeleri, işe yerleştirilebilmeleri, durumlarına uygun eğitim alabilmeleri, işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanabilmeleri gibi birçok önemli Kurum hizmetinden faydalanabilmeleri ancak başarılı bir kayıt sistemi ile gerçekleştirilebilecektir. Bu nedenle iş arayanlara yönelik hizmetlerin temelini oluşturan kayıt işlemleri üzerinde yoğunlukla durulacaktır.

B. Önemi

İş aramanın ilk adımı kayıttır. Başarılı bir eşleştirme ancak açık işler ile iş arayan kişiler hakkında tam ve doğru bilgilerin bulunması ile yapılabilecektir. Kurum personeli eşliğinde, kayıt yaptıracakların kendileri ile ilgili bilgileri tam ve doğru olarak yansıtılmaları uygun işe yerleştirilmelerinde oldukça önemlidir. İş arayanların eğitim, meslek ve diğer bilgilerini tam ve eksiksiz olarak kaydetmeleri doğrultusunda işgücü piyasası bilgi sistemi gerçeğe en yakın şekilde oluşturulabileceği gibi, kişilerin kendilerine en uygun olan işlere en kısa sürede yerleştirmeleri de sağlanabilecektir²⁹.

C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Kurumun hizmetlerinden faydalanmak isteyen müşterilerin kurum portalına(internet sitesine) üye olmaları veya şahsen Kurum ünitelerine başvurarak Kuruma kaydolmaları zorunludur. 14 yaşını dolduran, T.C. kimlik numarasına ya da yabancılar için İçişleri Bakanlığı tarafından verilen yabancı kimlik numarasına sahip olanlar, özel duruma sahip olanlar³⁰ özel durumlarını belgeleyici nitelikte olan

²⁸ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/7.

²⁹ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/7.

³⁰ Özel durum ile kastedilen özürlüler, eski hükümlüler, öncelikli gönderme hakkına sahip olanlardır.

evraklarla Kuruma şahsen ve ya internet aracılığı ile kayıt yaptırabilirler. Özel duruma sahip olup internet üzerinden kayıt yaptıranlar durumlarını kanıtlayan belgeleri İl Müdürlüğü'ne getirerek bu durumlarını belgelendirmek zorundadırlar. Aksi takdirde sistemde normal kayıt olarak işlem görecektir. Onay işlemi gerektiren özürlü, eski hükümlü ve öncelikli belgeler en az şef düzeyinde personel tarafından görülmekte ve bu personel tarafından sistem üzerinde onaylanmaktadır. Ayrıca, bu belgeler tarayıcıdan taranmak suretiyle kişinin kaydına eklenerek belgenin aslı kişiye iade edilmektedir.

İşverenler, elli ve ya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olduklarından³¹ özürlü ve eski hükümlü kayıtlarının doğru yapılması oldukça önemlidir.

Özürlü Kayıtları; doğuştan veya sonradan; bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım veya rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerin, özür durumuna göre tüm vücut fonksiyon kayıplarının en az %40'ından yoksun olduklarını, 16.07.2006 tarih ve 26230 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelikle belirlenen yetkili sağlık kuruluşlarının birinden alacakları özürlü sağlık kurulu raporu ile belgelemeleri gerekmektedir. Yetkili sağlık kuruluşlarınca istihdam amacıyla verilecek Özürlü Sağlık Kurulu Raporlarında, ayrıntılı teşhis ve özür durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranının yazılmasıyla birlikte, kişinin sağlığına etkisi dikkate alınarak çalışamayacağı işlerin niteliği genel olarak belirtilmektedir. Ancak, %40 ve üzeri tüm vücut fonksiyon kaybı bulunan ve çalışıp-çalışamayacağına ilişkin bilgi olmayan raporlar tüm işlerde çalışabilecek olarak değerlendirilerek kayıtları alınmaktadır³².

---

³¹ Mustafa ÇÖPOĞLU, İK Yönetiminde İş Hukuku Uygulamaları, Aydoğdu Ofset, Ankara, 2008, s.242.

³² Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/9.

Eski Hükümlü Kayıtları; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına hüküm giyenler ile Devlet memuru olmaya engel bir suçtan hüküm giyenler, cezasını infaz kurumlarında tamamlayanlar, cezası ertelenenler ve koşullu salıverilenler ya da özel kanunlarda belirtilen şartlardan dolayı istihdam olanağı bulunmayanlar veya ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklı bulunanlar eski hükümlü olarak sayılmaktadır. Bu kişiler Cumhuriyet Başsavcılığında alınan “**Tahliye Edilen Hükümlüye Ait Durum Bildirim Formu**” ile durumlarını belgelendirmeleri suretiyle ilgili mevzuat hükümlerinden yararlanabilmektedirler³³.

Öncelikli Gönderme Hakkına Sahip Olanların Kayıtları; Terörle mücadele sırasında malul sayılmayacak şekilde yaralananlar ile terörle mücadelede üstün başarılarından dolayı komutanlarınca takdire layık görülen yedek subay, erbaş ve erler; Tabii afetlerden zarar gören afetzedeler; 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamına giren madenlerin çıkartılması veya bunun için gerekli olan işletme ve arama faaliyetleri sebebiyle taşınmaz malları tamamen kamulaştırılanlar; Kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli (daimi) işçi kadrolarında çalışırken deneme süresi içerisinde işten ayrılanlar hariç disiplin soruşturması ve ya 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendi³⁴ gereğince hizmet akdininin

³³ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/10.

³⁴ İş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde bunların kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut gerçeğe uygun olmayan bilgiler veya sözler söyleyerek işçinin işvereni yanıltması; işçinin, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarfetmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnadlarda bulunması; işçinin işverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması; işçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması veya 84 üncü maddeye aykırı hareket etmesi; işçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması; işçinin, işverende, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen bir suç işlemesi; işçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi; işçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi; işçinin kendi isteği veya savaşması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması gibi ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller.

feshi dışında bir neden ile iş akdi feshedilenler ile özelleştirme v.b. nedeniyle işten çıkarılanlara öncelikli olarak işlem yapılmaktadır³⁵.

Öncelikli gönderme hakkından yararlanmak isteyenler durumlarına uygun olan belgeleri kuruma ibraz etmek zorundadırlar. Kişiyne durumlarında uygun olarak verilen belgeler üzerindeki tarih (örneğin terörle mücadele sırasında malul sayılmayacak derecede yaralananların rapor tarihi) öncelik tarihi olmaktadır.

Öncelikli olanlardan başvurdukları geçici veya sürekli (daimi) statüdeki taleplere işverence davet edildikleri halde, mücbir sebepler³⁶ dışında icabet etmeyen, icabet etmekle birlikte sınava katılmayan, işi reddeden veya kamuda sürekli (daimi) statüde işe yerleşenlerin öncelik hakkı ortadan kalkar ve bu haktan ikinci kez yararlanamazlar.

II. İŞGÜCÜ İSTEMİ, EŞLEŞTİRME VE İŞE YERLEŞTİRME

Sanayileşme ve köylerden şehirlere akın nedeniyle sanayi bölgelerinde nüfus devamlı olarak artış göstermiş ve şehirler ortaya çıkmıştır. Öyle bir ekonomide iş arayanların işçi arayanları, işçi arayanların emek gücü sahiplerini doğrudan doğruya bulmaları imkânsız hale gelmiştir. İş arayanların iş piyasasındaki durumu bilememeleri modern ve çeşitli iş kısımları bulunan ekonomilerdeki devletin bu sahaya müdahalesini gerektirmiştir. İş temininde aracılık vazifesini yerine getirmek için Devletler, İş ve İşçi Bulma Kurumlarının faaliyetini tahakkuk ettirmişleridir³⁷.

³⁵ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.1/10-1/13.

³⁶ Mücbir sebep; önceden tahmin edilemeyen ve herhangi bir kimse tarafından alınacak tedbirlere rağmen önüne geçilmesine imkân bulunmayan, beklenmedik, harici ve kendisinin iradesi dışında meydana gelen olaylardır. Eş, çocuk, anne, baba veya kardeşlerinden birinin vefatı (olayın olduğu tarihten itibaren 5 işgünü geçmemek kaydıyla) ya da doktor raporu ile kanıtlanmak kaydıyla kendisinin veya bu maddede sayılanlardan birinin hastalık hali; yangın, yer sarsıntısı, sel baskını gibi doğal afetler; herhangi bir nedenle ulaşımın imkansız hale gelmesi; kanuni bir ödevin yerine getirilmesi; Muvazzaf askerlik hizmetinin yerine getirilmesi; gözaltına alınma hali; tutukluluk ve hükümlülükte geçen süreler; savaş, sıkıyönetim, olağanüstü hal gibi durumlar; salgın hastalık nedeniyle karantina gibi sebeplerle işverenin davetine icabet etmeyen, davete icabet etmekle birlikte sınava katılmayan öncelikliler durumlarını belgelemeleri kaydıyla öncelikli hakları kaldırılmayacaktır.

³⁷ Niyazi HEPER, İş Gücünün Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Alman İş ve İşçi Bulma ve İşsizlik Sigortası Kurumunun Plasman (İşe Yerleştirme) Mesleğe Yönelme ve İşsizlik Sigortası Hizmetleri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No.18, Bozkurt Matbaası, Eskişehir, 1963, s.10-11.

Böylelikle, işçilerle işverenleri bir iş akdinin tahakkuku gayesiyle karşılaştırma İş ve İşçi Bulma Kurumlarının en önemli vazifelerinden biri haline gelmiştir.

A. Tanımı

İşverenlerin açık işlerini karşılamak üzere il/şube müdürlüklerine bildirdikleri işgücü kayıtları işgücü istemi; iş isteyenlerin meslek ve nitelikleri dikkate alınarak işverenlerin işgücü taleplerinde aradığı koşullara en uygun kişilerin seçilmesi eşleştirme; iş arayan kişinin açık iş için uygun olup olmadığının değerlendirilerek alımı yapacak olan kuruma gönderilmesi suretiyle, işverenin isteği doğrultusunda işe alınması da işe yerleştirme olarak tanımlanmaktadır.

İşe yerleştirmenin esası eşleştirme işlemidir. Bu işlemin amacı, iş isteyenlerin meslek ve nitelikleri dikkate alınarak işverenlerin işgücü taleplerinde aradığı koşullara en uygun kişilerin seçilmesidir. İşverenlerin işgücü ihtiyacı ile iş arayanların iş ihtiyacını eşleştirme işlemi, kamu istihdam kurumunun en temel hizmetidir.

Eşleştirme ve işe yerleştirme işlemleri klasik İnsan Kaynakları Yönetimi'ndeki işgören bulma yaklaşımı ile eş değerli olarak ele alınabilir. İşgören bulma; insan gücü planlaması sonucunda ortaya çıkan işgören açığını karşılamak üzere gerekli bilgi, yetenek, beceri ve motivasyona sahip işgören adaylarını araştırma ve örgüte kazandırabilme faaliyetleridir³⁸.

B. Önemi

Emek piyasalarında emeğini arz eden işçiler ile emek talep eden işverenler arasında aracılık etmek kamu istihdam kurumlarının hizmetlerinin esasını oluşturmaktadır. Özelde kamu istihdam kurumlarının görevi yapısal işsizliği önlemek ve uzun dönemli işsizler ve diğer iş bulmakta zorlanacak işsizlerin iş bulmalarını sağlamaktır. Bu anlamda kamu istihdam kurumları eşleştirmede etkinliği arttırmanın

---

³⁸ Öznur YÜKSEL, İnsan Kaynakları Yönetimi, 5. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.101.

yanı sıra, doğrudan iş yaratımı, ücret sübvansiyonu ve mesleki eğitim gibi işe yerleştirme dışındaki diğer aktif istihdam programlarının uygulanmasında da görevlendirilebilmektedirler³⁹.

Birçok ülkede Türkiye İş Kurumu gibi kamu istihdam kurumlarının çok çeşitli görevleri bulunmaktadır. Ancak temel hizmet olarak eşleştirme, iş arayan ve işverenlere sunabilecek en önemli hizmettir.

C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Özel sektör açısından işgücü istemi, işverenlerin açık işlerini karşılamak üzere il/şube müdürlüklerine bildirdikleri, işgücü kayıtlarıdır. İşverenler işgücü istemlerini Kurumun İnternet portalına üye olmak suretiyle doğrudan sisteme kayıt ederek karşılayabilecekleri gibi Kuruma her türlü iletişim kanallarını/araçlarını kullanmak suretiyle ileterek il/şube müdürlüğü personeli aracılığıyla da karşılayabilmektedirler. İşverenler tarafından yapılan işgücü istemi açık işleri oluşturmaktadır. Açık işler iş arayanlar tarafından kolayca görülebilecek ilan panoları, Kuruma ait bina içi ve bina dışında bulunan panolar gibi yerlere asılmak suretiyle duyurulmaktadır. Özel sektörden alınan işgücüne ilişkin ilanlarda işverenlerin isteği doğrultusunda işverenin unvanı, adresi ve telefon bilgileri açık olarak yayımlanabilmektedir.

Uygun elemanı işverene takdim etmek amacıyla, açık iş koşulları değerlendirilerek seçme işlemi yapılmaktadır. Seçme işlemi sistem tarafından belirlenen oranlarda otomatik olarak yapılır. İşgücü talebi il/şube müdürlüğüne bildirildiğinde, işyerinden sorumlu personel tarafından açılan ya da sistem üyeliği olan işverenlerin kendilerinin açtığı talepler işgünü başlangıcında kontrol edilerek uygun adayların belirlenmesine yönelik eşleştirme çalışması hemen başlatılmaktadır. Uygun adayların bulunamaması halinde, görevli personeller işverenle bağlantı kurarak başka adaylar bulmanın yollarını ararlar. Görüşülmesine karar verilen iş

---

³⁹ M. Kemal BİÇERLİ; İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1563, Eskişehir, 2004, s.147.

arayanlar sisteme üye olurken belirttikleri tercihleri doğrultusunda (Cep telefonuna mesaj, e-mailine mesaj, telefon, faks, posta vb.) hizmet gereklerine en uygun olan iletişim araçları kullanılarak belirlenen gün, saat ve adreste görüşülmek üzere davet edilmektedirler. Cep telefonuna veya e-posta adreslerine mesaj yoluyla yapılacak davetler Portal tarafından otomatik olarak yapılmaktadır. Cep telefonu veya e-posta adresi olmaması nedeniyle posta ile davet edilenlerin davet işlemleri il/ şube müdürlüklerince yapılmakta olup; görüşme işverenin isteği doğrultusunda Kurumda olabileceği gibi, işverenin bürosunda veya belirleyeceği bir adreste yapılabilmektedir. Özel sektör işverenlerinden alınan normal işgücü istemlerinin işlemde kalma süresi talebin işleme girdiği tarihten itibaren otuz gündür. Bu süreden sonra ilgili talep sistem tarafından pasif konuma getirilmektedir⁴⁰.

Kamu sektörü açısından; Kamu kurum ve kuruluşları işçi ihtiyaçlarını, iş kolu, meslek pozisyonu, öğrenim, iş tecrübesi, ücret, sosyal yardımlar gibi ayrıntılarla yazılı veya elektronik ortamda işçinin çalıştırılacağı işyerinin bulunduğu yerdeki Kurum il veya şube müdürlüğünden talep etmek ve Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrası ile 8 inci maddesindeki hükümleri saklı kalmak üzere Kurum il veya şube müdürlüğü tarafından gönderilenler arasından karşılamak zorundadırlar.

Kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli (daimi) ve geçici işgücü ihtiyaçları; Orta Öğretim (Lise ve Dengi Okul) ve üstü eğitime sahip işçi talepleri için ÖSYM Başkanlığınca yapılacak KPSS sonuçlarına göre, ilköğretim ve daha alt eğitim düzeyindeki talepler ile eğitim şartı aranmaksızın kömür ve maden işletmelerinin yeraltı işlerinde çalıştırılacaklar için ise noter huzurunda çekilecek kura ile belirlenir. Kamu işyerleri, işgücü istemlerine müracaatlar için süre 10 gündür.

---

⁴⁰“ İşgücü İstemi”, Eşleştirme ve İşe Yerleştirme Hizmetleri, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.2/3-s./8.

Kamu kurum ve kuruluşları sürekli (daimi) işçi taleplerini il düzeyinde, geçici işçi taleplerini ise il veya ilçe düzeyinde verirler. Talepler Kurum internet sayfasında ve Kurum panolarında ilan edilmekte olup ayrıca Resmi Gazete’de yayımlanmamaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının il düzeyinde verilen sürekli (daimi) veya geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde ulusal düzeyde; ilçe düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde, önce il düzeyinde sonra ulusal düzeyde karşılanması yoluna gidilmektedir. Geçici olarak alınacak işçiler; Büyükşehir sınırları içerisindeki merkez ilçelerde alınacaksa önce ilçe düzeyinde, karşılanamazsa il düzeyinde, Büyükşehir belediyelerine alınacaklar ise il düzeyinde karşılanabilmektedir.

Ancak, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi saklı kalmak kaydıyla, sürekli (daimi) işçi olarak istihdam edilecek müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi ve uzmanların yardımcı ve stajyerleri ile mühendis, aktüer ve hukuk müşaviri talepleri, işçinin istihdam edileceği ilin potansiyeli göz önünde bulundurularak, ulusal düzeyde de verilebilmektedir⁴¹.

Özel sektör ve Kamu sektörü açısından; işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları, özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ile yüzde iki eski hükümlü işçiyi, Tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51 veya daha fazla işçi çalıştıran tarım ve orman işletmeleri 4857 sayılı İş Kanununa tabi olduklarından özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ile yüzde iki eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Türkiye İş Kurumu aracılığı olmadan özürlüyü işe alan özel sektör işverenin bu durumu en geç 1 ay içinde Türkiye İş Kurumu’na bildirmesi ve tescil ettirmesi zorunludur. İşveren çalıştırmakla yükümlü bulunduğu özürlü ve eski hükümlüyü, yükümlülüğün doğmasından itibaren 7 gün içinde niteliklerini de belirterek Türkiye İş Kurumu’ndan yazılı olarak talep etmek zorundadır. Türkiye İş

⁴¹ Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.2/9.

Kurumu işverenin bu talebinden itibaren en geç 15 gün içinde niteliklere uygun gördüğü özürlü ve eski hükümlüden talep sayısından az olmamak üzere temin edebildiklerini, niteliklerini belirten belgeleriyle birlikte işverene gönderir. İşveren en geç 15 gün içinde gönderilen kişilerden uygun gördüklerini işe alır, işe alınanları ve alınmayanları alınmayış nedenleri de belirtmek suretiyle 7 gün içinde yazılı olarak Türkiye İş Kurumu'na haber verir. Bu şekilde gönderilenlerden talebin kısmen ve ya tamamen karşılanamadığı 22 (15 +7) gün içinde Türkiye İş Kurumu'na bildirir. Türkiye İş Kurumu, bildirim yapıldığı tarihten itibaren 10 gün içinde ve ya bildirim yapılmadığı takdirde işçilerin gönderiliş tarihinden itibaren 30 gün (15+7+10 gün gibi) içinde özürlü ve eski hükümlü açığının kapatılması için son olarak, kayıtlı özürlü ve eski hükümlülerin meslek ve öğrenim durumlarını içeren listelerle birlikte işverene göndererek işyerindeki açık kontenjanların bu listelerden ve ya gönderilenlerden karşılanmasını ister. İşveren, bu şekilde gönderilenler ve/veya listelerde yer alanlar arasından seçimlerini yaparak gönderim ve ya listelerin bildirim tarihinden itibaren 15 gün içerisinde açık kontenjanlarını kapatmak zorundadır. İşveren, prosedüre uygun olarak özürlü ve eski hükümlü açığını kapatmadığı takdirde, idari para cezası ile muhatap olur⁴².

III. İŞSİZLİK SİGORTASI UYGULAMALARI

İşsizlik Sigortası mevcut yasalar çerçevesinde başlı başına bir uygulama olarak ele alınabilse de, Türkiye İş Kurumu bünyesinde kurulan İşsizlik Sigortası Birimi bünyesinde gerçekleştirilen uygulamalar şu şekildedir:

a) İşsizlik Sigortası ilgili servis tarafından işlemleri gerçekleştirilen en önemli uygulamalardan biri olup bu uygulama ile; bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlerin, uğradıkları gelir kayıplarının kısmen de olsa karşılanması⁴³ hedeflenmektedir.

---

⁴² ÇÖPOĞLU, s.242-243.

⁴³ 4447 Sayılı Kanunu'nun 47. maddesinin c fıkrası.

b) İş Kaybı Tazminatı'na yönelik yapılan işlemlerle; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda, iştirakler hariç, bir iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken bu kuruluşların özelleştirilmesi, küçültülmesi, sermayelerindeki kamu paylarının %50'nin altına düşmesi gibi sebeplerle tazminata hak kazanarak işini kaybedenlerin⁴⁴ kayıplarının karşılamasına çalışılmaktadır.

c) Kısa Çalışma Ödeneği işlemleriyle; genel ekonomik kriz ve zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltan, işverenin faaliyeti tamamen ve ya kısmen geçici olarak durdurduğu işyerlerinde çalışan işçilerin ücretlerini en fazla üç ay süreyle⁴⁵ garanti altına alınması amaç edinilmektedir.

d) Ücret Garanti Fonu uygulamalarıyla da; 4447 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin; konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası, iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında⁴⁶ kurulan Ücret Garanti Fonu'ndan işçilerin güvence altına alınan son 3 aylık ücretlerinin ödenmesi amaçlanmaktadır.

A. İşsizlik Sigortası Uygulaması

1999 Ağustos ayında Türkiye'de sosyal güvenlik reformu çerçevesinde kamuoyunda, meslek örgütlerinde, parlamentoda yoğun bir tartışma yaşanmış, sonuçta 8 Eylül 1999 tarihinde kabul edilen bir yasa ile sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgili çok sayıda dikkat çekici değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 08.09.2009 tarihinde kabul edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile çok sayıda kanuna yeniden düzenleme getirilmiştir. Yasal düzenleme "İşsizlik Sigortası Kanunu" olarak çıkmış olmakla birlikte, bu yasa içinde sosyal güvenlikle ilgili 5 ayrı yasa da çeşitli

⁴⁴ 4046 Sayılı Kanunu madde 21.

⁴⁵ 13.01.2009 tarih ve 27109 Sayılı Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinin b ve c fıkraları.

⁴⁶ 28.06.2009 tarih ve 27272 Sayılı Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği'nin 4. maddesinin a fıkrası.

değişiklikler yapılmış, ayrıca İş Kanunu, Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi Kanunu, Genel Kadro ve Usul Hakkındaki Kanun ve kararnamenin bazı hükümleri değiştirilmiştir⁴⁷.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 46-55. maddelerini kavrayan VII. Bölümü İşsizlik Sigortası ile ilgili hükümleri içermektedir.

1. Tanımı

İşsizlik sigortası; bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile fertlerinin zor duruma düşmelerini önleyen, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, Devlet tarafından kurulan zorunlu bir sigorta koludur⁴⁸.

İşsizlik sigortasıyla ilgili tanımların genelinde, bireyin bir iste çalışırken işsiz kalmasına vurgu yapılmaktadır. Bundaki amaç İşsizlik Sigortasının sadece bu kesimlere hizmet verdiğini vurgulamaktır. Sigortacılık anlayışında bir kişinin ve ya herhangi bir şeyin sigortalı olabilmesi için, belirli bir primin ödenmiş olması gerekmektedir. Bu nedenledir ki, işsizlik sigortası sadece belirli bir dönem prim ödemiş kişileri kapsamaktadır. Ve yapılan tanımlamaların, işi varken işsiz kalanları kapsamaması da bu nedenledir. Tüm bu tanımları göz önüne aldığımızda çıkan sonuç; işsizlik sigortası devletçe kurulan, çalışanları kapsayan, sigortacılık tekniği ile işleyen, prim ödeme zorunluluğu bulunan ve bireyleri maddi açıdan destekleyen sosyal güvenliğin bir dalıdır⁴⁹.

---

⁴⁷ Müjdat ŞAKAR, “İşsizlik Sigortası Kanununun Getirdiği Yeni Yükümlülükler”, Mercek Dergisi, Yıl 4, S:16 Ekim 1999, s.21-28.

⁴⁸ Faruk ANDAÇ, İş Hukuku (Türk Çalışma Hukuku Uygulaması) Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.185.

⁴⁹ Salih ÇETİN, “Türkiye’de Uygulanan İşsizlik Sigortasının Fon Yönetimi”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.33.

İşsizlik Sigortası çoğu zaman işsizlik ödeneği ile aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır. İşsizlik ödeneği kendi başına işsizlik sigortası anlamına gelmemekle birlikte işsizlik sigortası uygulamalarının en önemli ayağını oluşturmaktadır. İşsizlik ödeneği işini kaybeden kişilerin işveren, işçi ve devlet katkılarından oluşan bir fon sayesinde, bir süre için nakdi haklardan yararlanmaları olarak tanımlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle İşsizlik Ödeneği, işsiz kalan kişilere yeni bir iş bulana kadar sınırlı bir süre mali destek sağlanması⁵⁰ olarak ifade edilebilmektedir.

2. Önemi

İşsizlik Sigortası'nın amacı aynı zamanda bu uygulamanın önemini de oluşturabilmektedir. İşsizlik Sigortası'nın önemi aşağıdaki gibi çeşitli açılardan ele alınabilir.

a) İşsiz kalanlar için;

Bireysel anlamda; İşsizlik sigortası, bir anlamda, işçilerin o günkü ücretlerinden belli bir miktarının zorunlu tasarrufunu sağlamaktadır. Böylece, işçilerin tüketim alışkanlıkları düzelmekte ve ekonomik refahları artmaktadır. Diğer bir yönden ise işsizlik sigortası istihdamı düzenlemektir. İşsizlik sigortası, işini kaybetmiş işçiye maddi destek sağlayarak, yeni iş bulmak için finansal destek temin etmektedir. Daha açık bir ifadeyle, iş aramak için gerekli olan maddi imkânları (iş görüşmesi için kıyafet, iş ilanları için gazete masrafı gibi) sağlamış olmaktadır. Başka bir deyişle iş arama çabasının devamını sağlamaktadır⁵¹.

İşsizlik kişinin ekonomik ve ruhsal yönden güven duygusunu yitirmesine, kendisini kusurlu, yeteneksiz bulmaya başlamasına ve yakınlarına karşı kırıcı, sinirli bir takım davranışlarda bulunmasına neden olmaktadır. Bu bakımdan, işsizlik

⁵⁰ Unemployment Insurance, <http://www.entrepreneur.com/encyclopedia/term/82472.html> (10.03.2009)

⁵¹ İbrahim ÖNER, "Türkiye'de İşsizlik Sigortası ve İşsizlik Sigortası Fonu: Kuruluşu Gelişimi ve Denetimi", (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı, İstanbul, 2006, s.45.

sigortasının işsizlikle ilgili mücadelede sosyal bir tedbir olarak yer alması, sosyal barışın korunması, toplumsal refah seviyesinin yükselmesi, işçinin satın alma gücünün korunması ve böylece işsizliğin ülke ekonomisine olan olumsuz etkilerini azaltmak sonucunu ortaya çıkartmaktadır. Kazancı sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında kesilmiş, çalışma arzu ve yeteneğinde olan kimselerin geçinme ve yaşama ihtiyaçlarını karşılamaktır⁵².

İşsizlik sigortası ekonomiye işsizlik ödenekleri yoluyla satın alma gücü aktarmış olmaktadır⁵³.

b) Kayıt Dışı Ekonomi ile mücadele edilmesi açısından önemi,

Kayıt –dışı işçiler, üzerinde anlaştıkları ücretleri almakta zorlanmakta, hastalık, iş kazası hallerinde güvenceleri bulunmamakta, çok düşük ücretlerle uzun iş süreleri ile çalışmaktadırlar. İşçilerin bir kısmı kayıt dışı sektörlerde bağımlı ve ya bağımsız olarak çalışırken, bir kısmı ise formel hatta örgütlü sektörlerde iş imkanları bulabilmektedir. Böyle bir yapı içinde hangi sektörde çalışırsa çalışsınlar, SSK'nın ve kamu maliyesinin ciddi ölçülere varan prim ve vergi kayıpları ortaya çıkmaktadır⁵⁴. İşsizlik Sigortası sayesinde işsizlik sigortasını almaya hak kazanan kişilerin belirli bir süre sağlık haklarından yararlanabilmeleri ve işsizlik sigortasını almaya hak kazandıkları süre içerisinde işsizlik sigortası maaşı almaları, kişilerin kayıt-dışı olarak çalışmalarını engelleyecektir.

c) İşveren açısından önemi ise, işsizlik durumunda meydana gelebilecek talep şoklarını önlemektir⁵⁵.

Bunlara ek olarak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için sigortalı çalışanlar ahlak ve iyi niyet kurallarına daha fazla sadakat göstermek zorunda

---

⁵² Abdurrahman AYHAN, “4447 Sayılı Kanuna Göre İşsizlik Sigortasının Önemi, Yararlanma Koşulları ve Sağlanan Yardımlar”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar 2002, Sayı 7, s.3.

⁵³ AYHAN, s.45.

⁵⁴ Nusrettin EKİN, Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No:2000-33, İstanbul, 2000, s.30-31.

⁵⁵ AYHAN, s.45.

kalacaklarından verimlilik artacak ve işgücü devri azalacaktır. İşsizlik sigortası kapsamında verilecek olan eğitimler ile sigortalı işsizlerin nitelikleri artırılabilecektir. İşgücü piyasasına yönelik (iş-çalışan-işyeri) veri tabanı oluşturulmasına imkan vererek, doğru kişinin doğru işe yerleştirilmesi sağlanacak ve böylelikle verimlilik ile çalışanların mutluluğu artacaktır. Ayrıca kaynakların, üretken alanlarda, istihdam artışı sağlayan ve bölgelerarası dengesizliği giderici yatırımlara yönlendirilmesinde İşsizlik Sigortası Fonu da katkı sağlayacaktır⁵⁶.

3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

İşsizlik Sigortası'nın kapsamı şu şekilde açıklanabilir⁵⁷: Kimlerin işsizlik sigortası kapsamında olduğu ve yine kimlerin bu kapsamda sayılmayacağı, 4447 sayılı Kanununun 46. maddesinde belirlenmiş, sonra bu kapsamda 4571 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmış ve kapsam durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 21.05.2000 günlü 24055 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1 Nolu, 29.06.2000 günlü 24094 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2 Nolu, 30.01.2002 günlü 24656 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 3 Nolu ve 30.05.2002 günlü 24770 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4 Nolu Tebliğleri ile açıklanmıştır.

Kanununun 46. maddesi kapsamında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 2. ve Geçici 20. maddelerine atıfta bulunularak, işsizlik sigortası kapsamının belirlenmesinde iki kanun arasında paralellik yaratılmaya çalışılmış, bunlara ek olarak mütakabiliyet esasına dayalı olarak yapılan anlaşmalara göre çalışan yabancı işçilerin de kapsama dâhil oldukları belirlenmiştir.

Bu kapsama aşağıdaki kişiler girmektedir:

---

⁵⁶ “İşsizlik Sigortası Rehberi”, http://www.muhasabebet.net/issizliksigortasi_uygulama.html, (14.03.2009)

⁵⁷ Siyami Alp LİMONCUOĞLU, “Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İşsizlik Sigortası”, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir, 2006, s.282-284.

• Bir hizmet sözleşmesine dayalı olarak, bir veya birkaç işverene bağlı olarak çalışan sigortalılar, (sosyal güvenlik kurumlarından dul veya yetim aylığı veya 506 sayılı Kanun kapsamında işgörmezlik geliri alsalar dahi),

• Bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar ve bunların teşkil ettikleri birliklerin oluşturdukları sandıklara tabi çalışanlar⁵⁸,

• Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretle çalışanlar,

• Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak çalışanlar

• Tarım sanatlarına ait işlerde çalışanlar,

• Tarım işyerlerinde yapılan ve tarım işlerinden sayılmayan işlerde çalışanlar,

• Tarım işyeri sayılmayan işyerlerinin park, bahçe, fidanlık vb. işlerde çalışanlar,

• Mütakabiliyete dayalı olarak yapılan anlaşmalara göre, Türkiye'de sigortalı olarak çalışan yabancılar.

---

⁵⁸ Bu sandıkların hangisi olduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu 1 Nolu Tebliğ'e Ek 7'de gösterilmiştir. Buna göre T. Tütüncülük Bankası A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Şekerbank T.A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Sigorta ve Emekli Sandığı Vakfı, Yapı Kredi Bankası A.Ş., T. Odalar Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta Emekli Sandığı Vakfı, E. Emlak Bankası T.A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Akbank T.A.Ş. Mensupları Tekaüt Sandığı Vakfı, T. Ticaret Bankası Emekli Sandığı Vakfı, T. Kredi Bankası A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Sosyal Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı, T. Garanti Bankası A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, T. Sınayi Kalkınma Bankası T.A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, T. İş Bankası T.A.Ş. Mensupları Emekli Sandığı Vakfı, Doğan Sigorta A.Ş. Mensupları Emekli Sandığı Vakfı, T. Dış Ticaret Bankası A.Ş. Mensupları Emekli Sandığı Vakfı, T. Vakıflar Bankası T.A.O. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Osmanlı Bankası A.Ş. Türkiye Personeli Emekli Sandığı Vakfı, Milli Reasürans Mensupları Emekli Sandığı Vakfı, Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Mensupları emekli Sandığı Vakfı, Pamukbank T.A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Eskişehir Bankası Mensupları Emekli Sandığı Vakfı, Türkiye Genel Sigorta A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirket Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı, Şeker Sigorta A.Ş. Personeli Sigorta ve yardım Sandığı Vakfı olmak üzere 22 tane sadık çalışanı bu kapsamdadır.

Kanun içeriğinde bu kişilerin tespiti tek tek yapılabilmeyle birlikte uygulamada bazı sorunlarla karşılaşılması sonucu yayınlanan Genelgeler ile bazı konulara açıklık getirilmek zorunda kalınmıştır. Bu kapsamda çiftçi mallarını koruma bekçilerinin, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nda çalışan personelin, vakıflarca kurulan ve atama yönünden 2547 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanununa tabi olmayan üniversite personelinin, Çıraklık ve Halk Eğitim Merkezlerinde herhangi bir kadroya bağlı olmaksızın ders ücreti karşılığında çalışan usta öğreticilerin, Yüksek Planlama Kurulu kararı ile özelleştirme kapsamına ve programına alınan ve bu nedenle Kamu İktisadi Teşekkülleri hakkındaki 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamından çıkartılan kurum ve kuruluşlarda çalışan personelin, TRT'de kadro karşılığı sözleşmeli olarak 285 sayılı TRT Kanunu'nun 50/h maddesine göre sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin işsizlik sigortası kapsamına dâhil olduğu belirtilmiştir.

Kapsam dışında bırakılanlar ise şu şekilde belirtilebilmektedir⁵⁹:

- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun, 3 üncü maddesinde belirtilen sigortalı sayılmayanlar. Kanunun 3 üncü maddesinde göre sigortalı sayılmayanlar aşağıdaki gibidir:

— Tarım işlerinde çalışanlar (Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretle, özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak, tarım sanatlarına ait işlerde, tarım işyerlerinde yapılan ve tarım işlerinden sayılmayan işlerde, tarım işyeri sayılmayan işyerlerinin park, bahçe, fidanlık vb. işlerinde çalışanlar hariç)

— İşverenin ücretsiz çalışan eşi,

- Aynı konutta birlikte yaşayan ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dahil) olan hısımlar arasında ve aralarında dışarıdan başka kimse katılmayarak konut içinde yapılan işlerde çalışanlar,

---

⁵⁹ Limoncuoğlu, s.286-288.

- Ev hizmetlerinde çalışanlar (ücretle ve sürekli olarak çalışanlar hariç)
- Askerlik hizmetlerini yapmakta olanlar,
- Ülkelerinde sigortalı olan yabancılar,
- Meslek okullarında pratik eğitim yapan öğrenciler,
- Cezaevlerindeki atölyelerde çalışan mahkumlar,
- Rehabilitasyon tedbirlerine katılan hastalar,
- Herhangi bir işverene bağlı olmaksızın kendi nam ve hesabına çalışanlar,
- Köy sınırları içersinde kendi ihtiyaçları için yapılan inşaat işlerinde çalışanlar,
- Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı alıp da sosyal güvenlik destek primi ödeyerek ya da ödemeksizin çalışanlar,
- 506 sayılı Kanunun 85 inci maddesine göre isteğe bağlı sigortalılar ve yine aynı kanunun 86 ncı maddesine göre topluluk sigortasına tabi sigortalılar,
- 506 sayılı Kanunun Geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur statüsünde çalışanlar; aynı kanunun Ek-10 uncu maddesine göre, bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları, müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlar, düşünür ve yazarlar ile Ek-13 üncü maddesine göre, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirtilen genel kadınlar,

- 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen isteğe bağlı sigortalılar,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununa, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununa ve 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanununa göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar,

- 233 ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlere göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar,

- 5590 sayılı “Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları, Türkiye Ticaret Sanayi Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği” Kanunu kapsamında çalışan sözleşmeli ve geçici personel ile hizmetliler bu guruba girmektedirler.

4447 sayılı Kanun m. 47/h uyarınca işsizlik sigortasının işsize sağladığı en önemli yardım işsiz kaldığı dönemde belli bir süre işsizlik ödeneği ödenmesidir. İşsizlik sigortasından işsizlere yapılacak ödemeler, işsizlerin satın alma gücünü artıracak, ekonomide talebin azalmasını ve dolayısıyla üretimin düşmesini belirli bir ölçüde önleyecektir⁶⁰.

İşsizlik sigortasının, sigortalılara sağladığı faydalardan yararlanabilme koşulları Kanunun 51. ve 52. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun 51 inci maddesinde; “Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri belirtilen

---

⁶⁰ A. Can TUNCAY, “4447 s. Kanun ve Getirdiği Yeni Haklar”, MESS, Mercek Dergisi, S. 16, Ekim, 1999, s.40.

hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma⁶¹ süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar” denilmektedir. Bu kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler cümlesindeki ‘belirtilen haller’ ifadesi yine kanunun 51 nci maddesinde açıkça gösterilmiş olup, bunlar şu şekilde sıralanabilmektedir:

a) 25/08/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/04/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi ya da 13/06/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önellerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak,

---

⁶¹ Burada belirtilen İŞKUR’dur.

d) Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 7 nci maddesinin (II) numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalmak,

e) İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (IV) numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalmak,

f) 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 21 inci maddesi kapsamında işsiz kalmak.

g) (Ek bent: 04/10/2000 - KHK/617, md.38; İptal: Anayasa M.nin 31/10/2000 - E. 2000/63, K. 2000/36 S. K.; (Yeniden düzenlenen bend: 25/06/2003 - 4904 S.K./28. md.) Yukarıdaki bentlerde belirtilen iş kanunları kapsamına girmeyen sigortalılardan hizmet akitleri, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında yapılmış olan toplu iş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmesi bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerindeki hükümlere paralel olarak sona ermiş olmak.

(Değişik fıkra: 25/06/2003 - 4904 S.K./28. md.) Ancak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış olması gerekmektedir.

Kısaca; hizmet akitlerini sağlık sebepleri, işverenin Kanunda belirtilen ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları ve işçilerin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süre ile işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler nedeniyle bizzat kendileri tarafından feshedilen sigortalı işçiler; sağlık sebepleri ve ya işyerinde işçiyi bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan bir zorlayıcı sebebin ortaya çıkması halinde işveren tarafından hizmet akdi feshedilenler; belirli süreli hizmet akdi ile çalışmakta olup da sürenin bitiminde işsiz kalanlar; işyerinin el değiştirmesi ve ya

başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedeniyle işten çıkarılmış olanlar; özelleştirme nedeniyle hizmet akdi sona erenler kanun maddesinin atıfta bulunduğu hizmet akdinin sona erme şekilleri olarak sıralanabilmektedir⁶².

En yalın şekliyle kanun kapsamında sigortalı olan, belirli bir süre prim ödeyen, kendi istek ve kusurları dışında işsiz kalan, hizmet akitleri belirtilen sebeplerle sona eren ve ihbar önellerine uygun olarak işveren tarafından feshedilen, çalışmaya elverişli olan ve istekli bulunan, İŞKUR'a süresi içerisinde⁶³ başvuran kişiler işsizlik sigortasından faydalanabileceklerdir.

Yukarıdaki şartlar sağlanıyor olmasına rağmen İşsizlik ödeneği alma hakkını düşüren herhangi bir sebebin var olması kişinin işsizlik ödeneği alamaması için bir neden oluşturacaktır. Yani, son 120 günü kesintisiz olmak üzere (Hizmet akitleri 4447/51 inci madde kapsamında sona eren sigortalı işsiz, hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde, hizmet akdi devam etmekle birlikte; istirahat, ücretsiz/aylıksız izin, disiplin cezası, gözaltına alınma, hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali, kısmi istihdam, puantaj kayıtları, grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, doğal afet, fesih tarihinde çalışmamış, ev hizmetlerinde 30 günden az çalışma ve kısa çalışma ödeneği gerekçelerinden biri nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulması veya işe ara verilmesi halinde, son 120 günün hesabında prim yatırılmayan bu süreler kesinti sayılmamaktadır⁶⁴), işsiz kalmadan önceki son üç yıl içinde 600 gün süre ile prim ödememiş olanlar, hizmet akitlerini kendi istek ve iradeleri ile feshedenler, muvazzaf askerlik görevi nedeniyle hizmet akitleri feshedilenler, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı alanlar, hizmet akitleri, grev, lokavt ya da yasadan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmış olanlar, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan halleri nedeniyle hizmet akitleri işverenler tarafından feshedilmiş bulunanlar işsizlik ödeneğinden yararlanamazlar.

⁶² Rüknettin KUMKALE, Sosyal Sigortalar ve İşsizlik Sigortası Uygulamaları, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2003, s.290-291.

⁶³ İşsizlik ödeneğine hak kazananların, bu ödenekten faydalanmak üzere İşten Ayrılma Bildirgesi ile birlikte hizmet akdinin feshedildiği tarihi izleyen günden itibaren 30 gün içinde, Türkiye İş Kurumu'nun en yakın ünitelerine başvurmaları gerekmektedir.

⁶⁴ İşsizlik Sigortası Uygulama Esasları, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.3/6.

Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının % 40'ıdır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı 4857 sayılı İş Kanununun 39. maddesine göre on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brütünün % 80'ini geçmemektedir.

İşsizlik ödeneği almakta iken işsizlik ödeneği ödenmesine hak düşürücü olan sebepler yine İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 52 nci maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; gelir getirici işte çalışıyor olmak, Kurum tarafından yapılan davetlere gelmemek, önerilen işi reddetmek, eğitimi reddetmek, kursa devamsızlık ve iş almaya hazır olmamak gibi gerekçeler İşsizlik Ödeneği'nin kesilmesine sebebiyet vermektedir. Ancak, bazı sebepler kişinin işi reddetmesi için haklı haller olarak değerlendirilmekte ve bu durumda kişinin işsizlik sigortası kesilmemektedir. İşveren tarafından sigortalı işsizin, mesleğine uygun son çalıştığı işin ücret ve çalışma koşullarına yakın olmayan bir işte çalıştırılmak istenmesi; işveren tarafından sigortalı işsizin eğitim durumuna, yaşına, cinsiyetine, fizik ve sağlık durumuna uygun olmayan bir işte çalıştırılmak istenmesi; sigortalı işsizin işveren tarafından işverenin önerdiği hizmet akdinin çalışma koşulları itibarıyla iş yasalarında belirlenmiş olan hükümlere aykırı koşullar (asgari ücretten daha az bir ücret verilmesi, günlük ve/veya haftalık çalışma süresinin aşılması, fazla çalışma yer almasına rağmen ücretin öngörülmemiş olması, yıllık ücretli izin verilmemesi ya da yasanın belirlediğinden daha az verilmesi gibi) içermesi; sigortalı işsizin ikameti ile önerilen işyeri arasındaki ulaşım şartlarının uygun olmaması, mutad ve ekonomik ulaşım araçlarının bulunmaması (bu hususa ilin ulaşım şartları ve özelliklerine göre Kurum birimince karar verilir); sigortalı işsizin, işin yapılacağı işyerinde daha önce çalışmış, İş Kanununun 16/II maddesinde belirtildiği gibi kabul edilebilir haklı sebeple ayrılmış olması nedeniyle o işyerine gitmek istememesi (Kişinin o işyerinde çalıştığının SSK kayıtlarından veya işyerinden alınan yazı ile belgelenmesi), ile mücbir sebepler gibi haklı nedenlerle önerilen işin kabul edilmemesi halinde işsizlik

ödeneği kesilmemektedir⁶⁵. Ayrıca, Sigortalı işsiz tarafından doğru adres verilmiş olmasına rağmen davet mektubunun zamanında sigortalı işsize ulaşmaması, Kurum birimi tarafından istenilen belgeleri göndermiş olmasına rağmen sigortalı işsizin kusuru olmaksızın belgelerin Kurum birimine ulaşmaması, (sigortalı işsizin bu işlemi belgelendirmesi gerekmektedir) ile mücbir sebeplerle çağrılara cevap veremeyenlerin ve bu haklı nedenleri belgeleyenlerin işsizlik ödeneği kesintiye uğratılmamaktadır⁶⁶.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48. maddesi sigortalı işsizlere yapılacak yardımlar arasında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereği ödenecek sigorta primlerinin ödenmesi de dâhil etmiştir. 5510 Sayılı Kanun maddesi 60/I, e bendi uyarınca 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun gereğince işsizlik ödeneği ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlandırılan kişiler, genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır. 5510 sayılı Kanun madde 61 ise, m.60/I, e bendinde sayılanların, işsizlik ve ya kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya başladıkları tarihten itibaren genel sağlık sigortalısı sayılacağını ve Türkiye İş Kurumu tarafından işsizlik ödeneğinin bağlandığı tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildireceklerini öngörmüştür. Ödenecek olan genel sağlık genel sağlık sigortası primi, 5510 sayılı Kanun 81/I, f hükmü uyarınca, prime esas kazancın %12'sidir. İşsizlik ödeneği ödenirken geçen süre, söz konusu dönemde ilgililer adına sadece genel sağlık sigortası primleri yatırıldığı için emeklilik yönünden hizmetten sayılmamaktadır⁶⁷.

B. İş Kaybı Tazminatı

Devlet kontrolünde olan Kamu İktisadi Teşebbüslerin (KİT) özel sektöre transfer edilmelerine özelleştirme denilmektedir⁶⁸. KİT'ler satış, kiralama, işletme

---

⁶⁵ İşsizlik Sigortası, DİSK Birleşik Metal İş Sendikası, Birleşik Metal-İş Yayınları, İstanbul, 2002, s.16-18.

⁶⁶ İşsizlik Sigortası Uygulama Esasları, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.17.

⁶⁷ Ali GÜZEL, Ali Rıza OKUR, Nurşen CANIKLIOĞLU, Sosyal Güvenlik Hukuku, 5510 Sayılı Kanuna Göre Hazırlanmış 12. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2009, s.644.

⁶⁸ Muzaffer DARTAN, Ergin ARIOĞLU, Jeffrey H. COATES, Privatisation In The UK and Turkey With Particular Reference To the Coal Sector, University Of Marmara European Community Institute Pres., İstanbul, 1996, s.102.

hakkı devri, mülkiyetin gayri aynı haklar tesisi, gelir ortaklığı modeli ve sair hukuki tasarruf şeklinde özelleştirilebilirler⁶⁹.

Türkiye’de özelleştirme tartışmaları 1983’te başlayıp, 1986 yılında çıkarılan 1291 sayılı kanunla kurulan Kamu Ortaklığı İdaresi’nin (KOİ’nin) faaliyete geçmesiyle özelleştirme uygulamalarına başlanmıştır. Özelleştirmede karar zincirinin oluşturulmasında çok fazla karar organı değişikliğinin yapılması, özelleştirmede birden fazla organın yetki ve sorumluluğunun olması başarısızlığı doğurmuştur⁷⁰. Bugüne kadar özelleştirme konusunda 4 kanun ve 12 kanun hükmünde kararname çıkarıldığı halde KİT’lerin özelleştirilmesi konusunda başarılı olunamamıştır. Çünkü çıkarılan kanun ve kararnamelerde yetki ve sorumluluklar dağınık ve özelleştirme sonucu işini kaybedenlere verilecek sosyal teminatlar ve tazminatlar yeterli bulunmamıştır. Nihayet, kamuoyunun ve meclisteki partilerin çoğunun desteğini alan Türkiye’nin Özelleştirme Kanunu 27 Kasım 1994 tarih ve 22121 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 4046 Sayılı Kanun olarak yürürlüğe girmiştir⁷¹. Bu kanunla özelleştirme sebebiyle işsiz kalanlara tanınan haklara değinilmektedir.

1. Tanımı

4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun’un 21. maddesinde; “Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların (iştirakler hariç) özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması, süreli ya da süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedeniyle; bu kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışanlardan iş sözleşmeleri tâbi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona ermiş olanlara, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak iş kaybı tazminatı ödenir” denilmektedir. Ayrıca bunların mesleklerinde geliştirilmesine, bir meslekte yetiştirilmesine veya meslek edindirilmesine ilişkin eğitim giderleri ile yeni iş

⁶⁹ “Özelleştirme Yöntemleri”, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/ozellestirme_yontemleri.htm (27.05.2009)

⁷⁰ Özhan ÇETİNKAYA, Türkiye’de Devlet İşletmeciliği ve Özelleştirme, Ekin Kitabevi Yayınları, Eskişehir, 2003, s.247.

⁷¹ Emin ÇARIKÇI, “Türkiye’de Özelleştirme Tarihi ve Özelleştirme Durumu”, <http://www.ekodialog.com/Makaleler/turkiyede-ozellestirme-tarihi-durumu.html> (27.05.2009)

bulmalarına katkı sağlamak amacıyla yapılacak giderler Özelleştirme Fonundan karşılanır. Özürlü personele (ilgili kanunların öngördüğü I, II ve III. derece), bu maddede belirtilen tutarın iki katı olarak iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı ödenmesi ve sağlanabilecek diğer hizmetlere ilişkin işlemler Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda, iştirakler hariç, bir iş sözleşmesine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken bu kuruluşların; özelleştirmeye hazırlanmaları, özelleştirilmesi, küçültülmesi, faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması, süreli ve süresiz kapatılması, tasfiye edilmeleri, sermayelerindeki kamu paylarının %50'nin altına düşmesi veya satış halinde devir teslim tarihinden itibaren 1 yıl içinde; hizmet akitlerinin haklı neden olmaksızın bağlı oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde işveren tarafından feshedilmesi veya haklı nedenlerle kendileri tarafından feshedilmesi sonucu işsiz kalanlar tazminat ve diğer hizmetlerden yararlanırlar.

2. Önemi

Özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda çalışan ve 4046 sayılı yasada belirtilen şartları taşıyan kişilere tanınan sosyal teminat ve tazminattır.

3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Özelleştirme uygulamalarına ilişkin 4046 sayılı Kanun gereğince; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda (iştirakler hariç) bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken, bu kuruluşların özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi ve ya tasfiye edilmeleri nedeniyle, hizmet akitleri, tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona erenlere; kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan

tazminatları dışında; Türkiye İş Kurumu aşağıda belirtilen işlemlerin gerçekleştirilmesinden görevli, yetkili ve sorumlu kılınmıştır⁷².

- İş kaybı tazminatı ödenmesi
- Yeni bir iş bulma
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi,
- Sosyal güvenlik kuruluşları kesintilerinin hak sahipleri adına ilgili kurumlara yatırılması.

4046 sayılı Kanuna göre, özelleştirilen iş yerlerinde hizmet akdi kesintisiz en az 550 gün sürenler 90 gün; 1100 gün devam edenler 120 gün; 1650 gün devam edenler 180 gün; 2200 gün devam edenler 240 gün iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmaktadırlar.

4046 sayılı Kanununun 21 nci maddesi, 21.07.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5398 sayılı Kanunla değiştirilerek, iş kaybı tazminatının günlük net asgari ücretin iki katı olacağı hüküm altına alınmıştır. Özürlü personele ise (ilgili kanunların öngördüğü 1, 2 ve 3. derece) günlük net asgari ücretin dört katı iş kaybı tazminatı ödenmektedir. Özelleştirme sebebiyle işine son verilenlerin iş kaybı tazminatına hak kazanabilmeleri için, hizmet akdinin sona erdiği günden itibaren en geç 30 gün içinde en yakın Türkiye İş Kurumu birimine başvurmaları gerekmektedir.

İş kaybı tazminatı almakta olan kişilerin; yaşlılık aylığına hak kazandığının tespit edilmesi, işe girmesi veya vefat etmesi hallerinde olayın vuku bulduğu tarih itibariyle tazminatları kesilmekte ve tekrar başlatılmamaktadır. Ayrıca, askere gidenlerin tazminatları askerlik nedeniyle durdurulmakta ancak, askerlik terhis tarihinden itibaren 30 gün içinde başvurmaları halinde, terhis tarihi itibariyle ödemeleri yeniden başlatılmaktadır. İş kaybı tazminatı aldığı sürede sağlık raporu

---

⁷² Türkiye İş Kurumu 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, Ankara, 2009, s.79.

alan veya geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanan işçilere iş kaybı tazminatı ödemesi hiçbir kesintiye tabi tutulmadan ödenmektedir⁷³.

C. Kısa Çalışma Ödeneği

Hukukumuzda ilk kez 4857 Sayılı İş Kanunu ile giren kısa çalışma kavramı, işverenin genel bir ekonomik kriz ve ya zorlayıcı bir nedenle geçici bir süre için iş durdurmasını ve ya çalışma sürelerini önemli ölçüde azaltmasını anlatır. Böyle bir durumda işçilerin sözleşmeleri sona ermemektedir. Sadece işçinin çalışma borcu ile işverenin ücret ödeme borcu kısmen ve ya tamamen o süre için askıya alınmaktadır. Şartları varsa, işçiye belli oranda “kısa çalışma ödeneği verilmektedir. Aslında bu tutumun, uygulamada sıkça karşılaşılan işverenin işçileri ücretsiz izine çıkarma olgusunu meşrulaştırdığı söylenebilir⁷⁴.

İş Kanununda çalışma süresi ile ilgili bir tanım yer almamaktadır. Bununla birlikte çalışma süresi kavramının öğelerini saptamaya olanak verecek esaslar düzenlenmiştir. Kanunda çalışma süresi, “işin düzenlenmesi” başlığı altında, 63. maddede düzenlenmiştir. Başlığı “çalışma süresi” olmasına rağmen, maddede çalışma süresi tanımlanmamıştır. Ancak bu madde uyarınca çıkarılan, İş Kanuna İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği⁷⁵ m. 3/I’de çalışma süresi “işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süredir” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım, çalışma süresi kavramını açıklamak için yetersizdir; çünkü çalışma süresi, işçinin işinin başında geçirdiği süre ile sınırlı değildir. Çalışmamakla birlikte, işçinin, işverenin otoritesi altında geçirdiği süreler de çalışma süresi kavramı içindedir⁷⁶.

Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği ilk kez 4857 Sayılı İş Kanunu ile adını duyurup, önce 31.03.2004 Tarih ve 25419 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Yönetmeliği’nin 3. maddesinde

⁷³ İşsizlik Sigortası Uygulama Esasları, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.3/24.

⁷⁴ Ercan AKYİĞİT, Yeni Mevzuata Göre Hazırlanmış İş Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006, s.285.

⁷⁵ R.G. 6.4.2004, 25425.

⁷⁶ Hatice KARACAN, 4857 Sayılı İş Kanuna Göre Fazla Çalışma, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s.23.

düzenlenmiştir. İlgili maddede “kısa çalışma, en az dört hafta en fazla üç ay süreyle işyerinde uygulanan haftalık çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılarak uygulanması⁷⁷” olarak tanımlanmıştır.

13.01.2009 Tarih ve 27109 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve 25419 sayılı yönetmeliği ortadan kaldıran Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Yönetmelikle yeniden düzenlenmiş ve ilgili yönetmeliğin 3 ncü maddesinde kısa çalışma en fazla üç ay süreyle; işyerinde uygulanan çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya en az dört hafta süreyle işyerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulmasını olarak ifade edilmiştir.

İş Kanunu’nun kısa çalışmayı düzenleyen maddesi 15.05.2008 tarihinde 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’na Ek 2. madde olarak aktarılmıştır. Böylece kapsamı diğer sigortalıları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir⁷⁸.

1. Tanımı

Kısa çalışma ödeneği en yalın şekliyle genel ekonomik kriz ve zorlayıcı sebeplerle en fazla üç ay süreyle; işyerinde uygulanan çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya en az dört hafta süreyle işyerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması hallerinde işçilere çalıştırılmadıkları süre için işsizlik sigortasından ödenen ödenek olarak tanımlanabilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu’nun Mülga: 15/5/2008-5763/37 maddesi ile yürürlükten kaldırılan İş Kanununun 65. maddesinde kısa çalışma ödeneği şu şekilde tanımlanmaktadır: Genel ekonomik kriz ve zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltan ve ya işyerinde faaliyeti tamamen ve ya kısmen geçici olarak durduran işveren, durumu derhal gerekçeleri ile birlikte Türkiye İş Kurumuna, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya bir yazı ile

---

⁷⁷ Ali Nazım SÖZER, Serkan ODAMAN, Erdem ERDENK, İlgili Yönetmeliklerle İş Mevzuatı, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2005, s.186.

⁷⁸ Can ŞAFAK, “Sendikacının dikkatine: Kısa Çalışma Konusunda Bakanlık Uygulaması”, http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=23635 (15.07.2009)

bildirir. Talebin uygunluğunun tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılır. Bunun usul ve esasları bir yönetmelikle⁷⁹ belirlenir. Yukarıda belirtilen nedenlerle işyerinde geçici olarak en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma hallerinde işçilere çalıştırılmadıkları süre için işsizlik sigortasından kısa çalışma ödeneği ödenir. Kısa çalışma süresi, zorlayıcı sebebin devamı süresini ve herhalde üç ayı aşamaz. İşçinin kısa çalışma ödeneğine hak kazanabilmesi için, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanma şartlarını yerine getirmesi gerekir.

Günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı işsizlik ödeneğinin miktarı kadardır. Zorlayıcı sebeplerle işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen geçici olarak durması halinde, işsizlik ödeneği ödemeleri 24'üncü maddenin (III) numaralı bendinde ve 40'inci maddede öngörülen bir haftalık süreden sonra başlar.

Kısa çalışma ödeneği aldığı süre içinde işçinin hastalık ve analık sigortasına ait primler İşsizlik Sigortası Fonu tarafından 2/3 oranında Sosyal Sigortalar Kurumu'na aktarılır. Bu primler, sigorta primlerinin hesabında esas alınan en alt kazanç sınır üzerinden hesaplanır. İşçi, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar işe başlar ve işsizlik sigortasından yararlanmak için 4447 sayılı kanunun öngördüğü koşullar gerçekleşmeden işsiz kalırsa, kısa çalışma ödeneği aldığı süre çıkarıldıktan sonra, daha önce hak ettiği işsizlik ödeneği süresini dolduruncaya kadar işsizlik ödeneğinden yararlanır.

Kısa çalışma ödeneğinin ödeme süresi içinde ödenmesi gereken geçici iş göremezlik ödeneğinin miktarı kısa çalışma ödeneğinin miktarından fazla olamaz. Geçici iş göremezlik ödeneğinin ödendiği dönemde, bu maddede öngörülen hastalık ve analık sigortası primi ödenmez.

---

⁷⁹ Kanun maddesinde belirtilen İlgili Yönetmelik 31.03.2004 gün ve 25419 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Yönetmelik'tir. Ancak 13.01.2009 tarih ve 27109 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik ile yürürlükten kalkmıştır.

Maddenin başlığında geçen “kısa çalışma” kavramının ne olduğu gerek madde metni ve gerek maddenin gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Ancak, işyerinde belli nedenlerle işin en az dört hafta durması ve ya haftalık iş süresinin önemli ölçüde azaltılması halinde, bunun “kısa çalışma” olarak ifade edildiği söylenebilir. Buna göre kısa çalışma süresi, işyerinde belli nedenlerle işin tamamen durması ya da haftalık çalışmanın kısmi sürelerle indirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu kavramın, yapılan düzenleme ile uyumlu olmadığı belirtilmelidir. Gerçekten, çalışılmayan bir dönem için “kısa çalışma”dan söz edilmektedir. Kısa çalışma süresi en az dört haftadır. Zorlayıcı nedenin devamı süresini ve en çok üç ayı da aşamaz (m.65/2). Genel ekonomik krizin üç aydan önce sona ermesi halinde kısa çalışma süresinin sona ereceği Kanunda düzenlenmiş ise de, bunun, ülke çapındaki genel bir krizin üç aydan önce sonuçlanamayacağı düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir. Buna göre zorlayıcı neden ya da ekonomik kriz üç aydan fazla sürse de kısa çalışma süresi üç ayı aşamaz⁸⁰” olarak geçmiştir.

Ancak 02.07.2009 tarih ve 27276 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde, kısa çalışma süresinin altı ay uzatılması hakkındaki kararın yürürlüğe konulması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı⁸¹ ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde; 31/12/2009 tarihine kadar uzatma başvurusunda bulunulması, bir önceki kısa çalışma uygulamasının sona ermesi, kısa çalışma uygulaması devam eden ve aynı kişileri kapsayan uzatma talepleri hariç diğer talepler için yeni bir uygunluk tespiti yapılması koşulu ile kısa çalışma süresinin altı ay daha uzatılması kararlaştırılmıştır⁸².

2. Önemi

Kısa çalışma ile ilgili düzenleme, 4857 sayılı İş Kanunu’nun en önemli yenilikleri arasındadır. Kısa çalışma uygulamasının temelinde yatan düşünce,

---

⁸⁰ Şahin ÇİL, İş Kanununun Şerhi, Madde 40-122 3. cilt, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007, s.2971.

⁸¹ <http://www.mevzuatlar.com/sy/resmiGazete/rga/09/07/02070901.htm> (01.12.2009)

⁸² İlgili kararın 1 nci maddesi.

ekonomik kriz ve ya benzeri nedenlerle iş hayatında sıkça görülen ücretsiz izin uygulamalarına son vermek ve işçilere sınırlı da olsa bir gelir güvencesi sağlamaktır⁸³.

Kısa çalışma Ödeneğinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca özel ve genel koşullara uygun bulunması hukuki açıdan farklı sonuçlara yol açmaktadır. Bu sonuçlar işçi, işveren ve devlet açısından şu anlamları taşımaktadır⁸⁴:

İşçi açısından yarattığı en önemli sonuç ekonominin geneli veya işyerindeki zorlayıcı nedenlerden dolayı geçimini sağlamak için tek gelir kaynağı olan ücretinde meydana gelen eksilmenin kamu tarafından karşılanmasıdır. İşçi kendi dışında meydana gelen olaylar sonucu mevcut çalışma sürelerinin azaltılması sonucu aldığı ücreti alamadığından gelir kaybı yaşamaktadır ki bu kayıp kişiyi ve geçimini temin ettiği kişileri zora sokmaktadır. Bu nedenle kısa çalışmanın kabul edilmesi durumu işçinin bu gelir kaybının kamu otoritesi tarafından yine kanunda belirtilen süre için kamu otoritesi tarafından karşılanması anlamına gelmektedir.

İşveren açısından yarattığı sonuç ise; işverenin isteği dışında meydana gelen ekonomik gelişmeler ya da diğer zorlayıcı sebeplerle işyerinde faaliyetlerin yürütülmesinde meydana gelen aksamalar nedeniyle katlanmak zorunda olduğu işçi ücretleri ve eklerinden yine kanunda belirtilen süreler için kısmen ya da tamamen kurtulması anlamına gelmektedir. İşveren böylece kriz ve zorlayıcı sebeplerin ortaya çıktığı dönemlerde işyerini tamamen kapatmak yerine giderlerini kısarak bu sebeplerin ortadan kalkacağı döneme kadar ekonomik olarak rahatlayacaktır. Aksi durumda, işçilerini işten çıkarması durumunda işyeri koşullarına ve üretim sistemine uyum sağlamış olan yetişmiş işgücünü kaybetme riski ile karşı karşıya kalacaktır. Bu yönüyle kısa çalışmanın kabul edilmesi işverene bu süre içerisinde; işyerinin zorunlu giderlerinden olan işçi ücretlerinin tamamı ya da bir kısmını ödeyerek beklemek ile yetişmiş işgücünü tamamen kaybetme yerine belirli süre çıkararak ekonomik ya da

---

⁸³ Polat SOYER, Yeni İş Kanunu Değerlendirme Konferans Notları, Türk-İş, Temmuz 2003, s.30.

⁸⁴ İbrahim GÖRÜCÜ, “Türk Çalışma Hayatında Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Uygulaması”, Hikmet Yurdu Dergisi, Yıl 1, S: 2 Temmuz- Aralık 2008, s.92-93.

zorlayıcı sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçen bir süre için yedekte bekletebilme olanağı sağlamaktadır.

Kamu Otoritesi açısından kısa çalışmanın kabul edilmesinin en önemli sonucu ülkede veya sektörde olağanüstü bir durumun olduğunun kabul edilmesi ve bu olumsuzluğun giderilmesi için önlemler alınmasına olanak tanınmasıdır. İşsizlik sigortası uygulamasının bulunduğu bir ortamda işten çıkan işçilere tekrar iş buluncaya kadar geçen dönem içerisinde ödemek zorunda olduğu ödemeleri yapma; tekrar iş bulma, işe yerleştirme gibi oldukça güç ve uzun zaman alan giderlerde bulunma yerine kısa bir süre için destek sağlayarak istihdamın sürdürülebilirliğini ve istihdamı koruma olanağı tanınmasıdır.

3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Kısa Çalışma Ödeneği ilk olarak 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 65. maddesi ve 31.03.2004 Tarih ve 25419 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Yönetmeliği'nin 3. maddesinde gündeme gelmiştir.

15.05.2008 tarihinde kabul edilen 5763 sayılı Kanununun 18.maddesi ile kısa çalışma ve kısa çalışma ödeneğinin çerçevesi yeniden şekillendirilmiş ve anılan Kanununun 37/a maddesi uyarınca İş Kanununun kapsam alanı dışına çıkartılmıştır⁸⁵. Kısa Çalışma Ödeneği 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Ek 2nci maddesine dayanılarak hazırlanan ve 13.01.2009 tarih ve 27109 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 27109 Sayılı Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik ile yeniden düzenlenmiştir.

27109 Sayılı Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik'in 3ncü maddesi c fıkrasında da kısa çalışma süresi en fazla üç ay süreyle; işyerinde uygulanan çalışma süresinin geçici olarak en az üçte bir oranında

---

⁸⁵ Alpay HEKİMLER, "Global Finans Krizi Ekseninde Kısa Çalışma Uygulamasının Ülkemizde Etkinliği Üzerine Gözlemler", TİSK İşveren Dergisi, Mart 2009, http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=2332&id=109 (20.07.2009)

azaltılması veya en az dört hafta süreyle işyerindeki faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması olarak belirlenmiştir.

Normalde 4447 sayılı Kanunun Ek 2. maddesine göre en az 4 hafta en fazla 3 ay süreyle sınırlı olan "kısa çalışma" dönemleri, 28 Şubat 2009 tarihinde yayınlanan 5763 sayılı yasayla, 2008 ve 2009 yıllarında yapılan "kısa çalışma başvurularına" münhasır olmak üzere, Bakanlar Kurulunca önce 6 ay⁸⁶, 02.07.2009 tarih ve 27276 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde, kısa çalışma süresinin altı ay uzatılması hakkındaki kararın yürürlüğe konulması hakkındaki Bakanlar kurulu kararı ile yine 6 ay daha uzatılmıştır.

Kısa çalışmanın gerçekleştirilmesi için gerekli olan koşullar şu şekildedir⁸⁷:

a) Kısa çalışmayı gerektiren bir olgu bulunmalıdır. Kısa çalışma, işverenin istediği an, keyfince başvurabileceği bir yöntem değildir. Bunun için öncelikle işyerini ya da işvereni etkileyen bir ekonomik kriz ya da zorlayıcı bir nedenin ortaya çıkması şarttır. Burada belirtilen zorlayıcı nedenleri; "İşverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine olanak bulunmayan, dışsal etkilerden ileri gelen, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan deprem, yangın, su baskını, salgın hastalık, seferberlik ve benzerleri gibi nedenler⁸⁸" oluşturur.

b) İşveren bu yüzden işyerini tatil etmeli ve ya çalışma süresini azaltmalıdır. İşverenin geçici bir süre için işyerindeki faaliyetin kısmen ve ya tamamen durdurumu; ya da faaliyet durmamakla birlikte çalışma süresinin önemli ölçüde azatımı biçiminde olabilir. Faaliyetin tamamen durdurumu, belli bazı departmanlardaki işçilerin ücretsiz izne çıkarılması anlamını verir. Çalışma süresinin

⁸⁶ Fevzi DEMİR, "Kısa Çalışma Ödeneği 6 Ay Daha Uzatıldı", <http://www.kobihaber.com.tr/haberdetay.asp?ID=1163> (01.12.2009)

⁸⁷ AKYİĞİT s.286-287.

⁸⁸ 27109 Sayılı Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelik'in 3ncü maddesinin f fıkrası.

önemli ölçüde azatlımı ise, işyerinin tümünde ve ya bir / birkaç departmanda çalışan işçilerin haftalık çalışma sürelerinin bir miktar (işyerinde uygulanan haftalık çalışma süresinin en az üçte bir oranında) düşürülmesidir.

c) Durum ilgili yerlere bildirilmeli ve Çalışma ve sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca uygun bulunmalıdır. Kısa çalışmaya geçmek isteyen işverenin bu isteğini gerekçesiyle birlikte İŞKUR'a, (varsa) mevcut TİS tarafı işçi sendikasına ve ÇSGB'ye yazılı olarak bildirmesi gerekir. Bu talep üzerine ÇSGB'nin durumu değerlendirerek bir karar icap eder.

Kısa çalışmaya tabi tutulan işçiler, kısa çalışma süresince ya hiç çalışmamakta ya da normal iş sürelerinden daha az süreyle çalıştırılmaktadır. Bu esnada işçilere ücret ödenmez, ama şartları sağlandığında İŞKUR tarafından “Kısa Çalışma Ödeneği” ödenir. Ödeneğe hak kazanabilmek için şu koşulların sağlanması gerekmektedir:

a) Kısa çalışma belli bir süre devam etmelidir. İlgili yönetmelikte, “ödeneye hak kazandıracak kısa çalışmanın en az 4 hafta, en çok 3 ay sürmesi gerekir” denilmektedir ve kısa çalışma süresinin 3 ayı geçemeyeceği belirtilmektedir. Ancak bu süre 18.02.2009 gün ve 5838 sayılı Kanunla 2008 ve 2009 yılında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere geçici olarak 6 aya çıkartılmıştır⁸⁹.

b) İşçi işsizlik ödeneğine hak kazanma koşullarını sağlamalıdır. Kısa çalışmaya tabi tutulan işçinin kısa çalışma ödeneği alabilmesi için, çalışma süresi ve işsizlik sigortası primi ödenen gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanma şartlarını sağlaması zorunludur⁹⁰.

Kısa çalışmanın başladığı tarihte, 4447 sayılı Kanunu hükümlerine göre işçilerin, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanmış olmaları şarttır. Yani işçinin İŞKUR'dan ödenek alabilmesi için; son üç yıl içinde en az 20 aylık diğer bir deyişle 600 günlük

⁸⁹ ŞAFAK, http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=23635 (15.07.2009)

⁹⁰ AKYİĞİT, s.288.

çalışmasının olması; son 120 gündür bu işyerinde aralıksız olarak çalışıyor olması şarttır⁹¹.

c) İşçinin Kısa Çalışma Ödeneği Bildirgesi ile birlikte işyerinin bağlı bulunduğu yerdeki İş Kurumu birimine müracaat etmesi diğer bir koşuldur.

İşsizlik ödeneğinin hesabına ilişkin işlemler Kısa Çalışma Ödeneği için de geçerlidir. Kısa Çalışma Ödeneği alanların sigorta primlerinin ödenmesi işsizlik sigortasına ilişkin primlerin ödenmesindeki esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmekte olup, kısa çalışma ödeneğinden yararlanan kişilere ay içinde yapılan kısa çalışma gün sayısı kadar ödeme yapılır.

Kısa çalışma ödeneğinin kesilmesi ile ilgili olarak da işsizlik ödeneğinin kesilmesine ilişkin işlemler uygulanır. Yani kısa çalışma ödeneği alanların işe girmesi, yaşlılık aylığı almaya başlaması, herhangi bir sebeple silâh altına alınması, herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi nedeniyle işinden ayrılması ve ya geçici iş göremezlik ödeneğinin başlaması halinde kısa çalışma ödeneği kesilir. Ancak, Gelir Getirici İşte Çalışıyor Olma, Davete Gelmeme, Önerilen İş Reddetme, Eğitimi Reddetme, Kursu Devamsızlık ve İş Almaya Hazır Olmama gerekçeleriyle kesme durdurma işlemi yapılmaz⁹².

D. Ücret Garanti Fonu

Genel anlamda ücret, bir kimseye bir iş karşılığında işveren ve ya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır⁹³.

Ücret ödeme borcu, işçinin iş görme borcuna karşılık işverenin iş sözleşmesinden kaynaklanan temel borcudur. Bu nedenle ücret, iş sözleşmesinin asli

---

⁹¹ Hüseyin KÜÇÜKDEMİRCİ, “Kısa Çalışma Ödeneği ve Yararlanma Koşulları”, <http://www.pozitifhaberler.com/yazi/156/kisa-calisma-odeneği-ve-yararlanma-kosullari.html> (15.07.2009)

⁹² Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009, s.4-23,

⁹³ İş Kanunu, madde 32/1.

unsurlarındandır. İşverenin ücret ödeme borcu, işçinin iş-görme borcunun karşılığını oluşturur. Bir kişinin ücret karşılığı olmaksızın çalışması halinde, iş sözleşmesinin varlığından söz edilemez⁹⁴.

İşverenin konkordato ilan etmesi, iflası ve ya işveren için aciz vesikası alınması gibi nedenlerle ödeme gücüne düştüğü hallerde de ücret ödeme borcunun yerine getirilebilmesi için “Avrupa Birliğinin 36 numaralı İşverenin Ödeme Gücüne Düşmesi Hallerinde Bir Fon ve ya Benzeri Bir Kurum Oluşturulmasını Öngören 1980 tarihli Yönergesi” doğrultusunda, İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında oluşturulacak ayrı bir ücret fonu sağlanmaktadır⁹⁵.

Ücret Garanti Fonu, 4857 sayılı İş Kanunu ile ilk defa yasal terminolojiye girmiştir. 2008 yılında 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişik Yapılması Hakkında Kanun” ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ekine alınmıştır. Bununla birlikte Ücret Garanti Fonu 4857 sayılı İş Kanunu ile birlikte, çalışmayla ilgili diğer kanunlar olan 854 sayılı Deniz İş Kanunu, 5953 sayılı Basın Mesleğine de Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun ve 818 sayılı Borçlar Kanununa tâbi olan işçilere de uygulanmaya başlamıştır.

1. Tanımı

İşletmelerin ülkedeki büyük çaplı bir kriz dolayısıyla ya da iflas etmeleri nedeniyle işçilerin ücret ve tazminatlarını ödeyememeleri durumunda, ücret ve tazminatların ödenmesini garanti altına almak amacıyla kurulan fona ücret garanti fonu denilmektedir⁹⁶.

İş Kanuna, Avrupa Birliğinin 36 numaralı ve 1980 tarihli Yönergesi doğrultusunda getirilen bir düzenleme ile işverenin ödeme gücüne düşmesi

⁹⁴ Haluk Hadi SÜMER, İş Hukuku, 13. baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2007, s.69.

⁹⁵ Mehmet UÇUM, Yeni İş Kanunu Seminer Notları, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.66.

⁹⁶ Wage Quarantees In Cases of Enterprise Insolvency,
<http://www.ilo.org/public/english/dialogue/ifpdial/la/gp/spain.htm> (14.07.2009)

halinde İcra ve İflas Kanununda öngörülen hükümlere başvurulması sonucu eskiden mevcut olan işçinin ücretini alamaması riski kısmen ortadan kaldırılmıştır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 33. maddesine göre, işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması veya iflası nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur (f. I). Ücret Garanti Fonu, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biridir (f. II). Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir (f. III)⁹⁷.

2. Önemi

İşverenin konkordato ilan etmesi, iflası ve ya işveren için aciz vesikası alınması gibi nedenlerle ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde, iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücreti güvence altına alınan işçi, iflas ve konkordato gibi durumlarda sıkça karşılaşılan ücretini hiç alamama riskinden kurtarılmış olmaktadır⁹⁸.

3. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında oluşturulan Ücret Garanti Fonu'nun gelirleri işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biridir. Yani bu fon için işverene ek bir yük getirilmemiştir. Bu fondan işçilere ödeme yapılabilmesi için işverenin konkordato(iflas anlaşması) ilan etmesi ve ya işveren için aciz vesikası alınması ya da işverenin iflasına karar verilmesi gerekir. Bu nedenler dışında işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde ücret garanti fonundan bir ödeme yapılamaz. Bu nedenler de ya mahkeme kararı ile ya da icra dairesinin düzenleyeceği aciz vesikası ile ortaya çıkar. Yapılacak

---

⁹⁷ Nuri ÇELİK, İş Hukuku Dersleri, Beta Basım Yayın, Yenilenmiş 21. Bası, İstanbul, 2008, s.136.

⁹⁸ UÇUM, s.66.

ödemenin miktarı “işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarıdır”. Karşılancak ücretlerin son üç aylık temel ücret ve ücret eklerinin tümü olduğunun kabulü gerekir. Çünkü yasa “iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücretleri” diyerek iş ilişkisinin bir sonucu olarak yapılan ücret eklerini de kapsama almıştır. Ancak ödüllendirme amacıyla ve işverenin isteğine bağlı yapılan ödemeler bu kapsama girmez. Bununla birlikte ücret ve ekleri hesaplanırken sigorta primlerinin belirlenmesinde esas alınan matrah sınır olacaktır. Yani ödenecek miktar prime esas aylık kazançtır. Personelin kazancı prime esas kazancın tavanını geçerse tavanı aşan kısım ödenmeyecektir. Fondan ödeme yapılması için işverenin sigorta prim borçlarını ödemiş olması koşulu aranmaz. Ayrıca bu fon işverenin mal varlığının bir parçası olmadığı için işverenin borçlarından dolayı haczedilmez⁹⁹.

Ücret Garanti Fonu, İş Kanunu madde 33/1 gereğince; işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması ve ya iflası nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacıyla İşsizlik Sigortası Kapsamı'nda ayrı bir fon olarak kurulmuştur¹⁰⁰. Ücret Garanti Fonunun oluşum ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, bu amaçla çıkarılan 18.10.2004 Tarih ve 25617 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

IV. İŞGÜCÜ EĞİTİMİ

Günümüzde sosyal koruma sistemlerinin yeniden düzenlenmesine bağlı olarak, devletlerin işsizlik harcamalarını ve sağlanılan korumanın düzeyini sınırlamaya çalışan girişimleri işsizlik ödemeleri ile aktif politikalar arasında kurulan karşılıklı bağları pekiştirmektedir. Yeni liberal yaklaşımın “pasif” olarak eleştirdiği işsizlik ödemelerinin terk edilerek, aktif işgücü piyasası politikalarına geçilmesinden

---

⁹⁹ UÇUM, s.66.

¹⁰⁰ SÜMER, s.79.

çok, bu iki farklı nitelikteki programlar birbirlerine bağlanmakta ve ya bütünleştirilmektedir¹⁰¹.

Aktif istihdam politikalarının en önemli bileşenlerinden biri olan işgücü eğitimleri pasif istihdam politikalarının bir parçası olan işsizlik sigortası ile gündeme gelmiştir. Uygulanmaya başlandığı ilk dönemlerde sadece işsizlik sigortasından faydalananlara verilen meslek edindirme, değiştirme ya da geliştirme kursları, değişen ekonomik yapı ve değişen ekonomik politikalarla içerik olarak genişletilmiştir.

15.05.2008 tarihinde kabul edilen 5763 Sayılı Kanun (İstihdam Paketi) ile İşgücü piyasasına yeni girenlerle işgücü piyasasında daha önce bulunmakla birlikte halen işsiz olanların da aktif istihdam faaliyetleri çerçevesinde İşsizlik Sigortası Kapsamına alınması sağlanmıştır. Böylece işsizlik Sigortasının kullanım alanı genişletilmiş, sigortalı işsizler ile Kuruma kayıtlı diğer işsizlere yönelik; iş bulma, danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, işgücü uyum, toplum yararına çalışma hizmetleri ile, işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları, için yapılacak giderlerin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır¹⁰². Bu giderlerin yıllık miktarı, işsizlik sigortası primi olarak bir önceki yıl içinde Fona aktarılan Devlet payının yüzde otuzunu geçmemekle birlikte, bu oranı yüzde elliye kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak, işsizlik ödendiğinden yararlanmakta olanlara yönelik hizmetler için bu sınırlama dikkate alınmamaktadır¹⁰³.

A. Tanımı

Herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olmayan işsizlerin, niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla yapılan meslek edindirme, geliştirme ve

---

¹⁰¹ Recep KAPAR, “Sosyal Korumanın İşgücü Piyasasına Etkisi”, Birleşik Metal İş Yayınları, İstanbul, 2006, s.159.

¹⁰² Seyhan ERDOĞDU, “Küresel Mali Ve Ekonomik Krizin Türkiye Ekonomisi Ve Türkiye Çalışma Yönetimine Etkileri”, ILO Çalıştay Raporu (Basılmamış Metin), s.21.

¹⁰³ GÜZEL, OKUR, CANIKLIOĞLU, s.645.

değiştirme eğitimleri, staj programları, girişimcilik eğitim programları ile TYÇP hizmetlerinden her biri işgücü eğitimi denilmektedir.

Hizmet sektöründeki yeni işlerin bir bölümü düşük beceri gerektiren, düşük ücretli işlerken, diğerleri geniş bir alana yayılan ve sürekli değişen beceriler gerektirmektedir. Birçok gözlemci, eğitime ve çağdaş iletişim becerilerine özel prim veren yeni bir “bilgi ekonomisinin” ortaya çıkmakta olduğu görüşündedir. Gelişmiş ülkelerde, işlere ve işgücü piyasasına ilişkin bilgiler için yeni türde bir pazar yaratan, üst düzey eğitim görmüş çok sayıda insan vardır. Kamu istihdam hizmeti bu kesime çekici işler bulunmasında da yardımcı olabilir. Bu arada, değişimin hızı göz önüne alındığında, işgücü piyasasında tutunmak isteyenlerin eğitimlerini ve becerilerini sürekli olarak yenilemeleri gerekmektedir. Böylece ortaya “yaşam boyu öğrenme” gerekliliği çıkmaktadır. Kamu istihdam hizmeti de yaşam boyu öğrenmeye katkıda bulunma potansiyeli taşıyan bir kurumdur¹⁰⁴.

İşgücü eğitimi ve meslek danışmanlığı hizmeti vermenin amacı; iş piyasasının bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçları göz önünde tutularak insan gücü kaynaklarının en etkili bir şekilde kullanılmasını ve geliştirilmesini sağlamak suretiyle ülkenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmaktır.

Bir ekonomide çalışabilir yaştaki nüfusa dâhil fertler içinde, o ekonomideki cari ücret seviyesinde çalışmak isteyip de iş bulamayanlar işsizliği temsil ederler. Böyle bir durumun olması ise; o ülkede “eksik istihdamın” mevcudiyetini gösterir. Kurumun, kişilerin fiziki ve psikolojik özelliklerine uygun bir işte istihdam edilebilmelerine yönelik bu faaliyeti, verimlilik ve ülke kalkınması açısından büyük yararlar sağlayacak bir faaliyettir. Kurum bu amaca hizmet için, Kuruma başvuran kişilerin fiziki ve psikolojik özelliklerini alarak tavsiye niteliğinde bir mesleğe yöneltme faaliyetinde bulunmaktadır¹⁰⁵.

---

¹⁰⁴ ÇULHAOĞLU, s.11.

¹⁰⁵ Neslihan DELEN, “İşsizlik Sigortasının Uygulanabilirliği Açısından İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun Yeniden Yapılanma Gereği”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1997, s.40.

B. Önemi

Aktif politikaların iki işlevi olduğu söylenmektedir. İşlevlerden biri, işsizlere iş bulmada kolaylık sağlamak amacıyla istihdam edilebilirliklerini ve eksik istihdamın önüne geçerek ekonomideki üretkenliği ve gelirleri arttırmaktır. Aynı zamanda, bu politikalardan sosyal işlevler de beklenmektedir. Bu çerçevede, üretken bir istihdam aracılığıyla sosyal dışlanmanın önlenmesi ve topluma katılımın sağlanması öngörülmektedir¹⁰⁶.

Aktif işgücü programları kapsamında düzenlenen işgücü eğitimleri ile, işsizlikten en fazla etkilenen ve bu nedenle işgücü piyasasında dezavantajlı gruplar olarak görülen gençlerin, kadınların, özürülülerin, eski hükümlülerin, uzun süreli işsizlerin ve işsizlik sigortası kapsamındaki işsizlerin iş piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilebilirlikleri arttırılmaya çalışılmaktadır¹⁰⁷.

Ayrıca programlara dâhil olan katılımcıların motivasyonları yükselmekte, kendilerine olan güvenleri artmakta ve programa dahil oldukları için kendilerine ödenen ücretler sayesinde ekonomi canlanmaktadır.

C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Ülkemizde yatırımların mevcut işgücü arzını karşılamadaki yetersizliği, yatırımların bölgesel dağılımındaki eşitsizliği, mevcut mesleki eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılamadaki eksikliği, sermaye yoğun yatırımların önem kazanmasıyla üretim biçiminin yapısal değişikliği, yeni teknolojilerin giderek daha yoğun bir şekilde kullanılması, işgücünün mevcut mesleki bilgi ve becerisinin geçersiz hale gelmesine neden olmakta, bu unsurlar işgücünün yeni beceriler kazanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, yaşam boyu eğitim anlayışı çerçevesinde İŞKUR'un sunduğu işgücü uyum hizmetleri daha da önem arz etmektedir¹⁰⁸. İŞKUR tarafından sunulan işgücü uyum hizmetlerine

¹⁰⁶ KAPAR, s.160.

¹⁰⁷ 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, s.62.

¹⁰⁸ İşgücü Eğitimi, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, s.5/3.

kurslar, girişimcilik eğitimleri, staj programları, Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP) ve çalışanların mesleki eğitimleri girmektedir.

İlgili programların yasal dayanağını oluşturan yasal düzenlemeler şunlardır:

- 05/07/2003 tarih ve 25159 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu,
- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,
- 22/01/2002 tarih ve 24648 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu,
- 22/01/2002 tarih ve 24648 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu,
- 31/12/2008 tarih ve 27097 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye İş Kurumu İşgücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliği,
- 21/10/2008 tarih ve 27031 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- 26/09/2003 tarih ve 25241 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- 20 Kasım 2002 tarih ve 24942 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği,

- 19 Aralık 2002 tarih ve 24968 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hizmet Alımları Muayene ve Kabul Yönetmeliği.

1. Kurslar

Herhangi bir mesleği olmayan, mesleğinde yetersiz olan veya mesleği iş piyasasında geçerli olmayan *-hükümlüler dahil-* işsizlerin; işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetiştirilip, becerileri geliştirilerek veya meslekleri değiştirilerek istihdam edilebilirliklerini arttırmak ve/veya iş kurmalarına yardımcı olmak amacıyla düzenlenen mesleki eğitim ve/veya mesleki rehabilitasyon faaliyetleridir. Kurslar finanse ediliş şekli bakımından kurum kaynaklı ve ceza paraları kaynaklı olmak üzere iki ayrı kategoride gerçekleştirilmektedirler.

Kuruma kayıtlı işsiz olan, 15 yaşını tamamlamış, en az ilköğretim mezunu, açık öğretim ve yüksek öğrenimde ikinci öğretim hariç öğrenci olmayan, varsa eğer yüklenici tarafından belirlenen özel şartlara sahip, Kurumca düzenlenen işgücü uyum faaliyetlerine aynı meslekte daha önce hiç veya farklı meslekte son 24 ay içinde katılmamış kişiler kurslardan yararlanabilmektedirler.

Düzenlenecek kursların/programların seçiminde, ildeki işveren, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ve katkısının sağlanması hedeflenmektedir.

İşgücü yetiştirme programları kapsamında Kuruma kayıtlı işsizlere sunulan tüm hizmetlerde tarafsızlık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine bağlılık esastır. Bu çerçevedeki hizmetlerden yararlanan kişilere yönelik olarak Kurum personeli ve/veya hizmet sağlayıcı/yüklenici tarafından hiçbir surette dil, din, ırk, cinsiyet, mezhep, siyasi görüş, felsefi inanç ve kılık-kıyafet ayrımcılığı yapılmamaktadır.

Kurumca düzenlenen tüm eğitim faaliyetlerine katılanlara her yıl Kurum Yönetim Kurulunca tespit edilen miktarda kursiyer zaruri ödemesi yapılmakta ve kursiyerler adına iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri ödenmektedir.

Kursiyer zaruri ödemesi 2009 yılı için devam edilen her gün için 15.-TL olarak belirlenmiştir.

Teorik ve pratik programlardan oluşan kurs süresi, MEB tarafından belirlenmiş olan ders saat süresi olarak günlük en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere haftalık 40 saat, toplam 6 aydan fazla olamamaktadır. Milli ve dini bayram günleri toplam kurs sürelerine dahil edilmemektedir.

Kurs grupları; eğitici/öğretici sayısı, eğitim yerinin kapasitesi ve donanımı dikkate alınarak en az 10 en fazla 25 kişiden oluşabilmektedir.

İşgücü yetiştirme faaliyetlerinde katılımcılar belirlenirken şu hususlar dikkate alınmaktadır:

a- Kurslara katılan işsizler; aynı meslekte hiçbir zaman, farklı meslekte ise 24 ay geçmeden hiçbir şekilde kurslardan yararlanamamaktadırlar.

b- Kurslardan yararlanan işsizler 24 ay geçmeden Staj ve Toplum Yararına Çalışma Programlarından yararlanamamaktadırlar.

c- Girişimcilik eğitimi, TYÇP ve Staj Programlarından Kuruma kayıtlı işsizler hayatları boyunca bir kez yararlanabilmektedirler.

d- Kurs, Staj, TYÇP'lerin herhangi birinden yararlanan bir işsiz mezuniyet ya da ayrılışından itibaren 24 ay geçmeden diğer işgücü yetiştirme faaliyetlerinden yararlanamamaktadırlar.

e- Kurslardan yararlanan işsizler 24 aylık süreyi beklemeksizin girişimcilik programlarından yararlanabilirler. Ancak kursa katılmaksızın doğrudan girişimcilik eğitiminden yararlanan işsizler mezuniyet ya da ayrılışlarından itibaren 24 aylık süre geçmeden diğer işgücü yetiştirme faaliyetlerinden (Kurs, Staj ve

TYÇP'ler) yararlanamamaktadırlar.

f- Kurslardan/Programlardan toplam yararlanma süresi 6 ayı geçemez. 6 aylık süre hesaplanırken takvim günü esas alınmaktadır.

Eğitimlerin/programların sözleşme ve protokollere uygun yürütülmesi için Denetim Kurulunca denetim yapılmakta olup, uygun görüldüğü taktirde Kurul ve/veya İl Müdürlüğüne ilgililer zamanında uyarılmaktadır.

a. Kurum Kaynaklı Kurslar

İlin nüfusu (15+ nüfus), ildeki kuruma kayıtlı işsiz sayısı ile ilin ekonomik gelişmişlik düzeyi ve Kurumun bütçe imkânları doğrultusunda, Genel Müdürlük yıllık olarak İl Müdürlüklerine kurslara yönelik ödenek tahsis etmektedir. İl Müdürlükleri piyasada hangi mesleklerde elemana ihtiyaç duyulduğuna yönelik olarak meslek odalarına, üniversitelere, Sivil Toplum Kuruluşları gibi farklı nitelikteki kurum ve kuruluşlara yazı yazarak gelen talepleri değerlendirilmekte ve ihtiyaçlar doğrultusunda Müdürlükçe tahsis edilecek ödenek miktarı ile işgücü piyasası araştırma sonuçlarını dikkate alarak ilin Yıllık İşgücü Eğitim Planını hazırlamaktadırlar. Yıllık İşgücü Eğitim Planı'nın İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu¹⁰⁹'nun onayına sunulmasına müteakip projeler Genel Müdürlüğe

---

¹⁰⁹ İl İstihdam ve Mesleki Kurulları il düzeyinde; istihdam ve mesleki eğitim politikalarının oluşturulması, istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirler ile uygulanacak aktif işgücü programlarının belirlenmesi, istihdam etkinliklerinin ve mesleki eğitim uygulamalarının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmaları yapmak amacıyla her yıl Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olağan olarak toplanmaktadır. Kurul ayrıca başkanın çağırısı üzerine olağan üstü olarak da toplanabilir. İŞKUR, Kurulun sekretaryalığını yapmakta olup; Vali, belediye başkanı (Büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreteri ya da genel sekreter yardımcısı), il özel idaresi genel sekreteri, il millî eğitim müdürü, il sanayi ve ticaret müdürü, Kurum il müdürü, il ticaret ve sanayi odası başkanı veya başkanları, il esnaf ve sanatkârlar odaları birliği başkanı, kurumlarında asli görevlerinin başında olmamaları halinde yerlerine sadece kurumlarında buldukları makama vekâlet edenler, İşçi konfederasyonları, işveren konfederasyonu ve Sakatlar Konfederasyonu gibi sosyal taraflar; İlde bulunan yüksek öğretim kurumlarının çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü veya mesleki teknik eğitim bölümlerinden bir öğretim üyesi (bu kadroda bir öğretim üyesi olmaması durumunda üniversitelerin akademik personel kapasitesi dikkate alınarak en az doçent seviyesinde unvana sahip bir öğretim görevlisi) kurul toplantılarına katılabilmektedir.

gönderilmektedir.

İl Müdürlüklerince yıl içinde gerçekleştirilecek her türlü kurs/program Yıllık İşgücü Eğitim Planına bağlı olarak yürütülmektedir. İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları yıl içinde ihtiyaç ortaya çıktığında, Yıllık İşgücü Eğitim Planında değişiklikler yapabilmektedirler. En az %50 istihdam garantisi verilen kurslar, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'na sunulmadan da başlatılabilir. Ancak yapılacak ilk olağan toplantıda Kurula bilgi vermek zorunludur.

İşgücü yetiştirme kurslarını; MEB tarafından 5580 sayılı Yasaya göre kurs açma izni olan kurumlar sadece izin aldığı konularda kurs düzenleyebilmektedirler. Bu kurumların Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanan programları uygulamaları durumunda ayrıca MEB onayı aranmamakta olup, bu kapsamda Sürücü, ÖSS, KPSS, ALES vb. kurslar finanse edilememektedir.

Kurum kaynaklı kurslardan normal statüdeki işsizler gibi özürlü, hükümlü ve eski hükümlüler de yararlanabilmektedir. Özürlü, hükümlü ve eski hükümlülere yönelik düzenlenen kurslar içinden kurum kaynaklı olanlar ile ceza paraları kaynaklı olanlar arasındaki fark; kurum kaynağı ile düzenlenen kurslarda temrin¹¹⁰ giderlerinin ödenmeyerek sadece kursiyer cep harçlıklarının ödenmesi iken; ceza paraları kaynaklı kurslarda ise hem temrin giderlerinin hem de kursiyer cep harçlıklarının Kurum tarafından karşılanmasıdır.

İşgücü eğitim hizmetleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ilgili mevzuatı çerçevesinde satın alınmaktadır.

b. Ceza Paraları Kaynaklı Kurslar

Ceza Paraları Kaynaklı Kurslar, 4857 sayılı İş Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak çıkartılan “Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza

---

¹¹⁰ Temrin gideri: Kursun gerçekleştirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan her türlü malzeme, eğitici/öğreticilere ödenen ücretler gibi zaruri ödemelerdir.

Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereğince kurulan “Ceza Paralarını Kullandırmaya Yetkili Komisyon” tarafından, özürülere, hükümlü/eski hükümlülere yönelik düzenlenmeleri uygun görülerek onaylanan “Projelerin” giderleri, özürülü çalıştırmayan işverenlerden ceza olarak kesilip Kurumumuza aktarılan “ceza paralarından” karşılanmaktadır.

İl Müdürlükleri, ilgili Yönetmelikte belirtilen proje teklifi hazırlayabilecek gerçek ve ya tüzel kişiler tarafından hazırlanan “Proje Tekliflerini”, anılan Komisyonun görüşlerine ve değerlendirmelerine sunmak üzere İşgücü Uyum Dairesi Başkanlığı’na gönderirler. 3 ayda bir yani her yılın Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında toplanan Ceza Paralarını Kullandırmaya Yetkili Komisyon, projeleri değerlendirerek ceza paralarının nerelere ve ne kadar verileceğine karar verir. Komisyon kararı ile kabul edilen projeler, öngörülen ödenek eşliğinde uygulamaya konulur.

Ceza paraları kaynağının kullanılması ile sadece Özürülere ve Hükümlü/Eski Hükümlülere yönelik eğitim ve rehabilitasyona amaçlı projeler düzenlenebilmektedir.

2.Girişimcilik Eğitimleri

Kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak amacıyla girişimcilik eğitimleri düzenlenebilmektedir. Girişimcilik eğitiminin verilmesi konusunda İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının kararları doğrultusunda İl/Şube Müdürlüğü karar vermeye yetkilidir.

Girişimcilik eğitimlerinden kuruma kayıtlı işsiz, 18 yaşını tamamlamış, en az ilköğretim okulu mezunu veya iş kurmak istenilen alanda geçerli bir sertifika ya da belgeye sahip, kurumca düzenlenen girişimcilik eğitimine daha önce katılmamış

olanlar faydalanabilmektedirler.

Hizmet alımı yapılacak yüklenici ve eğitimlerin içeriği Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı -KOSGEB- ile mutabakata varılması ile belirlenmek zorundadır.

Ödemeler ve kursiyer sayısına hükümler mesleki eğitim kursları ile aynı özellikleri taşımaktadır.

3. Staj Programları

Staj programlarına; kuruma kayıtlı işsiz, en az 16 yaşından gün almış, en az lise ve dengi okul mezunu olan; açık öğretim, beklemeli öğrenciler, ikinci öğretime devam eden ve kayıtlarını dondurmuş olanların durumları İl Müdürlüklerince değerlendirilmesi suretiyle öğrenci olmayanlar dahil edilebilmektedirler.

Staj programlarından Kuruma kayıtlı ve en az 10 çalışanı bulunan işyerleri yararlanabilmekte ve bir işsiz staj programlarına sadece bir kez dâhil olabilmektedir. Herhangi bir staj programının süresi, günlük en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere haftalık 40 saat, toplam 6 aydan fazla olamamaktadır.

Stajyerlere programa katıldıkları her fiili gün için kursiyer zaruri gideri aylık olarak ödenmekte olup ayrıca programlara devam edilen süre içinde 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Genel Sağlık Sigortası Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında her bir stajyer için iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri yatırılmaktadır.

Herhangi bir işyerinde çalıştırılacak stajyer sayısı, staj programları başlamadan önceki son altı aylık dönemde işyerine ait prim ve hizmet belgelerinde, bildirilen ortalama sigortalı sayısının 1/20'sinden fazla olamamaktadır.

4. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP)

TYÇP, işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde işsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimini amaçlayan, doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan programlar olup; bu faaliyetler, genellikle ekonomik kriz, özelleştirme, ekonomik yapılanma, doğal afetler ve işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde Kuruma kayıtlı işsizlerin, çalışma yaşamından uzun süre ayrı kalarak maddi sıkıntıya düşmelerini önlemek, çalışma alışkanlık ve disiplinlerini yitirmemelerini, kısa süreli istihdam ve eğitimlerini sağlamak için yürütülmektedirler.

Çevre temizliği, kamusal altyapının yenilenmesi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda çevre düzenlemesi, bakım onarım ve temizlik işleri yapılması, restorasyon, kültürel mirasın korunması, ağaçlandırma, park düzenlemeleri, vadi ıslahı, erozyon engelleme çalışmaları alanlarında düzlenebilen programlar kamu yararına olmak zorundadır.

Programların azami uygulama süresi 6 ay olmakla birlikte programlar için özelliğine göre tam zamanlı yada kısmi zamanlı düzenlenebilmektedir

Programlara katılabilmek için; kuruma kayıtlı işsiz, 18 yaşını tamamlamış, daha önce Kurumun düzenlediği Toplum Yararına Çalışma Programlarına katılmamış olmak, emekli, malul dul ve yetim aylığı almamak, kamudan herhangi bir ad altında maaş vb gelirin olmaması (özürlü maaşı vb,) gerekmektedir.

Katılımcı sayısı uygulanacak Programın niteliğine, uygulanacak alanın genişliğine ve/veya Program için ayrılan kaynağın miktarına göre belirlenmekte, programa başvuran sayısı münhal sayının üstünde olduğunda noter kurası ile katılımcılar seçilmektedir.

TYÇP'ler için tahsis edilecek ödenek miktarı, Genel Müdürlükçe İl Müdürlüklerine tahsis edilen toplam ödenek miktarının yüzde onundan fazla olamamaktadır. Ancak 2009 ve 2010 yılları için bu ödenek miktarı yüzde otuz beş

olarak uygulanmaktadır.

5. Çalışanların Mesleki Eğitimi

4857 sayılı kanununun 85 inci maddesi çerçevesinde ağır ve tehlikeli işlerde çalışacak kişilerin sahip olmaları gereken sertifikaların verilmesini teminen çalışanlara yönelik düzenlenen eğitimlerdir.

Programlar, Milli Eğitim Bakanlığı İl Müdürlüğü veya programa konu alanda eğitim vermeye yetkili kurum/kuruluşların onayına istinaden düzenlenmekte olup; bu programlar çerçevesinde katılımcılara ve hizmet sağlayıcılara iş kazası ve meslek hastalığı primi dahil hiçbir gider ödenmemektedir. Programlar sonucunda yapılan sınavda başarılı olan katılımcılara kurs bitirme belgesi verilmektedir.

6. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi II (ÖSDP)

İşgücü Uyum Projesine benzer diğer önemli bir proje de, Özelleştirme Sosyal Destek Projesidir. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi, uygulanmakta olan ekonomik reform programını desteklemek, özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına destek olmak ve kamu kurumlarının özelleştirmelerinden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde uygulanmakta olan Ekonomik Reform Programını¹¹¹ desteklemek özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına katkıda bulunmak ve kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerinden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla, ilki 2002-2005 yılları arasında uygulanan ÖSDP-I'in devamı niteliğinde olan ve 2006-2008 yıllarını kapsayan ÖSDP-II projesi Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile uygulanmıştır¹¹².

---

¹¹¹ Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından geliştirilen, gereksiz müdahalelerin azaltılarak ekonominin sürdürülebilir şekilde büyümesi ve yoksulluğun azaltılması için gerekli ortamı sağlamaya imkân veren ve gelecekte Avrupa Birliği (AB)'ne katılma için gerekli zeminin oluşturulmasına yönelik olarak hazırlanan bir programdır.

¹¹² 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, s.68-69.

Proje; Tazminatlar, Yeniden İŖe YerleŖtirme, Ekonomik Reform Programının Sosyal Etkileri ve Proje Yönetimi olmak üzere 4 bileŖenden oluŖmaktadır.

Projenin ilk bölümü devlet mülkiyetindeki söz konusu iŖletmelerin özelleŖtirmeleri sonucu, iŖgücünün yeniden yapılandırılması ve iŖini kaybeden iŖçilere iŖ kaybı tazminatlarının ödenmesi ile iŖ kaybı tazminatı ödemelerinin dağıtılmasını olanaklı kılacak idari çerçevenin geliŖtirilip sürdürülmesi için teknik yardım teminine iliŖkin esasları düzenlemektedir. Projenin ikinci bölümü, devlet mülkiyetindeki iŖletmelerin özelleŖtirilmesi sonucu iŖini kaybeden iŖçilere yeniden iŖe yerleŖim hizmetlerinin ulaŖtırılmasını olanaklı kılacak idari bir yapının geliŖtirilip sürdürülmesi için teknik yardım ve mal temini ile söz konusu bu iŖletmelerin özelleŖtirilmesi sonucu iŖini kaybeden iŖçilere, hizmet sağlayıcılar eliyle iŖ rehberliği, toplum yararına çalıŖma programları, küçük iŖ kurma yardımı, inkubatör hizmetleri ve yerel toplum ekonomik kalkınma programlarıyla bağlantılı diğer hizmetlerin temini konularını düzenlemektedir. Projenin üçüncü ve dördüncü bölümleri ise, ekonomik reform programının etkisini değerlendirme, sosyal yardım için sosyal konuların analizi ve politika alternatiflerinin tanımlaması, özelleŖtirme nedeniyle iŖten çıkarılan iŖçilerin değerlendirilmesi ile yeniden iŖe yerleŖtirme hizmetlerinin net etkisinin ölçülmesi için teknik yardım ve malzemelerin sağlanması, eğitim temini dahil proje koordinasyonuna iliŖkin düzenlemeler yer almaktadır¹¹³.

ÖzelleŖtirme İdaresi BaŖkanlıđının koordinasyonunda öncü kurum olarak yer alan Türkiye İŖ Kurumu, projenin Yeniden İŖe YerleŖtirme BileŖeni kapsamında istihdam amaçlı; DanıŖmanlık, Eğitim ve Toplum Yararına ÇalıŖma Programları (TYÇP) olmak üzere üç temel hizmet sunmuŖtur¹¹⁴.

V. MESLEK DANIŖMANLIđI

Türkiye İŖ Kurumu'nun Ŗubelerinde çeŖitli meslekleri tanıtmak amacı ile meslek dosyaları hazırlanmakta, bu dosyalar Ankara'da Meslek DanıŖma

¹¹³ Hakan KESER, 4857 Sy. İŖ Kanunu ve İlgili Mevzuat Çerçevesinde Türk Kamu Sektöründe Bireysel İŖ İliŖkileri, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2003, s.292-293.

¹¹⁴ "ÖzelleŖtirme Sosyal Destek Projesi-2", İŖKUR Faaliyetleri El Kitabı, s.8-9.

Merkezi'nde geliştirilmektedir. Dünya Bankası kredisi ile yürütülen istihdam ve danışmanlık hizmetlerini geliştirme projesinin bir parçası olarak çeşitli resmi kuruluşların ve sendikaların temsilcilerinin katıldığı Meslek Danışma Komitesi oluşturulmuştur. Hazırlanan meslek dosyaları bu kurulun üyeleri tarafından incelendikten ve eleştirileri doğrultusunda geliştirildikten sonra kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır¹¹⁵.

A. Tanımı

Meslek Danışmanlığı, kişilerin özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmesi sürecidir.

B. Önemi

Meslek Danışmanlığı hizmetlerinin uygulanma amacı aynı zamanda bu hizmetin önemini de oluşturmaktadır. Uygulanan hizmetle meslek seçme aşamasına gelen, iş bulmakta sıkıntı yaşayan, meslek edinme veya iş seçmede güçlükleri olan, mesleki becerilerini geliştirmek - mesleğini veya işini değiştirmek isteyen, mesleki uyumsuzluk problemleri bulunan bireylere yardımcı olmaktadır.

Meslek danışmanlığı (Danışmanlık) hizmeti talep edenlere, meslekleri ile ilgili uygun işe yerleştirme planı geliştirmelerini sağlayacak bilgiler verilmektedir. Bu şekilde kişilerin kendilerini tanımalarına, çalışma hayatı ile meslekler ve mesleki eğitim yerleri hakkında bilgilenmelerine; edindikleri bilgileri, kendilerinde var olan nitelik ve şartları, iş veya mesleklerin gerektirdiği nitelik ve koşullarla

---

¹¹⁵ KUZGUN, s.15.

karşılaştırarak, bir eğitime yönelme veya işyerine yerleştirilmelerine yardımcı olmaktadır.

C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

Danışmanlık hizmetleri sınıf görüşmeleri, grup görüşmeleri, bireysel görüşmeler şeklinde uygulanabilmektedir.

Sınıf görüşmeleri; örgün eğitim kurumlarındaki sınıflarda genel eğitim (İlköğretim, ortaöğretim vb) öğrencileri ağırlıklı olmak üzere katılımcılara; meslek seçiminin önemi, mesleki eğitim olanakları, meslekler hakkında bilgilendirme, bir üst eğitim-öğretim seçenekleri vb. konularda detaylı bilgi verilmesi şeklinde uygulanmaktadır.

Grup görüşmeleri; meslek danışmanlığı, iş arama becerilerinin geliştirilmesi, danışmanlık ve kurum hizmetlerinin tanıtımı, veli toplantısı, rehber öğretmenler, diğer grup görüşmeleri olarak farklı şekillerde gerçekleştirilebilmekte olup;. aşağıda bu görüşme türlerine kısaca değinilmiştir¹¹⁶:

✓ **Meslek Danışmanlığı;** eğitim kurumu toplantı salonu, meslek bilgi merkezi, işyerleri vb. yerlerde oluşturulan gruplara, meslekler hakkında bilgi verilen, meslek seçimi ve alan seçiminin anlatıldığı grup çalışması şeklindedir.

✓ **İş Arama Becerilerinin Geliştirilmesi;** İŞKUR tarafından, eğitim kurumu, askeri birlikler, işyerleri, cezaevleri vb. yerlerde iş arama becerileri eğitimi ihtiyacı duyan gruplara iş arama becerilerinin geliştirilmesi eğitim verildiği grup çalışması türüdür.

✓ **Danışmanlık ve Kurum Hizmetlerinin Tanıtımı;** eğitim kurumu, İŞKUR, meslek bilgi merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı rehberlik araştırma

---

¹¹⁶ İş ve Meslek Değiştirme Merkezi, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.6/4.

merkezleri (RAM) vb. yerlerde gerçekleştirilen danışmanlık ve Kurum hizmetlerinin tanıtımının yapıldığı grup görüşmesi şeklindedir.

✓ **Veli Toplantısı;** okulda gerçekleşen, meslek seçiminin önemini velilere anlatıldığı grup çalışmasıdır.

✓ **Rehber Öğretmenler;** rehberlik ve araştırma merkezleri ile temasa geçilerek, rehber öğretmenlerden oluşacak gruplara yönelik iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, okullarda yürütülen çalışmalar ile meslek ve eğitim bilgi dosyaları hakkında detaylı açıklamaların yapılabileceği grup toplantıları şeklinde olan çalışmadır.

✓ **Diğer Grup görüşmeleri;** yukarıda belirtilmeyen gruplarla gerçekleştirilen çalışmalara diğer grup görüşmesi ile bu başlıklarda belirtilmeyen gruplarla gerçekleşen uygulamalardır.

Verilen hizmetin yasal dayanakları şöyle sıralanabilir:

Ulusal Dayanaklar:

– 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 3/c maddesi: “... iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek.....”

– 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 9/b maddesi: “ ... meslek ya da alan seçme aşamasında olan öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri sunmak, yetişkinlere iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermek, verdirmek,

– Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 11/d. maddesi: “Meslek ya da alan seçme aşamasında olan öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri ile yetişkinlere iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek.”

– Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 11/e. maddesi: “Meslekler, mesleki eğitim yerleri ve çalışma hayatıyla ilgili bilgi kaynaklarını basılı, görsel ve işitsel olarak hazırlamak, hazırlatmak; bunları ihtiyaç sahiplerinin kullanımına sunmak,”

– Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 11/f. maddesi: “İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinde ölçme ve değerlendirme araçlarından yararlanılarak, iş arayanlara iş arama becerilerini artırıcı bilgiler verilmesini sağlamak,”

– Türkiye İş Kurumu Görev Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 23/f. Maddesi “Meslekler, mesleki eğitim yerleri ve çalışma hayatıyla ilgili bilgi kaynaklarını basılı, görsel ve işitsel olarak meslek danışma merkezinde ihtiyaç sahiplerinin kullanımına sunmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermek,”

Uluslararası Dayanaklar:

– Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İş ve İşçi Bulma Servisi Kurulması Hakkındaki 88 sayılı sözleşmenin 6. maddesinin “a/i” fıkrası, ” İş talebinde bulunanları tescil ve bunların mesleki vasıflarını, tecrübe ve arzularını not etmek, işe yerleştirilmeleri için onlara sualler sormak, icap ederse, bedeni ve mesleki kabiliyetlerini yoklamak, mahal varsa mesleki yöneltme, mesleki yetiştirme veya yeniden mesleki intibak hususlarında onlara yardımda bulunmak”

– Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Mesleki Eğitim ve Yönlendirmenin Yeri Hakkındaki 142 sayılı sözleşmenin 3/1 maddesi, “Her üye, tüm sakat ve özürlüler için hazırlanacak özel programlar da dahil olmak üzere, tüm çocuklara, gençlere ve yetişkinlere kapsamlı enformasyon sağlamak ve mümkün olan en geniş rehberlik amacıyla, istihdama ilişkin sürekli bilgi temini dahil mesleki rehberlik sistemlerini tedricen yaygınlaştırmak.”

– Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Mesleki Eğitim ve Yönlendirmenin Yeri Hakkındaki 142 sayılı sözleşmenin 3/2 maddesi ”Bu bilgi ve rehberlik, meslek seçimi, mesleki eğitim ve buna ilişkin öğrenim fırsatları, istihdam durumu ve istihdam beklentileri, meslekte yükselme imkanları, çalışma şartları, işte güvenlik, hijyen ve ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitli sektörlerin çalışma hayatının diğer yönlerini ve tüm sorumluluk düzeylerini kapsayacaktır.

– Avrupa Sosyal Şartının 1.Bölümün 9. maddesi ”Herkes kişisel ilgi ve yetenekleri uyarınca bir mesleği seçmesine yardımcı olacak uygun mesleki yönlendirme imkanları hakkına sahiptir.”Avrupa Sosyal Şartının 2. Bölümün 1/4. maddesi, “Akit taraflar çalışma hakkının etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, uygun mesleğe yöneltme, eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerini sağlamayı ve geliştirmeyi taahhüt ederler” şeklinde ifade edilen esaslara dayanarak yürütmektedir.”

VI. İŞ ARAMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Kurumda iş arayan işsizlere, meslek lisesi, meslek yüksek okulu ve üniversite son sınıf öğrencileri ile yetişkinlere kendilerini en iyi şekilde tanımları, işverenle görüşme, özgeçmiş hazırlama vb. konularda yardımcı olmak üzere¹¹⁷; iş arayanların kendi girişimleri ile iş bulmalarını kolaylaştırmak ve ileriki dönemlerde doğru tekniklerle iş aramalarını sağlamak amacıyla; Kurumun İş ve Meslek Danışmanları (ve zaman zaman dışarıdan kaynak bir kişi) tarafından İş Arama Becerileri Eğitimi verilmektedir.

Eğitimler, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “İş Arama Becerilerinin Geliştirilmesi” adındaki sunu ile en az 8 kişiden oluşan gruplara seminer şeklinde verilmektedir. Grupların büyüklüğünü, hizmetin sunulacağı fiziksel alan belirlemektedir. Gruplar terhis olacak askerlerden, meslek lisesi öğrencilerine, üniversite öğrencilerinden, toplu olarak işten çıkartılan kişilere, işsizlik

¹¹⁷ İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri,
http://statik.iskur.gov.tr/tr/sikca_sorular_sorular/sss_imd_.htm (17.08.2009)

sigortası alan kişilerden, Toplum Yararına Çalışma Programlarına katılmaya ya da İş Kaybı Tazminatı almaya hak kazananlar gibi farklı sosyal yapıdaki kişilerden oluşabilmektedir.

Kendi girişimleri ile iş bulmaya çalışanların bu eğitimi almaları gönüllülük esasına dayanmasına rağmen, İşsizlik Sigortası almaya hak kazanan işsizler ile Toplum Yararına Çalışma Projeleri'ne seçilen işsizlerin bu eğitimi almaları zorunludur.

A. Tanımı

İş arayanlara işgücü piyasası ve açık işler hakkında bilgi edinmelerine ve istihdam edilebilmeleri için açık işlerin kaynaklarını belirlemelerine ve iş arama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaları amacıyla verilen eğitimler¹¹⁸ İş Arama Becerilerinin Geliştirilmesi olarak ifade edilebilir.

B. Önemi

Birey açısından işsizlik, olası ciddi maddi ve manevi kayıpların bir göstergesidir. İşsizlik sadece bir işin değil, işyerinde yılların oluşturduğu sosyal ilişkilerin ve dostlukların, başka bir anlatımla, bütünüyle bir yaşam biçiminin, umutların ve beklentilerin yok olması anlamına da gelmektedir. İşsiz kaldığı sürece hissedilen kayıplar ve soyutlanma duygularını anlamak ve bunların üstesinden gelmek kolay değildir.

İş arayanlar için düzenlenen, en iş arama yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi; katılımcıların iş arama becerilerinin etkinliğinin artırılması; iş arayan işsizlerin öz saygılarının, özgüvenlerinin geliştirilmesi ve iş aramaya özendirilmesi konuları üzerinde yoğunlaşan bu eğitim katılımcıların yeniden istihdam edilme şansını artırma amacına hizmet etmektedir. Bu sayede çoğu kez işsizliğin neden

---

¹¹⁸ İş Arama Becerileri Eğitim Programı, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.2.

olduğu fiziksel ve ruhsal gerilimler azaltılabilmekte ya da tamamen ortadan kaldırılabilmektedir.

En yalın şekliyle, İş Arama Becerileri Eğitim Programları, iş arayanlara en yeni bilgileri verip, bir iş bulmak için gösterdikleri çabaları daha verimli hale getiren becerileri kazandırarak bu amaçların ve nihai hedef olan tam zamanlı istihdamın gerçekleştirilmesinde kayda değer katkılar sağlayabilmesi açısından önemlidir¹¹⁹.

C. Kapsamı ve Yasal Dayanağı

İş Arama Becerileri'nin geliştirilmesine belirgin olarak bir atf yapılmamış olmasına rağmen; ilgili programın yasal dayanağı İş Gücü Uyum Hizmetleri Yönetmeliği'dir.

İş Arama Becerileri eğitimi ile iş arayanların kendi özelliklerini tanımaları, işveren istek ve beklentilerini tanımlamaları, iyi bir değerlendirme yaparak kendilerini işverene sunmaları hedeflenir. Katılımcıların güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmelerine ve önceden sahip oldukları beceri, bilgi ve deneyimlerini geliştirmeyi öğrenmelerine olanak sağlanır. Katılımcıların, hangi işlerin yeteneklerine ve isteklerine uyduğunu belirlemelerine yardımcı olunur. Katılımcıların yerel işgücü piyasasını, firmaların işe alma yöntemlerini ve işverenin gereksinim ve görüş açılarını anlama yeteneğini geliştirilmesi sağlanarak; fabrika ya da işyerinin kapatılması ve başka nedenlerle işsiz kalan katılımcının sarsılmış olan özsaygısını ve özgüvenini yeniden kazandırılması sağlanır.

Eğitim uzman kişilerce fiziksel imkanların yeterli olduğu mekanlarda (katılımcılar ile eğitimcilerin iletişim kurabildikleri, görsel, işitsel cihazların olduğu) ortalama 15-25 katılımcıya verilebilmektedir. Eğitimin verilme nedeni grup sayısının ve eğitim yerinin değişmesine sebep olabilmektedir. Örneğin üniversiteden mezun olacak son sınıf öğrencilerden oluşan 250 kişilik bir guruba, üniversite amfisinde

---

¹¹⁹ İş Arama Becerileri Programı, s.1-3.

ilgili eğitim verilebilmektedir. Eğitimin süresi yine verilme amacına göre 45 dakikadan, 20 saate (5 yarım gün) kadar çıkabilmektedir.

Eğitimde katılımcılara kazanılmış bilgilerin analiz ve aktarımı, işgücü piyasası ve meslek bilgileri, özgeçmiş hazırlama ve başvuru teknikleri, işgücü piyasası bilgilerine ulaşma (İşle ilgili bilgi alınabilecek kaynaklar ve bunlardan nasıl yararlanılacağı), mülakat teknikleri gibi alanlarda bilgiler verilmektedir¹²⁰.

---

¹²⁰ İş Arama Becerileri Programı, s.4-7.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İŞ KURUMU ESKİŞEHİR İL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İDARİ İŞLER SERVİSİ

İdari işler servisi, personel ve idare ile ilgili iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği bir çeşit destek hizmetler birimidir. Kurumda çalışan personelin özlük işlerinin yapılmasından, kurumda ihtiyaç duyulan malzemenin teminine kadar her türlü iş, bu servis aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

A. Personel İşleri

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca, İl Müdürlüğü'nde görev yapan personelin özlük haklarına ilişkin işlemlerin yapıldığı birimdir. Personel işleri; çalışan personele 657 sayılı kanunun 23. maddesine istinaden tanınan izin hakkını yine aynı kanunun 102, 103, 104 ve 105. maddelerinde açıklanan şekillerde uygulamasını yapmakla görevlidir. Bu birimde, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 64. maddesinde yer alan kurallar çerçevesinde kurumda çalışan memurların kademe ilerlemesi ve terfi işlemleri yapılır. Ayrıca 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun Değişik 214 üncü Maddesi, Devlet Memurlarının Görevde Yükselme Esaslarına Dair Genel Yönetmelik, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Aday Memurları Yetiştirilme Yönetmeliği, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği, Türkiye İş Kurumu Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği, Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik gereğince yapılan hizmet içi eğitimlerle ilgili işlemler yapılır.

Eskişehir İl Müdürlüğü'nde çalışan personelin unvan ve personel sayısına ait veriler şu şekildedir:

2005 YILI

2005 yılında Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde istihdam edilen personel sayıları Tablo 1'de gösterilmektedir. Tablo incelendiğinde sanayisi gelişmiş, nüfusu yoğun ve Kurum'a başvuran vatandaş sayısı fazla olan bir İl Müdürlüğü için personel sayısının yetersiz olduğu kolayca gözlenebilmektedir. Ayrıca şeflik kadroları ile İl Müdür Yardımcısı kadrosu arasında olması gereken Şube Müdürü kadrolarının da boş olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 1: 2005 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Muhasebeci	1
Uzman	1
Şef	5
VHKİ	6
Memur	1
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	19

Kaynak: 2005 Yılı Eskişehir Valiliği İl Envanteri

2006 YILI

2006 yılında personel sayısında bir önceki yıla göre kayda değer bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) ile kurumda memur kadrosuna atanan personel bu artışın sebebinin oluşturmuştur. Memur sayısı 2005 yılında bir iken, 2006 yılında beşe çıkmış; Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni (V.H.K.İ.) sayısı altıdan yediye yükselmiştir. Ayrıca uzman kadrosunda istihdam edilen kişi emekli olmuş olup, kadrosu henüz doldurulmamıştır. 2006 yılında Kurum'da istihdam edilmek üzere istatistikçi kadrosu açılmış ve kadro doldurulmuştur. 2006 yılında da Şube Müdürü kadroları boş kalmıştır.

Tablo 2: 2006 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Muhasebeci	1
Şef	5
İstatistikçi	1
VHKİ	7
Memur	5
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	24

Kaynak: 2006 Yılı Eskişehir Valiliği İl Envanteri

2007 YILI

2007 yılında kurumda çalışan kişi sayısı bir önceki yıla göre rakamsal olarak fazla bir değişme göstermese de (çalışan kişi sayısı iki kişi eksilmiştir); kadro

bazındaki değişiklikler dikkat çeken niteliktedir. Şef sayısı beşten üçe düşmüş, şube müdürü kadrosu doldurulmuştur. Ayrıca şube müdürü ile eş düzeyde olan eğitim uzmanı kadrosu oluşmuştur. Şef kadrosunu dolduran kişilerin sınav sonucu şube müdürü olmaları, kadro değişikliklerinin en önemli nedeni olmuştur. Memur ve V.H.K.İ. olarak çalışan kişi sayılarında birer kişilik azalma meydana gelmiştir.

Tablo 3: 2007 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Şube Müdürü	2
Eğitim Uzmanı	1
Şef	3
İstatistikçi	1
VHKİ	5
Memur	6
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	23

Kaynak: 2007 Yılı Eskişehir Valiliği İl Envanteri

2008 YILI

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile Kuruma yeni memur atamalarının olması, kurumda çalışan sayısında dikkat çekici bir artışın olmasını sağlamıştır. Memur sayısı altıdan on bire, V.H.K.İ. sayısı beşten dokuza çıkarken; şef sayısı üçten dörde çıkmıştır. Ayrıca istatistikçi kadrosu, kişiye özel kadro ile ikiye

yükselmiştir. Çalışan sayısı sadece 2007 yılına göre değil, önceki yıllara göre kayda değer bir artış göstermiştir.

Tablo 4: 2008 yılında Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Şube Müdürü	2
Şef	4
İstatistikçi	2
VHKİ	9
Memur	11
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	33

Kaynak: 2008 Yılı Eskişehir Valiliği İl Envanteri

2009 YILI

2009 yılında kurumda çalışan personel kadro ve unvan sayıları Ocak – Ağustos dönemi ve Ağustos-Aralık dönemi olmak üzere iki aşamada ayrı ayrı incelenebilir. Ocak – Ağustos dönemindeki kadro yapısı ve sayısı Tablo 5'teki gibidir.

Tablo 5: 2009 yılı Ocak – Ağustos Dönemi Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Şube Müdürü	2
Şef	4
İstatistikçi	2
VHKİ	8
Memur	8
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	29

Kaynak: Eskişehir İl Müdürlüğü 2009 yılı Haziran Dönemi Brifing Raporu

Tablo 6: 2009 yılı Ağustos – Aralık Dönemi Kurumda çalışan personelin unvan ve sayıları

UNVANI	SAYISI
İl Müdürü	1
Avukat	1
İl Müdür Yardımcısı	1
Şube Müdürü	2
Şef	4
İstatistikçi	1
VHKİ	8
Memur	5
Sözleşmeli Personel	2
Şoför	1
Gece Bekçisi	1
Hizmetli	1
Toplam	28

Kaynak: Türkiye İş Kurumu İnternet Sitesi (Personel Sayıları)

2009 yılının iki ayrı dönem olarak incelenmesinin en önemli sebebi, yıl içinde gerçekleşen personel hareketleri (farklı kurumlara gidenlerin ve farklı kurumlardan gelenlerin olması), Kamu Personeli Seçme Sınavı 2009/4 yerleştirmeleri ve İŞKUR Sözleşmeli Personel Alım İlanı ile 4/B’li Sözleşmeli Personel’in istihdam edilmesi yoluna gidilmesi olarak gösterilebilir. 2009 yılı içerisinde ilk 9 aylık süreçte, personel sayısında rakamsal anlamda pek bir değişim görülme de, aktif bir personel hareketliliği olmuştur. Müdürlükte istihdam edilmesi için 2009/4 KPSS atamalarında 4/B’li sözleşmeli personel istihdamı konusunda 1’i psikolog, 5’i büro personeli olmak üzere toplam 6 kişilik kontenjan ayrılmış olmasına rağmen; 5 kişi Kurum’da göreve başlamamıştır. Büro personeli olarak göreve başlayan 1 kişi de 1 ay içinde istifa ederek Kurum’dan ayrılmıştır. 3 Ekim 2009 tarihinde Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından Eskişehir İli için 4’ü

büro personeli, 1'i psikolog olan toplam 5 kişinin sözleşmeli personel olarak istihdam edilmesi için İnternet üzerinden ilan yapılmıştır. 11 Kasım 2009 tarihi itibariyle Kuruma sözleşmeli personel olarak 2 yeni personel başlamıştır.

Eskişehir İl Müdürlüğü'nde 2005-2009 yılları arasındaki personel sayıları incelendiğinde; kısa bir süre için çok hızlı bir personel hareketliliği olduğu söylenebilir. Personel hareketliliğinin en önemli sebebi, iş yükünün fazla olması, sürekli ve düzenli fazla mesai uygulamasının zorunlu hale getirilmesi (hafta içi her gün 2'şer saat ve hafta sonu 10 saate varan fazla mesai yapılmasının uygulanması), üst düzey idarecilerin çalışanlara olan tutumlarının yol açtığı motivasyon düşüklüğü olarak ifade edilebilir.

B. İdari İşler

İl Müdürlüğünün faaliyetlerini yerine getirmesinde ihtiyaç duyduğu her türlü mal, malzeme ihtiyaçları ile hizmet alımlarını gerçekleştirmekle görevli servistir.

İdari işler servisi hizmetin yerine getirilmesinde ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmetin alımını 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 Sayılı Kamu İhaleleri Sözleşmeleri Kanunu, Maliye Bakanlığının ilgili birimleri tarafından yayımlanan Genelge ve Talimatlar, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği, Kamu İhale Kurumunca yayımlanan İhale Yönetmelikleri, Muayene Kabul Yönetmelikleri, Tebliğ ve mevzuatlar, Sosyal Güvenlik Kurumu harcama Belgeleri Yönetmeliği çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde Kamu İhale Kanunu çerçevesinde satın alınan mal ve hizmetlere yönelik bedeller şu şekildedir¹²¹:

---

¹²¹ İhalelere yönelik verilen rakamsal verilerin kaynağı Eskişehir İl Müdürlüğü Arşivi ve Eskişehir İl Müdürlüğü kullanıcı şifresi ile girilmesi suretiyle www.ihale.gov.tr adresidir.

2005 Yılı:

2005 yılında Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin d fıkrası kapsamında İl Müdürlüğü tarafından 25.305,00 TL mal ve hizmet alımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kamu İhale Kanununun 18. maddesinin a fıkrası kapsamında temizlik hizmeti için Açık İhale yapılmış olup sözleşme bedeli 18.600,00 TL'dir.

2006 Yılı:

2006 yılında Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin d fıkrası kapsamında İl Müdürlüğü tarafından 8.476,00 TL mal ve hizmet alımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kamu İhale Kanununun 18. maddesinin a fıkrası kapsamında temizlik hizmeti için Açık İhale yapılmış olup sözleşme bedeli 32.250,00 TL'dir. Yine aynı yıl Mayıs ayı itibarıyla Açık İhale Usulüyle Güvenlik hizmet alımı yapılmış, sözleşme bedeli 34.650,00 TL olmuştur.

2007 Yılı:

2007 yılında Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin d fıkrası kapsamında İl Müdürlüğü tarafından 29.088,00.-TL mal ve hizmet alımı ile 16.862,00 TL tutarında yapım işi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kamu İhale Kanununun 18. maddesinin a fıkrası kapsamında temizlik hizmeti için Açık İhale yapılmış olup, sözleşme bedeli 36.500,00 TL', Güvenlik hizmeti için yapılan sözleşmenin tutarı 54.910,00 TL olmuştur.

2008 Yılı:

2008 yılında Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin d fıkrası kapsamında İl Müdürlüğü tarafından 12.648,00.-TL mal ve hizmet alımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Kamu İhale Kanununun 18. maddesinin a fıkrası kapsamında temizlik hizmeti için Açık İhale yapılmış olup sözleşme bedeli 43.650,00 TL', Güvenlik hizmeti için yapılan sözleşmenin tutarı 63.100,00 TL'dir.

2009 Yılı:

2009 yılı ilk 6 ayında Kamu İhale Kanununun 22. maddesinin d fıkrası kapsamında yapılan mal ve hizmet alımı tutarı 24.814,00 TL, Kamu İhale Kanununun 18. maddesinin a fıkrası kapsamında yapılan Temizlik hizmeti alımının sözleşme bedeli 52.250,00 TL, Güvenlik hizmetinin tutarı 72.130,00 TL olarak gerçekleşmiştir.

2005 Yılı ile 2009 yılları arasında Kuruma mal ve hizmet alımı için ödenen miktarlara bakıldığında, ödenen miktarlarda düzenli bir seyir olmadığı gözlemlenmektedir. Örneğin 2005 yılında 25.305,00.- TL olarak ödenen meblağın 2006 yılında 8.476,00.-TL'ye düşmesinin nedeni Kurumun stoklu çalışma sistemini benimsemiş olması olarak değerlendirilebilir. Yani bir önceki yıldan artan malzemelerin bir sonraki yıl içinde de kullanılmış olması stoklu çalışma olarak ifade edilebilir. 2005 yılında satın alınan mal ve hizmet 25.305,00.-TL olmuş, 2006 yılında bu rakam 1/4 oranında gerilemiştir. 2007 yılında satın alınan mal ve hizmet için ödenen tutar 29.088,00.-TL seviyesine yükselmiş; 2008 yılında ise yine 1/2 oranında gerilemiştir. Stokların tükendiği yıllarda (yani 2005 ve 2007 yılları) alınan hizmetler için ödenen tutarlar kendi aralarında değerlendirildiğinde ise yapılan alımlar için ödenen tutarlar da artış olduğu dikkat çekmektedir. Bunun nedeni kullanılan malzeme fiyatlarındaki artış olarak yorumlanabilmektedir. Yıllara göre değerlendirmede göze batan en önemli nokta 2009 yılının ilk 6 aylık döneminde mal ve hizmet satın alınması için ödenen miktarın 2008 yılı ve geçmiş yıllara göre gözle görülür oranda fazla olmasıdır. Bu artışın sebebi personel ve iş oranındaki artışa bağlı olarak kullanılan malzeme miktarındaki artış olarak değerlendirilebilir.

2005-2008 yılları arasında temizlik hizmeti ve güvenlik hizmeti satın alınması için ödenen miktarlarda düzenli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bunun sebebi asgari ücretteki artıştır. 2009 yılının yine ilk 6 aylık döneminde temizlik ve güvenlik hizmeti için ödenen meblağın bir önceki yılın tamamı için ödenen miktardan fazla olmasının sebebi ise asgari ücretteki artışa ek olarak, temizlik ve

güvenlik işlerinde çalışan elemanlara 2008 yılından itibaren asgari ücretin %15 i oranında fazla ücret verilmesinin kabul edilmiş olmasıdır.

II. İŞ ARAYANLARA YÖNELİK HİZMETLER (İŞE YERLEŞTİRME SERVİSİ)

Türkiye İş Kurumu tarafından sunulan hizmetler olarak genel bir değerlendirme yapıldığında ve işlemler el kitabında İş Arayanlara Yönelik Hizmetler başlığı altında ele alınan tüm işler Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan ve işe yerleştirme servisi adıyla bilinen bölümde gerçekleştirilmektedir.

A. Kayıt İşlemleri

Yeni iş arayanların iş bulmak için Kurum aracılığıyla yaptıkları ilk girişimlerin kayıt işlemleridir. 2005-2009 yılları arasında kuruma kayıt olan kişilerin sayıları ve profilleri şu şekildedir¹²²:

2005 Yılı:

2005 yılında Kuruma toplam 9100 kişi başvurmuştur.

2006 Yılı:

01.01.2006 – 31.12.2006 tarihleri arasında Kuruma 7.040 normal, 526 özürlü, 177 eski hükümlü olmak üzere toplam 7743 kişinin müracaatı olmuştur. 2006 yılı sonu itibari ile Kurum'daki iş arayan kaydı toplam 29.629 kişi olmuştur.

---

¹²² Her bir yıl için veriler o yıla ait Eskişehir İl Müdürlüğü Briefing Raporu'ndan alınmıştır.

2007 Yılı:

01.01.2007 -31.12.2007 tarihleri arasında Kuruma 8.861 normal, 315 özürlü, 99 eski hükümlü toplam 9275 kişinin müracaatı olmuştur. 2007 yılı sonu itibari ile Kurum'daki iş arayan kaydı toplam 15.098 kişi olmuştur.

2008 Yılı:

01.01.2008 -31.12.2008 tarihleri arasında Kuruma 5.886 normal, 1.327 özürlü, 149 eski hükümlü ve 3 Terör Mağduru olmak üzere toplam 7365 kişi kayıt yaptırmıştır.

2008 yılı sonu itibariyle; 19.557 normal, 1.181 özürlü, 255 eski hükümlü ve 121 Terör Mağduru olmak üzere toplam 21.114 kişi kayıtlıdır. İş isteyen olarak kayıtlı olan 17.031 kişi açık işsiz, 4.083 kişi ise daha iyi şartlarda iş arayan işgücü kategorisinde bulunmaktadır.

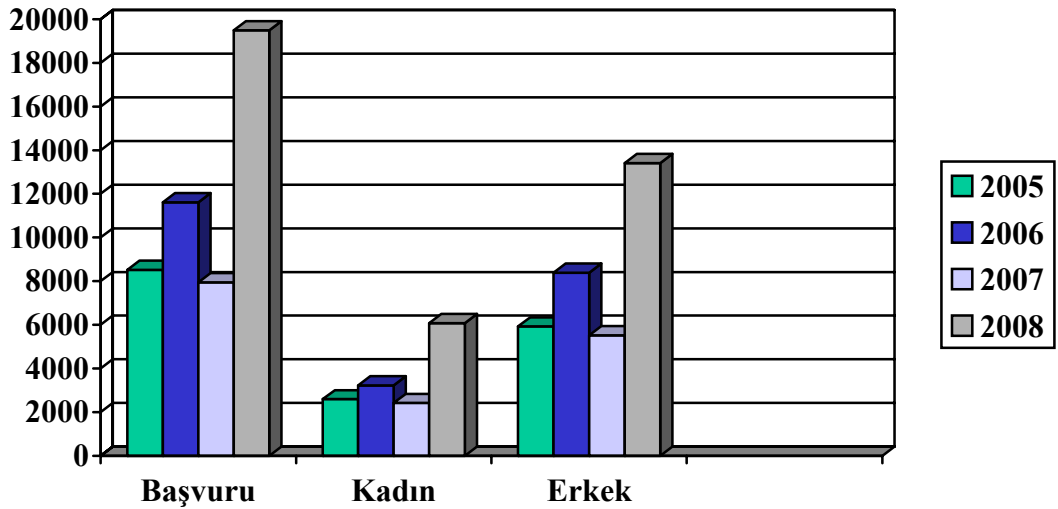
2005 – 2009 yılları arasında Kuruma kayıt olan kişi sayılarına bakıldığında ve ülkedeki işsiz sayısı göz önüne alındığında; sayılarda düzenli artan bir seğirin olması beklenirken kayıt sayılarında bazı yıllarda bir önceki yıla göre gözle görülür bir azalış olduğu gözlemlenebilmektedir. Bunun sebebini rakamların Kurumla ilk tanışan yani kuruma yeni kayıt olan kişilerin baz alınarak oluşturulmasıdır. Ayrıca özel istihdam bürolarının varlığı, internet sitelerinin, gazete ve dergi ilanları ile iş bulmanın yaygınlaşması da buna bir gerekçe olarak gösterilebilir. Özel sektörde yer alan kurum ve kuruluşların İŞKUR aracılığı ile işgücü istihdam etmek zorunda olmamaları yine bu rakam farklarının ortaya çıkmasında bir başka neden olmuştur. Ayrıca Kuruma kayıt olan kişilerin yeniden kayıt olamamaları (kişiler var olan kayıtlarını güncellemek suretiyle aktif hale getirebilir, kayıt işlemi T.C. kimlik numarası esasına dayalı olduğu için kayıt olan kişi dilekçe ile kaydının tamamen silinmesini talep etmedikçe kaydı ortadan kalkmamaktadır) rakamsal anlamda yeni kayıt olan sayısının bir noktadan sonra gerilemesine sebep olmaktadır.

Kuruma kayıt olan normal kişi sayısında genel olarak fazla artış gözlemlenmezken özellikle 2008 yılında kuruma kayıt olan özürlü sayısındaki artışın kayda değer şekilde artmasının sebebi özürlülere yönelik düzenlenen kurslar olarak değerlendirilebilmektedir.

2008 yılından önce kurum işlemlerinde Allop isimli program kullanılmaktayken; 2008 yılı itibari ile e-dönüşüm sistemine geçilmiştir. Bu da sistem kayıtlarının güncellenerek, gerçek ve güvenilir verilere erişilmesini sağlamıştır.

2005- 2008 yılları arasında Kuruma başvuran kişi sayıları ve bunların cinsiyete göre dağılımı şu şekilde gösterilebilir:

Şekil 1: 2005–2008 Yıllarında Kuruma Başvuran Kişi Profili

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Şekil incelendiğinde kuruma başvuran erkek sayısının, kuruma başvuran kadın sayısına göre oransal anlamda oldukça fazla olduğu söylenebilmektedir. Kuruma başvuran kadın ve erkek sayıları 2005 ve 2007 yıllarında başa baş bir seyir izlerken 2006 ve 2008 yıllarında başvuran sayısı oldukça artmıştır. Özellikle 2008 yılı rakamsal olarak diğer yıllara fark atmıştır. 2006 ve 2008 yıllarında kuruma

başvuran sayısının artmasının sebebi kamuya işçi alımlarının İŞKUR aracılığıyla olması ve bu yıllarda KPSS sınavlarının yapılmasıdır. Ayrıca 2008 krizi ile işten ayrılanların İşsizlik Sigortası Hizmetlerinden faydalanmak için kuruma başvurmaları yine bu sayının 2008 yılında geçmiş yıllara oranla büyük oranda artış göstermesine neden olmuştur. Ford Otosan, Toprak Seramik gibi üretime dayalı firmaların toplu işçi çıkarmaları ve çıkan işçilerin büyük oranının erkek olması 2008 yılında kuruma başvuran erkek sayısındaki artışın en önemli sebebinin oluşturmuştur.

Bu arada kuruma başvuran kişi sayısı ile kuruma kayıt yaptıran kişi sayısı karıştırılmamalıdır. Kuruma kayıt yaptıran kişi sayısını kurumla ilk kez tanışanlar oluştururken; kuruma başvuran kişi sayısını iş aramak, kurslardan yararlanmak, işsizlik sigortası almak gibi farklı nedenlerle kuruma başvuran ve daha önceden kuruma yaptıran kişiler ile kuruma yeni kayıt yaptıranlar oluşturmaktadır.

2009 Yılı:

2009 yılı Haziran ayı sonu itibariyle 15.777 normal, 265 özürlü, 13 eski hükümlü olmak üzere 16.055 kişi kayıt yaptırmıştır.

2009 yılı Haziran ayı sonu itibariyle; 26.869 normal, 1.291 özürlü, 356 eski hükümlü ve 7 terör mağduru olmak üzere toplam 28.523 kişi Kuruma kayıtlıdır. Bunların 23.573'ü açık işsiz, 4.950'si de daha iyi şartlarda iş arayan işgücü kayıtlarını oluşturmaktadır.

2009 yılında kuruma kayıt yaptıran kişi sayısında patlama olmasının sebebi 2008 yılında oluşan ekonomik krizin etkilerinin 2009 yılının ilk 6 ayında daha ağır hissedilmesi, işsizlik sigortası için kuruma başvuran kişi sayısındaki artış ve geliştirilen politikaların bir parçası olarak kurs, TYÇP, staj, girişimcilik gibi programlardan yararlanmak için kurumla ilk kez tanışan (çalışmayı düşünmediği halde kursiyer ücreti almak isteyen ev hanımları gibi) kişiler olmuştur.

B. Eşleştirme ve İşe Yerleştirme

En basit tanımı ile doğru işe doğru elemanın yerleştirilebilmesi için sistemdeki açık iş ilanları ile sisteme kayıtlı olanların ya da kuruma gelerek günlük müracaatçı olarak iş arayanların eşleştirme yapılması ve uygun olanların işverenlerce değerlendirilmesi sonucu istihdam edilmeleri eşleştirme ve işe yerleştirme olarak ifade edilebilmektedir. Eşleştirme ve işe yerleştirme Eskişehir İl Müdürlüğü bünyesinde iş arayan hizmetlerinin bir parçası olarak ele alınıp, iş arayan servisinde çalışan memurların görev tanımlarının bir parçası olarak uygulanırsa da; Genel Müdürlük tarafından yayımlanan işlemler el kitabında işveren servisinin görevlerinin bir parçası olarak belirtilmektedir. Bu nedenle eşleştirme ve işe yerleştirme hizmetleri hem iş arayan ya da diğer adıyla plasman, hem de işveren servisi tarafından gerçekleştirilmektedir.

1. Yurtdışı İstihdam ile İlgili Hizmet ve İşlemler

Yurtdışı işlemleri; Türk ve yabancı firmaların yurtdışındaki işlerinde çalıştırmak amacıyla verdikleri işgücü istemlerinin karşılanmasını; yurtdışında çalışmak için başvuran iş arayanların işlemlerinin yerine getirilmesini; firmaların işgücü ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için ilan izninin verilmesini; özel istihdam bürolarının yurtdışı istihdam hizmetlerinin düzenlemesine ilişkin işlemlerini; yurtdışı hizmet akitlerinin düzenlenmesi ve onaylanmasını; işçi ve işçi ailelerinin pasaport işlemlerini kapsamaktadır¹²³.

2005 Yılı:

2005 yılı içerisinde yurtdışı işe yerleştirme talebiyle Kuruma 3 kişi başvurmuştur. Daha önceki yıllarda yurt dışına gitmek için başvuran kişilerle birlikte

---

¹²³ Yurtdışı İstihdamla İlgili Hizmet ve İşlemler, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009, s.3/1.

yılsonunda yurtdışı taleplere gönderilen kişi sayısı 115 olmuştur. Yurt dışına gönderilenlerin gittikleri ülkelere göre dağılımı ve sayıları şu şekildedir:

Tablo 7: 2005 Yılında Yurtdışına Gönderilenler

TÜRKMENİSTAN	4
KAZAKİSTAN	7
LİBYA	3
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLER	1
RUSYA FEDERASYONU	70
AFGANİSTAN	6
FRANSA	4
IRAK	11
KATAR	3
DİĞER ÜLKELER	6
TOPLAM	115

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Yurt dışına çalışmak için giden kişi sayılarına ve ülkelere bakıldığında ağırlıklı olarak Türkiye'nin doğusunda yer alan ülkelere gidildiği görülmektedir. Bunun sebebi alt yapı ve inşaat işlerinde çalışmak amacıyla yurt dışına gönderme yapılması olabilir.

2006 Yılı:

2006 yılı içerisinde yurtdışı işe yerleştirme talebiyle 5 kişi başvurmuştur. Daha önceki yıllarda yurt dışına gitmek için başvuran kişilerle birlikte yılsonunda yurtdışı taleplere gönderilen kişi sayısı 196 olmuştur. Yurt dışına gönderilenlerin gittikleri ülkelere göre dağılımı ve sayıları şu şekildedir:

2006 yılında yurtdışına gönderilen kişi sayısı bir önceki yıllara kıyaslandığında, gönderilen kişi sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Artışın en önemli sebebini Rusya Federasyonu'na gönderilen kişi sayısındaki artış oluşturmuştur. 2005 yılında

Batı ülkelerine (Fransa'ya) az da olsa işgücü gönderilirken, 2006 yılında batıya hiçbir işgücü göndermesi yapılmamıştır.

Tablo 8: 2006 Yılında Yurtdışına Gönderilenler

TÜRKMENİSTAN	6
KAZAKİSTAN	21
LİBYA	3
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLER	2
RUSYA FEDERASYONU	123
AFGANİSTAN	4
IRAK	1
KATAR	14
CEZAYİR	1
UKRAYNA	12
ÜRDÜN	1
ÖTEKİ ÜLKELER	8
TOPLAM	196

Kaynak: İŞKUR istatistik yaylığı

2007 Yılı:

2007 yılı içerisinde yurtdışı işe yerleştirme talebiyle 6 kişi başvurmuş olup 2007 yılı içerisinde Eskişehir İl Müdürlüğünde yurtdışı işe yerleştirme yapılmamıştır. Yurt dışına işçi gönderilmemesinin sebebi, yurt dışından talep gelmemesi olmuştur.

2008 Yılı:

2008 yılı içerisinde yurtdışı işe yerleştirme talebiyle 15 kişi başvurmuş olup, 2008 yılı içerisinde Eskişehir İl Müdürlüğünde yurtdışı işe yerleştirme yapılmamıştır.

Firmaların, yurtdışı iş gücü istemlerini kurum kayıtlarından karşılamak zorunda olmamaları ve yurtdışından aldıkları işlere kendi işçilerini götürebilmeleri

2007 ve 2008 yıllarında kuruma başvuru olmasına rağmen yurtdışında işe yerleştirme yapılmamasının sebebi olarak açıklanabilmektedir.

2. Yurtiçi İstihdam ile İlgili Hizmet ve İşlemler

Eskişehir İli sınırlarındaki kurum ve kuruluşlarda gerçekleştirilen işgücü istihdamı yurtiçi istihdam ile ilgili hizmet ve işlemler olarak değerlendirilebilmektedir. Yıllara göre olan veriler İŞKUR istatistik yıllığından alınmıştır.

2005 Yılı:

2005 yılı içerisinde açık işlere toplam 1507 kişi işe yerleştirilmiştir.

2006 Yılı:

2006 yılı içerisinde kamu sektörüne gönderilen kişi sayısı 716, özel sektöre gönderilen kişi sayısı ise 12.997 olmuştur. Bu göndermeler sonucu kamu sektöründe 347, özele sektörde ise 1.698 işgücü işe yerleştirilmiştir. Özel sektöre gönderilen kişilerden 1.123'ü normal, 431'i özürlü, 141'i eski hükümlü, 3'ü ise terör mağduru olarak işe yerleştirmiştir.

2007 Yılı:

2007 yılı içerisinde kamu sektörüne gönderilen kişi sayısı 1.354, özel sektöre gönderilen kişi sayısı ise 21.916 olmuştur. Bu göndermeler sonucu kamu sektöründe 860, özel sektörde ise 2.612 işgücü işe yerleştirilmiştir.

Özel sektöre gönderilen kişilerden 2.268'ü normal, 233'ü özürlü, 111'i ise eski hükümlü olarak işe yerleştirilmiştir.

2008 Yılı:

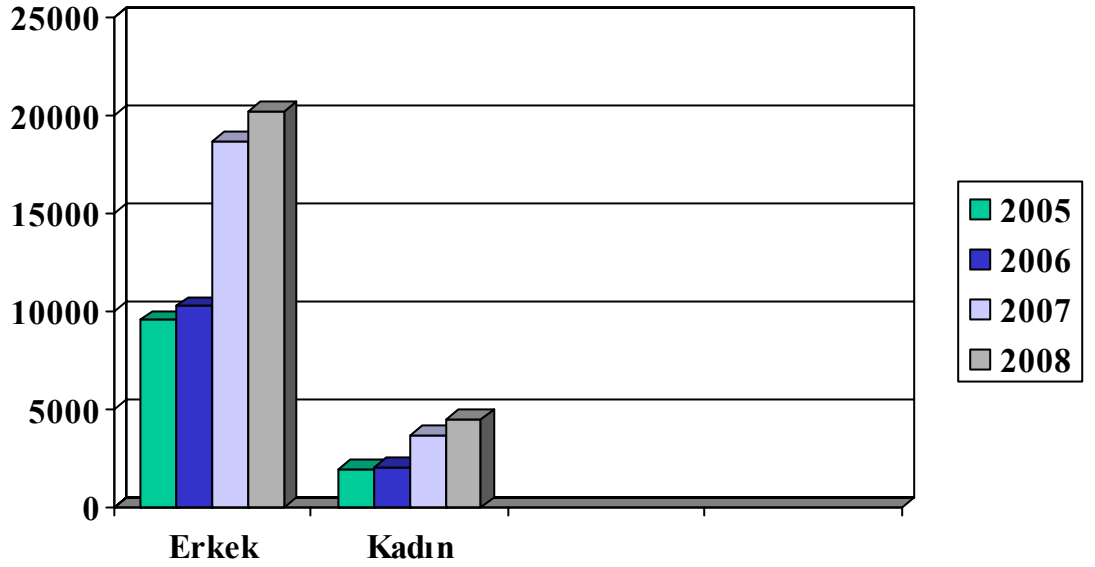
2008 yılı içerisinde özel sektörde 2.270'i normal, 589'u özürlü, 118'i eski hükümlü olmak üzere toplam 2.977, kamu sektöründe ise toplam 346 kişi işe yerleştirilmiştir.

2009 Yılı:

2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle özel sektörde 1.518, kamu sektöründe ise toplam 651 kişi işe yerleştirilmiştir.

2009 yılına gelene kadar yani 2005- 2008 yılları arasında işe yerleştirilen kişi sayısında düzenli bir artış gözlemlenmiştir. İşe yerleşen kişi sayısını açık iş sayısı belirlemektedir. Ancak yine de istihdam edilmesi amacıyla gönderilen işgücü sayısı ile işe giren kişi sayısı kıyaslandığında (örneğin 2006 yılında özel sektöre 12.997 kişi gönderme yapılmış ve bu kişilerden sadece 1698 tanesi işe yerleştirilmiştir) gönderme sayısı ile yerleştirilen sayısı arasında çok ciddi bir fark olduğu gözlenebilmektedir. Bir önceki yıllara kıyaslandığında 2009 yılında özel sektörde işe yerleştirilen kişi sayısı çok gerilerde kalmıştır. Ancak 2009 yılında özellikle 2008 yılı KPSS puanı ile yerleştirmeler olduğu için kamu sektörüne yerleştirilen kişi sayısı bir önceki yıldaki oranı 2'ye katlamıştır. 2008 yılında yaşanan büyük bir kriz olmasına rağmen 2005-2009 yılları arasında özellikle özel sektörde en yüksek işe yerleşme sayısı 2008 yılı içinde olmuştur. Bunun en önemli sebebi Eskişehir İli'nde işten çıkartılan kişilerin, bir süre sonra yeniden istihdam edilmiş olmalarıdır.

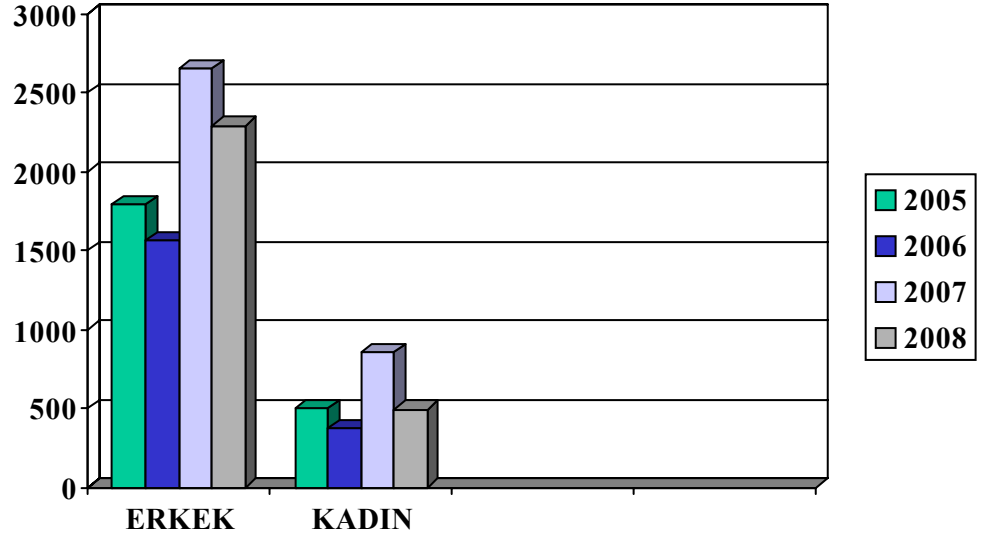
Şekil 2: 2005 -2008 Yılları Arasında İşverenlere Gönderilen Kişilerin Profili

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 – 2008 yılları arasında işe yerleştirilmek üzere işverene gönderilen kişi sayısında düzenli olarak bir artış görülmektedir. 2005 ve 2006 yıllarında gönderme yapılan kişi sayıları birbirine çok yakinken, 2007 ve 2008 yılında bu rakamlarda bir patlama yaşanmıştır. Ülkedeki işsizlik oranının artışı bu patlamanın en önemli sebebi olarak değerlendirilebilmektedir. İşverene gönderme yapılan kadın ve erkek oranları kıyaslandığında erkeklerin kadınlara oranla en az 4 kat daha fazla (5 kata yakın) işe gönderildikleri dikkat çekmektedir. Bunda Eskişehir İli'nin sanayi yapısı ve kadınların işgücü piyasasına düşük düzeyde dahil olmaları gibi etmenlerin rolünün olduğu söylenebilir.

Şekil 3: 2005 -2008 Yılları Arasında İşe Yerleştirilen Kişilerin Profilleri

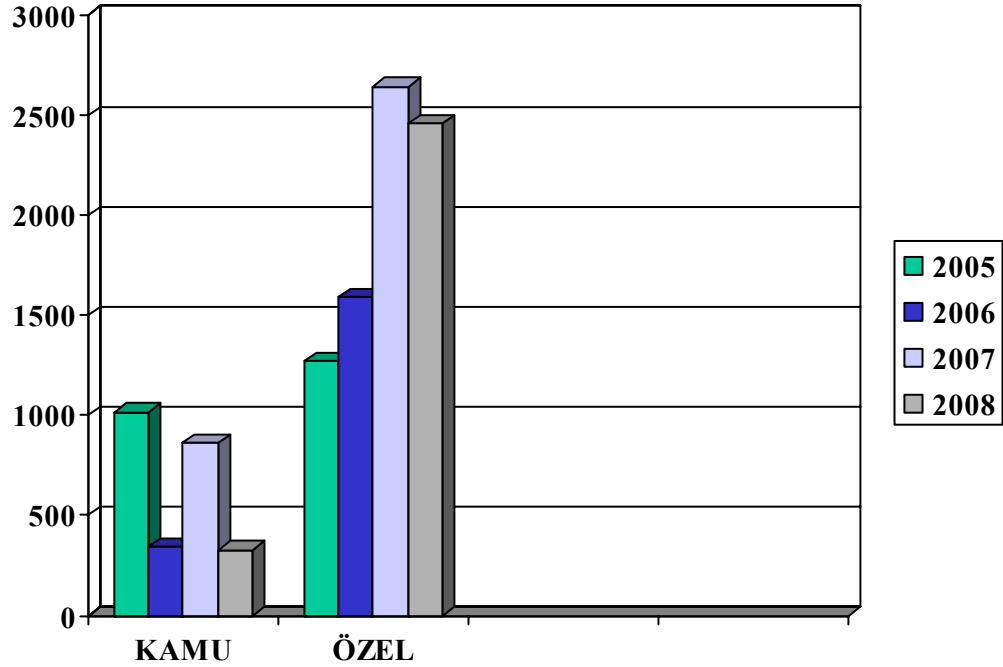

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 – 2008 yılları arasında işe yerleşen kişilerin oranlarına bakıldığında hem kadınlar hem de erkekler açısından en fazla işe yerleştirmenin 2007 yılı içinde olduğu görülmektedir. Şekil 2 ile de karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha çok işe yerleştirilmeleri normaldir zira erkekler kadınlara oranla en az 4 kat daha fazla oranla yerleştirilmek adına işe gönderilmişlerdir. Şekil 2’de yıllara göre işe gönderilen kişi sayısı artış göstermekte iken, 2006 ve 2008 yıllarında hem kadınlar hem de erkekler açısından işe yerleşme oranı işe gönderilen sayısı doğru bir orantı gösterememiş ve bir önceki yıla göre oran düşük kalmıştır.

Şekil 4: 2005 -2008 Yılları arasında yapılan işe yerleştirmelerin Kamu Sektörü ve Özel Sektör Olarak Dağılımı

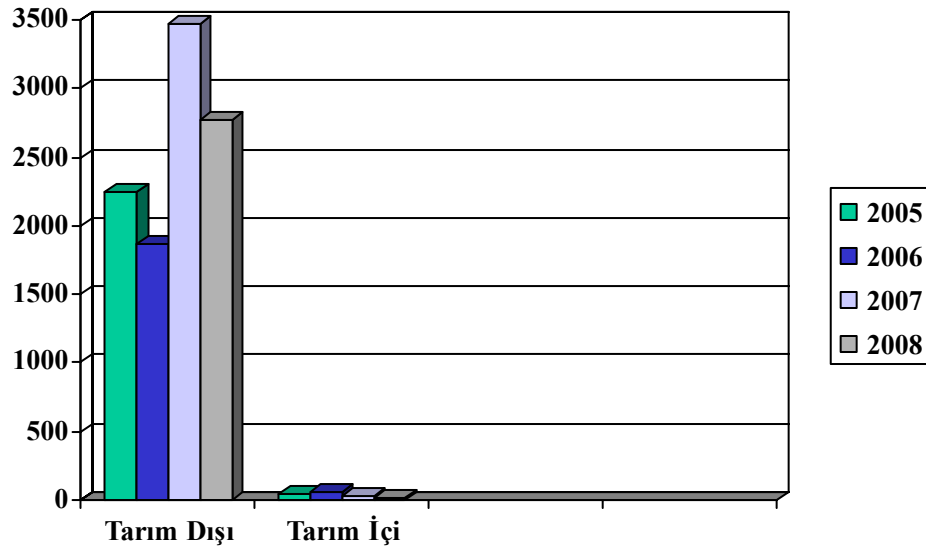

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Kamu sektörü açısından işe yerleştirme oranlarının en yüksek olduğu yıllar 2005 ve 2007 yıllarıdır. Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın 2004, 2006 ve 2008 yıllarında yapılmış olmasına rağmen oranların bir sonraki yıllarda yükselmiş olmasının en önemli sebebi yerleştirme yapılacak kadroların tüm sınav sonuçlarının (ortaöğretim kurumlarından ve lisans kurumlarından mezun olan kişilerin girdikleri sınavlar) açıklanmasına müteakip yapılıyor olması, bu nedenle de yerleştirmelerin bir sonraki yıla sarkması olarak açıklanabilmektedir. Özel sektör açısından yerleştirmelerin yapılması herhangi bir kurala tabii olmadığı için 2005 – 2008 yılları arasında yerleştirme oranlarında düzenli bir artış olduğu söylenebilir. Ancak 2005 ve 2006 yıllarında özel sektörde işe yerleşen sayıları ile 2007 ve 2008 yıllarında yerleşenler arasında rakamsal olarak ciddi bir farkın olduğu dikkat çekmektedir. Kurumun özel istihdam bürolarının açılması ile eskisi gibi rağbet görmemesi ancak alınan tedbir, uygulanan tanıtım politikaları ile bilinirliğinin artırılması ve sistemini

güncelleştirilmesi sebebiyle yeniden canlanması 2007 ve 2008 yıllarında işe yerleştirmelerdeki yükselmenin sebebi olarak açıklanabilir.

Şekil 5: 2005 -2008 Yılları arasında yapılan işe yerleştirmelerin Tarım Dışı ve Tarım İçi Olarak Dağılımı

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

İlgili yıllar içerisinde tarım içi sektörde istihdam azalarak devam etmiş ancak 2008 yılı sonu itibariyle yok olma noktasına gelmiştir.

III. İŞGÜCÜ İSTEMİ, EŞLEŞTİRME VE İŞE YERLEŞTİRME (İŞVEREN SERVİSİ)

İşlemler el kitabında İşgücü istemi, eşleştirme ve işe yerleştirme olarak ele alınan bölüm; Eskişehir İl Müdürlüğü'nde işveren servisi olarak isimlendirilmekte ve bu servisteki memurlar tarafından Eskişehir İli'ndeki işgücü istemleri, işgücü piyasası bilgileri ve özel istihdam büroları takip edilmektedir.

A. İşgücü İstemi

Eskişehir İli'nde işyeri ziyaretleri yapılması, kaynak taranması gibi yöntemlerle açık işlerin öğrenilmesi ve bu kurum bünyesinde ilan edilmesi işgücü istemi hizmetinin ana şeklini oluşturmaktadır. İşgücü istemine yönelik verilen verilerin kaynağını Eskişehir İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan yıllık Brifing Raporları ile Genel Müdürlük tarafından Kurumun internet sitesinde de yayınlanan İstatistik Yıllıkları oluşturmaktadır.

Yıllara göre açık işler ve işgücü istemi verilerine geçilmeden önce bu terimleri açıklamasının yapılması yerinde olacaktır.

Talep ya da diğer bir ifadeyle İş Gücü İstemi; kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiliğe sahip özel sektör kuruluşlarının çalıştırmak istedikleri elemanların niteliklerini belirtmek suretiyle İŞKUR'dan kayıtlı İşsizlere yönelik yapmış oldukları işgücü istemidir.

Açık işgücü istemi ise kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiliğe sahip özel sektör kuruluşlarının İŞKUR'a vermiş oldukları işgücü istemlerinin, karşılanmayıp, süresi dahilinde, durumu uygun olan kayıtlı işsizlerin gönderilmesine devam edilen işgücü istemidir.

2005 -2006 Yılları Arası:

01.01.2005 – 31.12.2006 tarihleri arasında toplam 2811 tane açık iş talebi alınmıştır. Alınan taleplerin 1023 tanesi kamu sektöründen, 1788 tanesi ise özel sektörden olmuştur. 2005 yılı içerisinde toplam 426 işyerine işyeri ziyareti gerçekleştirilmiştir.

2006 yılı içerisinde kamu sektöründen 379, özel sektörden 2.251 işgücü istemi alınmıştır.

Yine aynı yıl kamu sektöründen daimi işçi statüsünde 51'i normal, 18'i özürlü, 12'si eski hükümlü olmak üzere toplam 80 kişilik talep alınmıştır.

2007 Yılı:

01.01.2007 -31.12.2007 tarihleri arasında kamu sektöründen 869, özel sektörden 4.298 işgücü istemi alınmıştır.

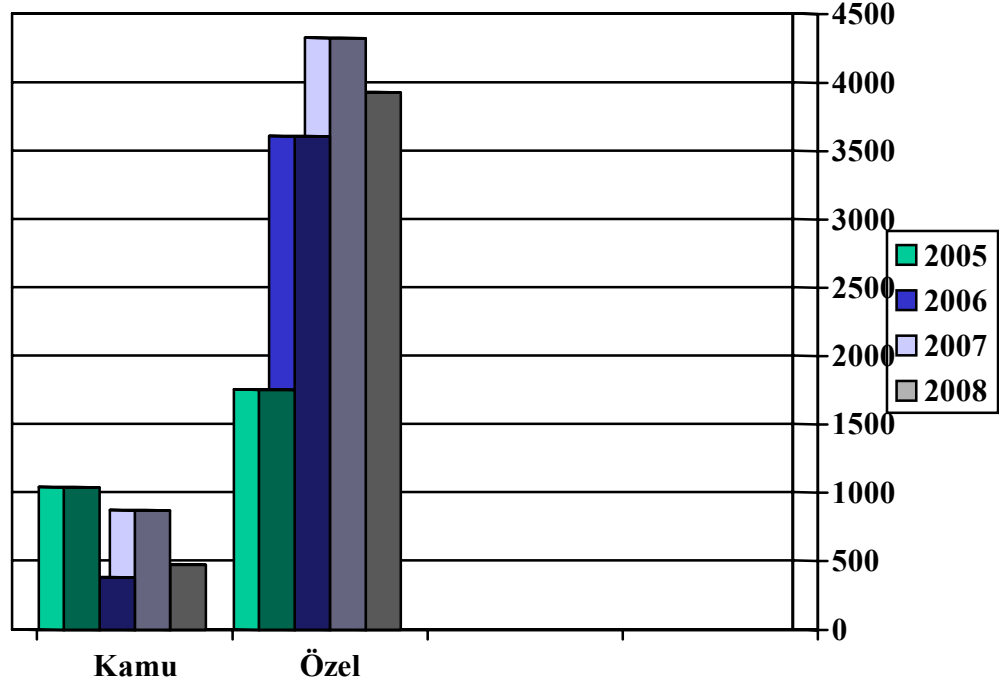
2008 Yılı:

01.01.2008 -31.12.2008 tarihleri arasında kamu sektöründen 86, özel sektörden 1.323 işgücü istemi alınmıştır.

2009 Yılı:

2009 yılı Eylül ayı sonu itibariyle kamu sektöründen 227, özel sektörden ise 1518 işgücü istemi alınmıştır.

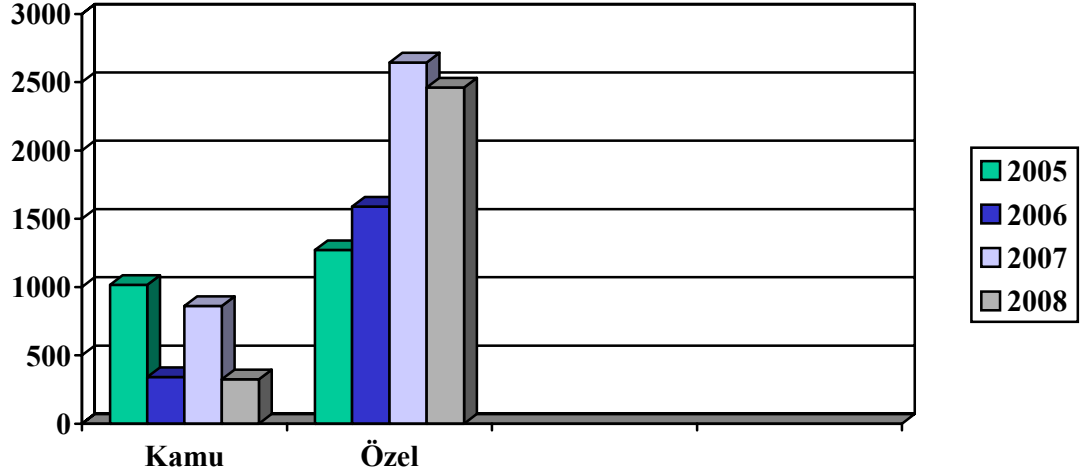
Şekil 6: 2005–2008 yılları arasında Kamu Sektöründen ve Özel Sektörden alınan açık işler

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005-2008 yılları arasında özel sektörden alınan açık işler kamu sektöründen alınanlara oranla yaklaşık 9 kat daha fazla olmuştur. Kamu sektöründe tıpkı işe yerleştirmelerde olduğu gibi alınan açık işlerin en fazla olduğu yıllar 2005 ve 2007 yılları olmuştur. Tıpkı diğer verilerde olduğu gibi bu yıllarda artış olmasının sebebi Kamu Personeli Seçme Sınavı olmuştur. Özel sektöre bakıldığında Eskişehir İli bazında İŞKUR'a verilen açık işler 2005 yılında diğer yıllarla kıyaslandığında en düşük seviyede kalmıştır. Bunun sebebi 2004 yılında özel istihdam bürolarının açılmış olması olarak yorumlanabilir. 2007 yılı özel sektörün açık işlerin en fazla olduğu yıl olarak dikkat çekmektedir. Kamu sektöründen alınan taleplerde 2005-2008 yılları arasında azalma olmasına rağmen; özel sektörde düzenli bir artış olmuştur.

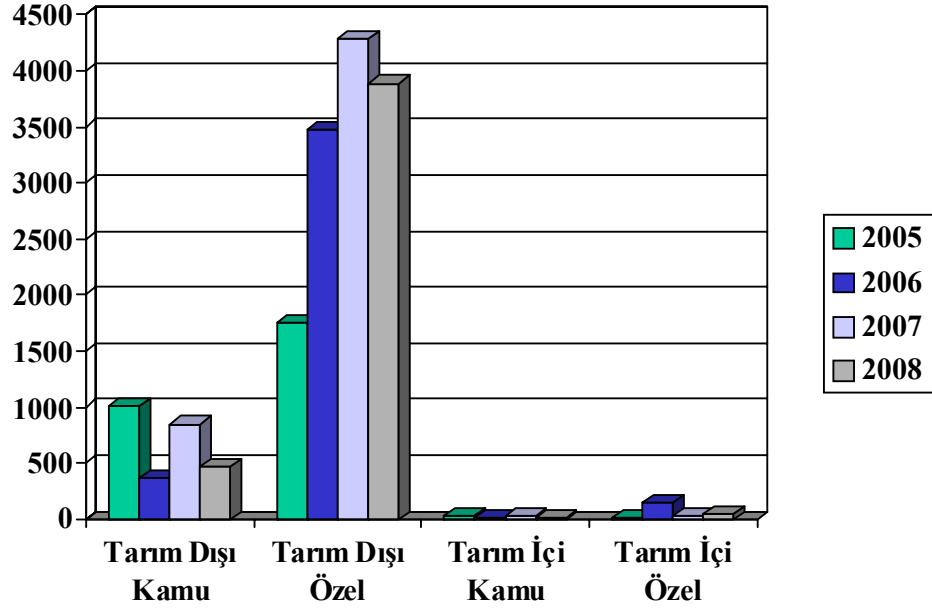
Şekil 7: 2005–2008 yılları arasında Kamu Sektörü ve Özel Sektör Bazında Karşılana n Açık İşler

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Şekil 6 ve Şekil 7 kendi aralarında karşılaştırıldıklarında alınan açık işler ile karşılanan açık işler arasında doğru bir orantının olduğu açıkça görülebilmektedir. İlgili yıllar arasında sektörden alınan açık işler İŞKUR tarafından birebir bir karşılanmış olmasına rağmen, özel sektör tarafından alınan işlerin karşılanması özellikle 2006 yılında oldukça düşük seviyede kalmıştır. Kamu sektöründe alınan işlerin tamamına yakını İŞKUR tarafından karşılanırken, özel sektörden alınan iş taleplerinin İŞKUR tarafından birebir karşılanamamasının en önemli sebebi mevzuat hükümleridir. Öyle ki kamuya alınacak işçilerde İŞKUR yetkili tek birimdir.

Şekil 8: 2005 -2008 yılları arasında Tarım İçi ve Tarım Dışı Sektörel Bazda Alınan Açık İşler

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 – 2008 yılları arasında tarım içi ve tarım dışı sektörel bazda alınan açık işler kendi aralarında kıyaslandığında en fazla açık iş tarım dışındaki işlerde ve özel sektörde olmuştur. Tarım dışındaki işlerde kamu sektörü alınan işlerde ikinci sırayı almıştır. Tarım içi kamu sektöründe talep 2005 yılında en fazla değere ulaşmışken, tarım içi işlerde özel sektörde en fazla değere 2006 yılında ulaşılmıştır.

Şekil 5’teki veriler tekrar gözden geçirildiğinde, tarım sektöründe genel bir talebin olmaması Şekil 8’teki verileri doğruluğunu ortaya koymaktadır.

B. İşgücü Piyasası Bilgileri

Eskişehir İli’nde kaç tane işyeri olduğu, bunların sektöre göre dağılımları, bu işyerlerinde kaçar kişinin çalıştığı gibi bilgiler işgücü piyasası bilgilerini oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablolarda belirtilen 50 + istihdamlı ifadesi işyerinde çalışan kişi sayısının 50 ve daha fazla olduğunu, 10 + 49 istihdamlı ifadesi çalışan

kişi sayısının 10 ile 49 arasında değiştiğini, 1 + 9 istihdamlı ifadesi ise çalışan kişi sayısının 1 ile 9 arasında kaldığını nitelemektedir.

2005 Yılı:

Eskişehir İl M¼d¼rl¼ę¼'nde tescilli toplam işyeri sayısı 1011 olup, bunun sekt¼rlere ve istihdam biçimlerine g¼re dağılımı şu şekildedir:

Tablo 9: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sekt¼rel dağılımı

	Kamu İşyeri Sayısı	Özel İşyeri Sayısı
50 + İstihdamlı	43	148
10 + 49 İstihdamlı	34	431
1+ 9 İstihdamlı	39	316
Toplam:	116	895

Kaynak: Eskişehir İl M¼d¼rl¼ę¼ 2005 Yılı Brifing Raporu

2005 yılında Eskişehir'de kamu sekt¼r¼nde çalışan sayısı 8.564, özel sekt¼rde sigortalı çalışan sayısı ise 43.748 olmuştur.

Eskişehir İli b¼nyesinde toplamda özel işyeri sayısı kamu işyeri sayısının yaklaşık 8 katıdır. Kamu sekt¼r¼nde en fazla işyeri sayısı 50 + istihdamlı işyerlerinde iken, özel sekt¼rde 10 + 49 istihdamlı işyeri en fazla sayıdadır.

2006 Yılı:

Eskişehir İl M¼d¼rl¼ę¼'nde tescilli toplam işyeri sayısı 3115 olup, bunun sekt¼rlere ve istihdam biçimlerine g¼re dağılımı şu şekildedir:

Tablo 10: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı

	Kamu İşyeri Sayısı	Özel İşyeri Sayısı
50 + İstihdamlı	22	189
10 + 49 İstihdamlı	31	850
1+ 9 İstihdamlı	45	1978
Toplam:	98	3017

Kaynak: Eskişehir İl Müdürlüğü 2006 Yılı Brifing Raporu

2006 yılında 50 + İstihdamlı özel sektör işyeri sayısı 189, kamu işyeri sayısı 22'dir. Bu işyerlerinde çalışan sayısı toplam 50.174 kişidir. 10 + 49 istihdamlı işçi sayısına sahip işyeri sayısı özel sektörde 850, kamu sektöründe 31 olup, her iki sektörde toplam çalışan sayısı 20.000'dir. 2006 yılında Eskişehir İli'nde özel sektör 1.198 özürü, 417 eski hükümlü, 794 terör mağduru, kamu sektörü 323 özürü, 126 eski hükümlü çalıştırmakla yükümlüken; aynı yıl özel sektördeki iş yerlerinde 1.073 özürü, 347 eski hükümlü, 24 terör mağduru çalışmıştır. Kamu sektöründe ise 307 özürü, 153 eski hükümlü istihdam edilmiştir.

Bu tarihler arasında 50 + işyerlerinde özel sektörde 209 özürü, 150 eski hükümlü, 772 terör mağduru; kamu sektöründe ise 35 özürü, 16 eski hükümlü kontenjan açığı olmuştur.

2005 ve 2006 yılları arasındaki işyeri profilleri kendi aralarında kıyaslandığında kamu sektöründe yer alan iş yeri sayısında azalma olmuş olmasına rağmen, özel sektör iş yeri sayısında yaklaşık 3 kata tekabül eden bir artışın olduğu gözlemlenebilmektedir. Özel sektörde bulunan 10 + 49 istihdamlı işyeri sayısında yaklaşık %50'lik bir azalma olurken, 1 + 9 istihdamlı işyerlerinde bir önceki yıla göre yaklaşık 6.5 katlık bir artış olmuştur. 2006 yılında bir önceki yıla göre özel sektör işyeri sayısında toplamda görülen artış aslında 10+49 istihdamlı işyerlerinin

küçülmeye gitmesi ya da kapanması ile 1+9 istihdamlı işyerlerinin artmasının bir sonucu olmuştur.

2007 yılı:

Eskişehir İl Müdürlüğü'nde tescilli toplam işyeri sayısı 1766 olup, bunun sektörlere ve istihdam biçimlerine göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 11: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı

	Kamu İşyeri Sayısı	Özel İşyeri Sayısı
50 + İstihdamlı	24	219
10 + 49 İstihdamlı	30	994
1+ 9 İstihdamlı	40	459
Toplam:	94	1672

Kaynak: Eskişehir İl Müdürlüğü 2007 Yılı Brifing Raporu

2007 yılında 67.566'sı özel, 10.241'i ise kamu sektöründe olmak üzere Eskişehir İl sınırları içerisinde toplam 77.807 kişi çalışmıştır. 2007 yılında Eskişehir İli'nde özel sektör 1.171 özürlü, 403 eski hükümlü, 780 terör mağduru, kamu sektörü 381 özürlü, 155 eski hükümlü çalıştırmakla yükümlüken; aynı yıl özel sektördeki iş yerlerinde 1.031 özürlü, 281 eski hükümlü, 21 terör mağduru çalışmıştır. Kamu sektöründe ise 373 özürlü, 135 eski hükümlü istihdam edilmiştir.

Bu tarihler arasında 50 + işyerlerinde özel sektörde 200 özürlü, 165 eski hükümlü, 739 terör mağduru; kamu sektöründe ise 23 özürlü, 13 eski hükümlü kontenjan açığı olmuştur.

2007 yılı daha önceki yıllarla kıyaslandığında kamu işyeri sayısında kayda değer bir değişim olmadığı gözlemlenmektedir. Ancak özel sektör işyeri sayısı 2006 yılı ile kıyaslandığında 50+ ve 10+49 istihdamlı işyeri sayısında artış olurken, 1+9 istihdamlı işyeri sayısında bir önceki yıla göre önemli ölçüde azalma olduğu dikkat

çekmektedir. Özel sektörde yer alan işyeri sayıları açısından 2007 yılı verileri, 2005 yılı ile kıyaslandığında ise 2005 yılına oranla 2007 yılında bir büyüme olduğu ifade edilebilmektedir.

2008 Yılı:

Eskişehir İl Müdürlüğü'nde tescilli toplam işyeri sayısı 3270 olup, bunun sektörlere ve istihdam biçimlerine göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 12: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı

	Kamu İşyeri Sayısı	Özel İşyeri Sayısı
50 + İstihdamlı	62	481
10 + 49 İstihdamlı	38	1302
1+ 9 İstihdamlı	56	1331
Toplam:	156	3114

Kaynak: Eskişehir İl Müdürlüğü 2008 Yılı Brifing Raporu

2008 yılında 92.847'si özel, 9.153'ü ise kamu sektöründe olmak üzere Eskişehir İl sınırları içerisinde toplam 102.000 kişi çalışmıştır. 2008 yılında Eskişehir İli'nde özel sektördeki iş yerlerinde 1.170 özürsüz, kamu sektöründe ise 1.381 özürsüz ve 155 eski hükümlü istihdam edilmiştir.

Bu tarihler arasında 50 + işyerlerinde özel sektördeki işyerlerinde 130 özürsüz, kamu sektöründeki iş yerlerinde ise 5 özürsüz, 9 eski hükümlü kontenjan açığı olmuştur.

2008 yılında Eskişehir İli'nde hem kamu sektöründe hem de özel sektörde yer alan işyerlerinin sayısı açısından önceki yıllara göre atağa geçişmiş gibi görünmektedir. Bu noktada akla şöyle bir soru gelebilir. 2008 yılında ülke genelinde

büyük bir kriz yaşanmış olmasına ve birçok işyeri kapanmaya, işçi çıkartarak küçülme yoluna gitmiş olmasına rağmen Eskişehir İli'nde büyüme gibi görünen verisel artışın sebebi ne olabilir. Kanımca artış gibi görünen bu değer farklarının sebebi, daha önce de belirtildiği gibi kurumun Allop sistemini kullanmaktan vazgeçerek e-dönüşüm sistemine geçmesi sonucu elle tutulan kayıtların, bilgisayar ortamına alınması bunun neticesinde de gerçek ve daha sağlıklı verilerin ortaya çıkması olarak açıklanabilir.

2009 Yılı:

Eylül 2009 tarihi itibariyle Eskişehir İli'nde tescilli toplam işyeri sayısı 3550 olup, bunun sektörlere ve istihdam biçimlerine göre dağılımı şu şekildedir:

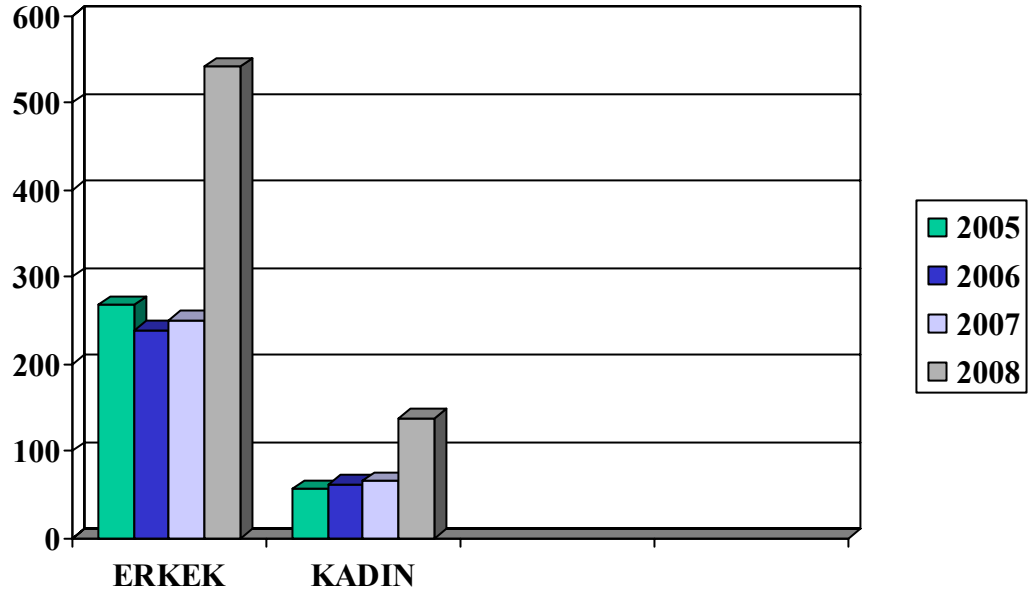
Tablo 13: Kuruma kayıtlı işyerlerinin sektörel dağılımı

	Kamu İşyeri Sayısı	Özel İşyeri Sayısı
50 + İstihdamlı	21	222
10 + 49 İstihdamlı	35	1002
1+ 9 İstihdamlı	61	2209
Toplam:	117	3550

2009 yılı ilk 9 aylık dönemde 72.560'ı özel, 9.052'si ise kamu sektöründe olmak üzere Eskişehir İl sınırları içerisinde toplam 81.612 kişi çalışmıştır. Bu dönemde Eskişehir İli'nde 50 ve üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinden özel sektörde 1032 özürü, 221 eski hükümlü, kamu sektöründe ise 370 özürü, 155 eski hükümlü çalışmaktadır. Özel işyerlerinin 67 özürü kontenjan açığı, kamu işyerlerinin ise 5 özürü, 5 eski hükümlü açık kontenjanı bulunmaktadır.

01/01/2009 tarihinden itibaren 23 işyeri tarafından 1229 işçinin toplu çıkışı yapılacağı bildirilmiş olmasına rağmen, 345 işçinin çıkışı yapılmıştır.

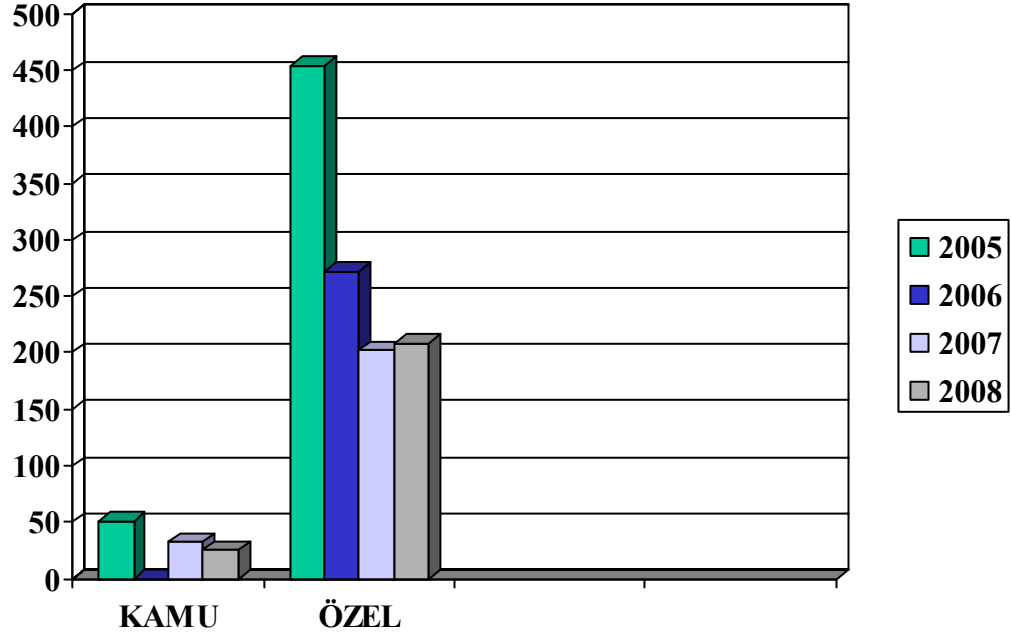
Şekil 9: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen özürliülerin cinsiyet profili

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 ve 2008 yılları arasındaki veriler karşılaştırıldığında hem erkek hem de kadınlar açısından en fazla işe yerleştirilenin olduğu yıl 2008 yılıdır. Tıpkı normal statüdeki vatandaşlar da olduğu gibi özürli gurubunda yer alan vatandaşlar açısından erkekler kadınlara oranla daha çok işe yerleştirilmişlerdir. Özürli kadınların istihdamı 2005, 2006, 2007 yıllarında birbirine yakın değerlerde artış gösterirken; özürli erkeklerin istihdamı 2005 yılında yüksek olmuş, 2006 yılında 2005 yılına oranla dikkat çeken bir düşüş olmuş, 2007 yılında bir önceki yıla çok az farklı bir artış olmuştur.

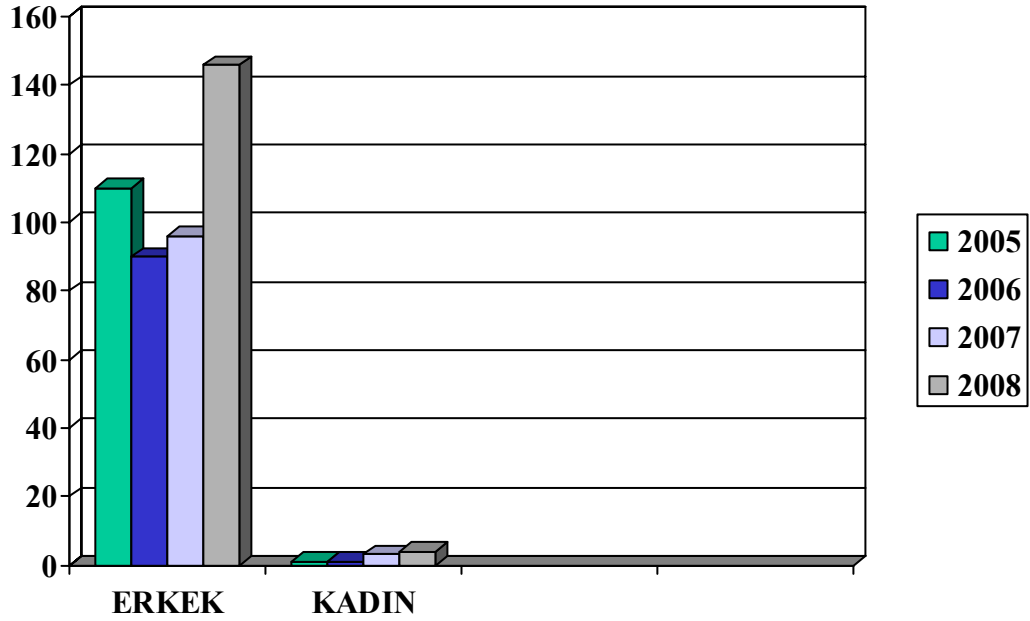
Şekil 10: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen özürliülerin sektöre göre dağılımları

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005-2008 yılları arasında kamu sektöründe özürliü istihdamı konusunda bir azalma olmuştur. 2006 yılında kamuya özürliü alımı olmamıştır. Özel sektör açısından da özürliü alımı giderek düşmüştür. 2005 yılında özel sektörde özürliü alımının çok yüksek seviyede olmasının sebebi 24 Mart 2004 tarih ve 25412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Özürliü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru hakkındaki yönetmeliğin uygulamaya konmasıdır.

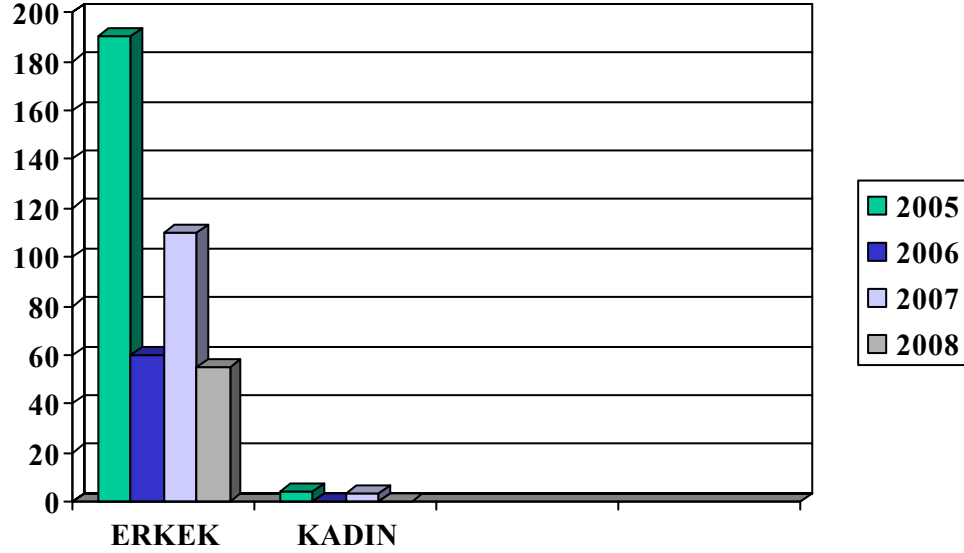
Şekil 11: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilmek üzere kuruma başvuran eski hükümlülerin profili

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005-2006 yıllarında kamuya başvuran kadın eski hükümlü sayısı yok sayılabilecek kadar az iken, 2007 ve 2008 yıllarında önceki yıllara oranla artış olmuştur. İlgili yıl arasında kamuda istihdam edilmek için başvuran erkeklerin sayısı kadınların sayısından ezici çoğunlukta fazladır. Kamuda istihdam edilmek için başvuran eski hükümlü erkeklerin en fazla başvuru yaptığı yıl 2008 yılı olurken, bunu 2005 yılı izlemiş olup; başvuruların en düşük olduğu yıl 2006 yılı olmuştur. 2008 yılında eski hükümlülerin istihdam edilmek üzere kamuya başvurularının oransal anlamda yüksek olmasının sebebi 26 Mayıs 2008 tarihli Resmi Gazete’de 5763 Kanun Numarası ile yayınlanan İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu’nun 2. maddesine göre özel sektörde eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma zorunluluğu kalkmasıdır.

Şekil 12: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen eski hükümlülerin cinsiyet profili

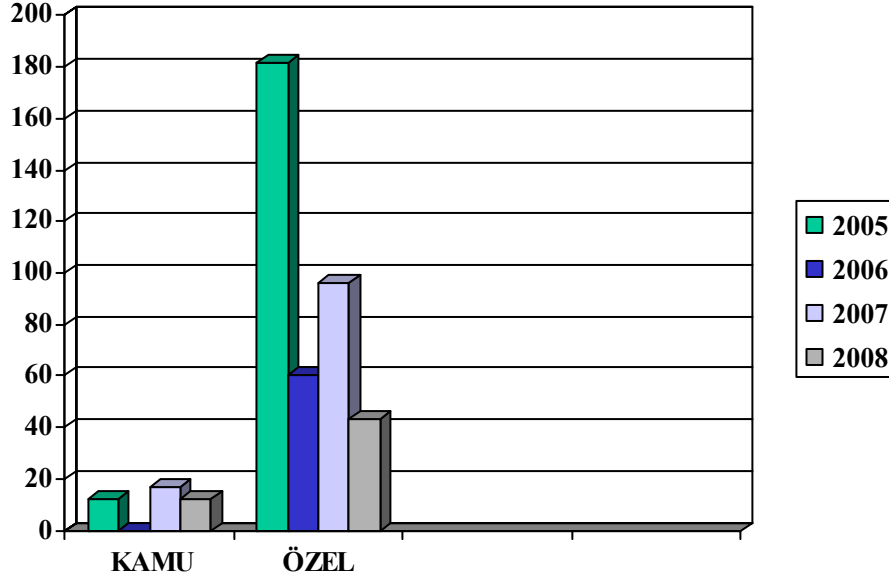

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Eski hükümlü olan erkeklerin istihdamlarının en yüksek seviyede olduğu yıl 2005 yılıdır. 2004 yılında yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın yerleştirmelerinin 2005 yılına denk gelmesi ile özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu bu yüksekliğin sebebi olarak açıklanabilir. 2006 ve 2008 yıllarında erkeklerin istihdam oranı birbirine yakın olmakla birlikte diğer yıllara oranla düşük seviyede kalmıştır. Kadınların eski hükümlü olarak istihdamları erkeklere oranla yok denecek kadar az seviyede kalmıştır. Kadınlar eski hükümlü olarak en çok 2005 ve 2007 yıllarında istihdam edilmişlerdir. Kanıma göre 2005 ve 2007 yıllarına denk gelen istihdamın büyük kısmı da kamu sektörüne olmuştur.

Şekil 13: 2005 -2008 yılları arasında işe yerleştirilen eski hükümlülerin sektöre göre dağılımları

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 – 2008 yılları arasında özel sektörde işe yerleştirilen eski hükümlüler kamu sektöründe işe yerleştirilenlere oranla fazla olmasına rağmen, geçen 4 yıllık süre içerisinde kamu sektörü eski hükümlülerin istihdamı konusunda istikrarını korumuştur. Eskişehir İli içerisinde 50+ istihdamlı işyeri sayısında yıllara göre artış olmasına rağmen, 2005 yılında özel sektörde 180 kişi işe yerleştirilmiş, bu sayı 2008 yılında 40'a kadar düşmüştür. Şüphesiz bu düşüşteki en büyük etken yasal değişiklikler olmuştur. Özel sektörde eski hükümlülerin işe yerleştirilmesi alanında 2005 yılı ile 2006 yılı arasında oluşan farkın en büyük sebebi ise 2005 yılında yapılan alımlar neticesinde 2006 yılı açık işlerin azalmış olması olarak değerlendirilebilecektir.

C. Özel İstihdam Büroları

Özel İstihdam Büroları'nın kurulması, faaliyet alanları ve denetimleri 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesinde ayrıntılı olarak

düzenlenmiştir. Buna göre, bu büroların ancak yurt içi iş ve işçi bulma faaliyetini gerçekleştirebilecekleri, büro açmak isteyen gerçek kişilerle tüzel kişilere idare, temsil ve ilzama yetkili olanların ne gibi niteliklere sahip olmaları gerektiği KHK'de açıklanmıştır. Ayrıca KHK, ÖİB'nin faaliyetlerine 01.09.2002 tarihinden itibaren başlayacaklarını hükme bağlamıştır¹²⁴. İş ve işçi bulmaya aracılığın Türkiye İş Kurumu ve bu hususta izin verilen özel istihdam bürolarınca yerine getirilmesi hükmüyle ILO'nun 181 sayılı Sözleşmesi'nde düzenlenen ve birçok ülkede uzunca bir süredir yasal çalışma olanağına kavuşturulmuş bulunan özel istihdam bürolarının kurulmalarına ve çalışmalarına olanak sağlanmıştır¹²⁵.

Eskişehir İl Müdürlüğü hizmet alanı içinde 19.7.2004 – 19.7.2007 tarihleri arasında faaliyette bulunabilmesi için Piramit İnterim İş ve İstihdam Hizmetleri Ltd. Şti.'ye Özel İstihdam Bürosu olarak yetki verilmiştir. 19.7.2007 tarihinden itibaren 19.7.2010 tarihine kadar aynı firmaya tekrar yetki verilmiş olup; Eskişehir'de halen faal olarak devam eden özel istihdam bürosu sayısı birdir.

Aşağıda yıllara göre özel istihdam bürosu faaliyetleri gösterilmektedir.

Tablo 14: 2004 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	16	0,14	5	0,04	0,18	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Bölüm Müdürleri	66	0,58	17	0,15	0,72	8	0	8	8	0	8	0,88
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	38	0,33	56	0,49	0,82	0	1	1	0	1	1	0,11
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	56	0,49	61	0,53	1,02	1	0	1	1	0	1	0,11

¹²⁴ Ali Kemal SAYIN, Emek Piyasasında Aracılık ve Özel İstihdam Büroları, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Yayın No: 324, Ankara, 2002, s.264, 265.

¹²⁵ Cumhuriyetin 1000 Yargıtay Kararı Açıklamalı İş Kanunu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.665.

Bilgisayarla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	37	0,32	15	0,13	0,45	4	1	5	4	1	5	0,55
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	332	2,90	210	1,83	4,73	19	9	28	19	9	28	3,08
Yaşam Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	2	0,02	7	0,06	0,08	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	30	0,26	61	0,53	0,79	1	0	1	1	0	1	0,11
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	2	0,02	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Ortaöğretim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	57	0,50	79	0,69	1,19	1	1	2	1	1	2	0,22
İş ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	170	1,48	178	1,55	3,04	13	22	35	13	22	35	3,85
Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	4	0,03	2	0,02	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Sosyal Bilimler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	123	1,07	141	1,23	2,30	7	4	11	7	4	11	1,21
Yazarlar, Sanat Eseri Yapımcılar ve Gösteri Sanatçıları	13	0,11	7	0,06	0,17	0	1	1	0	1	1	0,11
Fizik ve Mühendislik Bilimleri Teknikerleri ve Teknisyenleri	104	0,91	32	0,28	1,19	3	0	3	3	0	3	0,33
Bilgisayar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	97	0,85	52	0,45	1,30	8	1	9	8	1	9	0,99
Optik ve Elektronik Donanım Operatörleri	4	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknikerleri ve Teknisyenleri	5	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	3	0,03	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Özel Eğitim ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Mali İşler ve Satış İşleri ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	20	0,17	18	0,16	0,33	5	4	9	5	4	9	0,99
İş Hizmetleri Aracıları ve Ticari Araçlar	17	0,15	12	0,10	0,25	1	1	2	1	1	2	0,22
Gümrük, Vergi ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Güzel Sanatlar, Eğlence ve Spor ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	46	0,40	41	0,36	0,76	1	0	1	1	0	1	0,11
Sekreter ve Klavye	194	1,69	1017	8,87	10,56	5	44	49	5	44	49	5,39

Kullanan Elemanlar												
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	251	2,19	482	4,20	6,39	15	35	50	15	34	49	5,39
Kasiyerler, Veznedarlar ve Benzer Elemanlar	7	0,06	14	0,12	0,18	0	0	0	0	0	0	0,00
Müşteri Danışma Elemanları	17	0,15	27	0,24	0,38	0	0	0	0	0	0	0,00
Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar ve İlgili Çalışanlar	3	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Ev Bakıcıları ve Otel, Lokanta vb. Yerlerde Hizmet Veren Elemanlar	61	0,53	14	0,12	0,65	1	0	1	1	0	1	0,11
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	312	2,72	197	1,72	4,44	17	3	20	16	3	19	2,09
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	1087	9,48	380	3,31	12,79	223	55	278	223	55	278	30,58
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	51	0,44	55	0,48	0,92	1	3	4	1	2	3	0,33
Pazara Yönelik Bitki ve Hayvan Yetiştiricileri	1	0,01	1	0,01	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçıları	1	0,01	2	0,02	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	103	0,90	2	0,02	0,92	12	0	12	12	0	12	1,32
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	164	1,43	0	0,00	1,43	21	0	21	21	0	21	2,31
Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	26	0,23	0	0,00	0,23	0	0	0	0	0	0	0,00
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	196	1,71	3	0,03	1,74	12	0	12	12	0	12	1,32
Ağaç, Tekstil, Deri vb. malzemeleri Kullanan Elişi Ustaları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Basım ve İlgili Mesleklerde Çalışanlar	5	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	15	0,13	13	0,11	0,24	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	15	0,13	1	0,01	0,14	2	0	2	2	0	2	0,22
Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	8	0,07	16	0,14	0,21	0	0	0	0	0	0	0,00
Cam, Seramik vb. ile İlgili Tesis Operatörleri	2	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Madde İşleme Tesis Operatörleri	2	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Enerji Üretim Tesisi ve İlgili Tesis Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	301	2,63	2	0,02	2,64	57	0	57	57	0	57	6,27
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	2	0,02	4	0,03	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Kauçuk ve Plastik Ürünleri Makine Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00

Diğer Makine Operatörleri ve Montajcıları	278	2,42	15	0,13	2,56	21	0	21	20	0	20	2,20
Motorlu Taşıt Sürücüler	284	2,48	17	0,15	2,63	13	0	13	13	0	13	1,43
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin Operatörleri	12	0,10	0	0,00	0,10	1	0	1	1	0	1	0,11
Evlerde ve İşyerlerinde Çalışan Temizlikçiler vb. Elemanlar	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları ile Taşıt, Pencere vb. Temizleyiciler	22	0,19	11	0,10	0,29	2	1	3	2	1	3	0,33
İmalat Sektöründeki Nitelik Gerektirmeyen Çalışanlar	1056	9,21	500	4,36	13,57	128	50	178	128	50	178	19,58
Diğer	1070	9,33	900	7,85	17,18	53	21	74	53	21	74	8,14
GENEL TOPLAM	6791	59,23	4675	40,77		656	257	913	654	255	909	

Kaynak: İŞKUR istatistik yılığı

Tablo 15: 2005 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	16	0,18	5	0,06	0,24	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Bölüm Müdürleri	48	0,55	11	0,13	0,68	6	0	6	6	0	6	0,80
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	28	0,32	35	0,40	0,72	0	0	0	0	0	0	0,00
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	54	0,62	59	0,68	1,30	1	0	1	1	0	1	0,13
Bilgisayarla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	37	0,42	15	0,17	0,60	4	1	5	4	1	5	0,66
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	248	2,85	147	1,69	4,53	15	7	22	15	7	22	2,92
Yaşam Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	2	0,02	7	0,08	0,10	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	14	0,16	31	0,36	0,52	1	0	1	1	0	1	0,13
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	2	0,02	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Ortaöğretim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	35	0,40	42	0,48	0,88	0	0	0	0	0	0	0,00
İş ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	155	1,78	157	1,80	3,58	9	18	27	9	18	27	3,58
Hukuk ile İlgili	4	0,05	2	0,02	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00

Profesyonel Meslek Mensupları												
Sosyal Bilimler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	84	0,96	79	0,91	1,87	3	2	5	3	2	5	0,66
Yazarlar, Sanat Eseri Yapımcılar ve Gösteri Sanatçıları	11	0,13	7	0,08	0,21	0	1	1	0	1	1	0,13
Fizik ve Mühendislik Bilimleri Teknikerleri ve Teknisyenleri	86	0,99	28	0,32	1,31	3	0	3	3	0	3	0,40
Bilgisayar ile ilgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	67	0,77	31	0,36	1,12	3	1	4	3	1	4	0,53
Optik ve Elektronik Donanım Operatörleri	4	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknikerleri ve Teknisyenleri	5	0,06	0	0,00	0,06	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	3	0,03	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Özel Eğitim ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Mali İşler ve Satış İşleri ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	7	0,08	8	0,09	0,17	1	2	3	1	2	3	0,40
İş Hizmetleri Aracıları ve Ticari Araçlar	16	0,18	11	0,13	0,31	1	1	2	1	1	2	0,27
Gümrük, Vergi ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Güzel Sanatlar, Eğlence ve Spor ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	34	0,39	18	0,21	0,60	1	0	1	1	0	1	0,13
Sekreter ve Klavye Kullanan Elemanlar	172	1,97	844	9,69	11,66	5	38	43	5	38	43	5,70
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	193	2,22	358	4,11	6,32	9	30	39	9	29	38	5,04
Kasiyerler, Veznedarlar ve Benzer Elemanlar	7	0,08	14	0,16	0,24	0	0	0	0	0	0	0,00
Müşteri Danışma Elemanları	17	0,20	27	0,31	0,51	0	0	0	0	0	0	0,00
Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar ve İlgili Çalışanlar	3	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Ev Bakıcıları ve Otel, Lokanta vb. Yerlerde Hizmet Veren Elemanlar	28	0,32	6	0,07	0,39	1	0	1	1	0	1	0,13
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	312	3,58	197	2,26	5,84	17	3	20	16	3	19	2,52
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	1064	12,21	380	4,36	16,57	223	55	278	223	55	278	36,87
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	51	0,59	55	0,63	1,22	1	3	4	1	2	3	0,40
Pazara Yönelik Bitki ve Hayvan Yetiştiricileri	1	0,01	1	0,01	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00

Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar	1	0,01	1	0,01	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	71	0,81	2	0,02	0,84	9	0	9	9	0	9	1,19
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	130	1,49	0	0,00	1,49	18	0	18	18	0	18	2,39
Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	26	0,30	0	0,00	0,30	0	0	0	0	0	0	0,00
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde çalışanlar	169	1,94	2	0,02	1,96	12	0	12	12	0	12	1,59
Ağaç, Tekstil, Deri vb. malzemeleri Kullanan Elişi Ustaları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Basım ve İlgili Mesleklerde Çalışanlar	5	0,06	0	0,00	0,06	0	0	0	0	0	0	0,00
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	15	0,17	13	0,15	0,32	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	9	0,10	1	0,01	0,11	0	0	0	0	0	0	0,00
Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	8	0,09	8	0,09	0,18	0	0	0	0	0	0	0,00
Cam, Seramik vb. ile İlgili Tesis Operatörleri	2	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Madde İşleme Tesis Operatörleri	2	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Enerji Üretim Tesisi ve İlgili Tesis Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	234	2,69	2	0,02	2,71	44	0	44	44	0	44	5,84
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	2	0,02	4	0,05	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Kauçuk ve Plastik Ürünleri Makine Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Makine Operatörleri ve Montajcıları	236	2,71	12	0,14	2,85	18	0	18	17	0	17	2,25
Motorlu Taşıt Sürücülere	200	2,30	17	0,20	2,49	8	0	8	8	0	8	1,06
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin Operatörleri	12	0,14	0	0,00	0,14	1	0	1	1	0	1	0,13
Evlerde ve İşyerlerinde Çalışan Temizlikçiler vb. Elemanlar	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları ile Taşıt, Pencere vb. Temizleyiciler	22	0,25	11	0,13	0,38	2	1	3	2	1	3	0,40
İmalat Sektöründeki Nitelik Gerektirmeyen Çalışanlar	760	8,72	381	4,37	13,10	77	44	121	77	44	121	16,05
Diğer	506	5,81	454	5,21	11,02	39	19	58	39	19	58	7,69
GENEL TOPLAM	5221	59,93	3491	40,07		532	226	758	530	224	754	

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Tablo 16: 2006 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	16	0,22	5	0,07	0,28	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Bölüm Müdürleri	34	0,46	9	0,12	0,58	3	0	3	3	0	3	0,53
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	18	0,24	21	0,28	0,53	0	0	0	0	0	0	0,00
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	51	0,69	56	0,76	1,45	0	0	0	0	0	0	0,00
Bilgisayarla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	29	0,39	14	0,19	0,58	2	0	2	2	0	2	0,35
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	158	2,14	97	1,32	3,46	8	2	10	8	2	10	1,76
Yaşam Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	2	0,03	6	0,08	0,11	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	11	0,15	25	0,34	0,49	1	0	1	1	0	1	0,18
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	2	0,03	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Ortaöğretim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	22	0,30	32	0,43	0,73	0	0	0	0	0	0	0,00
İş ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	132	1,79	124	1,68	3,47	7	17	24	7	17	24	4,23
Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,04	2	0,03	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Sosyal Bilimler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	52	0,71	44	0,60	1,30	0	2	2	0	2	2	0,35
Yazarlar, Sanat Eseri Yapımcılar ve Gösteri Sanatçıları	4	0,05	4	0,05	0,11	0	1	1	0	1	1	0,18
Fizik ve Mühendislik Bilimleri Teknikerleri ve Teknisyenleri	50	0,68	19	0,26	0,94	1	0	1	1	0	1	0,18
Bilgisayar ile ilgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	40	0,54	20	0,27	0,81	2	0	2	2	0	2	0,35
Optik ve Elektronik Donanım Operatörleri	4	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknikerleri ve Teknisyenleri	4	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	3	0,04	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Özel Eğitim ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00

Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Mali İşler ve Satış İşleri ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	2	0,03	0,04	0	1	1	0	1	1	0,18
İş Hizmetleri Araçları ve Ticari Araçlar	7	0,09	10	0,14	0,23	0	0	0	0	0	0	0,00
Gümrük, Vergi ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Güzel Sanatlar, Eğlence ve Spor ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	19	0,26	12	0,16	0,42	0	0	0	0	0	0	0,00
Sekreter ve Klavye Kullanan Elemanlar	160	2,17	771	10,46	12,63	1	30	31	1	30	31	5,46
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	156	2,12	285	3,87	5,98	6	20	26	6	19	25	4,40
Kasiyerler, Veznedarlar ve Benzer Elemanlar	7	0,09	8	0,11	0,20	0	0	0	0	0	0	0,00
Müşteri Danışma Elemanları	17	0,23	27	0,37	0,60	0	0	0	0	0	0	0,00
Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar ve İlgili Çalışanlar	3	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Ev Bakıcıları ve Otel, Lokanta vb. Yerlerde Hizmet Veren Elemanlar	20	0,27	5	0,07	0,34	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	311	4,22	196	2,66	6,88	17	3	20	16	3	19	3,35
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	998	13,54	358	4,86	18,40	222	55	277	222	55	277	48,77
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	51	0,69	55	0,75	1,44	1	3	4	1	2	3	0,53
Pazara Yönelik Bitki ve Hayvan Yetiştiricileri	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçıları	1	0,01	1	0,01	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	45	0,61	2	0,03	0,64	3	0	3	3	0	3	0,53
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	101	1,37	0	0,00	1,37	10	0	10	10	0	10	1,76
Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	26	0,35	0	0,00	0,35	0	0	0	0	0	0	0,00
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde çalışanlar	127	1,72	2	0,03	1,75	9	0	9	9	0	9	1,58
Ağaç, Tekstil, Deri vb. malzemeleri Kullanan Elişi Ustaları	0	0,00	1	0,01	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Basım ve İlgili	3	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00

Mesleklerde Çalışanlar												
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	15	0,20	13	0,18	0,38	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6	0,08	1	0,01	0,09	0	0	0	0	0	0	0,00
Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	7	0,09	2	0,03	0,12	0	0	0	0	0	0	0,00
Cam, Seramik vb. ile İlgili Tesis Operatörleri	2	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Madde İşleme Tesis Operatörleri	2	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	162	2,20	2	0,03	2,22	15	0	15	15	0	15	2,64
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	2	0,03	4	0,05	0,08	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,01	0	0,00	0,01	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Makine Operatörleri ve Montajcıları	203	2,75	12	0,16	2,92	13	0	13	12	0	12	2,11
Motorlu Taşıt Sürücüleri	173	2,35	17	0,23	2,58	7	0	7	7	0	7	1,23
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin Operatörleri	11	0,15	0	0,00	0,15	1	0	1	1	0	1	0,18
Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları ile Taşıt, Pencere vb. Temizleyiciler	22	0,30	11	0,15	0,45	2	1	3	2	1	3	0,53
İmalat Sektöründeki Nitelik Gerektirmeyen Çalışanlar	535	7,26	304	4,12	11,38	27	21	48	27	21	48	8,45
Diğer	502	6,81	454	6,16	12,97	39	19	58	39	19	58	10,21
GENEL TOPLAM	4331	58,76	3040	41,24		397	175	572	395	173	568	

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Tablo 17: 2007 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	16	0,29	5	0,09	0,38	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Bölüm Müdürleri	11	0,20	4	0,07	0,27	1	0	1	1	0	1	0,21
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	8	0,14	9	0,16	0,30	0	0	0	0	0	0	0,00
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	48	0,86	51	0,91	1,77	0	0	0	0	0	0	0,00
Bilgisayarla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	15	0,27	9	0,16	0,43	1	0	1	1	0	1	0,21
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	81	1,45	50	0,89	2,34	2	2	4	2	2	4	0,84
Yaşam Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	2	0,04	3	0,05	0,09	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	3	0,05	10	0,18	0,23	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	2	0,04	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Ortaöğretim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	9	0,16	15	0,27	0,43	0	0	0	0	0	0	0,00
İş ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	73	1,30	59	1,05	2,36	3	12	15	3	12	15	3,16
Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,02	2	0,04	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Sosyal Bilimler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	16	0,29	10	0,18	0,46	0	0	0	0	0	0	0,00
Yazarlar, Sanat Eseri Yapımcılar ve Gösteri Sanatçıları	2	0,04	3	0,05	0,09	0	1	1	0	1	1	0,21
Fizik ve Mühendislik Bilimleri Teknikerleri ve Teknisyenleri	26	0,46	5	0,09	0,55	1	0	1	1	0	1	0,21
Bilgisayar ile ilgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	31	0,55	12	0,21	0,77	1	0	1	1	0	1	0,21
Optik ve Elektronik Donanım Operatörleri	4	0,07	0	0,00	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknikerleri ve Teknisyenleri	1	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,02	3	0,05	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Özel Eğitim ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,02	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00

Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
İş Hizmetleri Aracıları ve Ticari Aracılar	6	0,11	1	0,02	0,13	0	0	0	0	0	0	0,00
Gümrük, Vergi ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Güzel Sanatlar, Eğlence ve Spor ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	8	0,14	4	0,07	0,21	0	0	0	0	0	0	0,00
Sekreter ve Klavye Kullanan Elemanlar	109	1,95	540	9,65	11,59	1	15	16	1	15	16	3,37
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	89	1,59	174	3,11	4,70	3	9	12	3	8	11	2,32
Kasiyerler, Veznedarlar ve Benzer Elemanlar	5	0,09	7	0,13	0,21	0	0	0	0	0	0	0,00
Müşteri Danışma Elemanları	17	0,30	27	0,48	0,79	0	0	0	0	0	0	0,00
Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar ve İlgili Çalışanlar	3	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Ev Bakıcıları ve Otel, Lokanta vb. Yerlerde Hizmet Veren Elemanlar	13	0,23	1	0,02	0,25	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	311	5,56	196	3,50	9,06	17	3	20	16	3	19	4,00
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	951	16,99	337	6,02	23,01	222	55	277	222	55	277	58,32
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	51	0,91	55	0,98	1,89	1	3	4	1	2	3	0,63
Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçıları	1	0,02	1	0,02	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	17	0,30	2	0,04	0,34	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	78	1,39	0	0,00	1,39	8	0	8	8	0	8	1,68
Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	26	0,46	0	0,00	0,46	0	0	0	0	0	0	0,00
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde çalışanlar	88	1,57	2	0,04	1,61	7	0	7	7	0	7	1,47
Ağaç, Tekstil, Deri vb. malzemeleri Kullanan Elişi Ustaları	0	0,00	1	0,02	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Basım ve İlgili Mesleklerde Çalışanlar	3	0,05	0	0,00	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	15	0,27	13	0,23	0,50	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	4	0,07	1	0,02	0,09	0	0	0	0	0	0	0,00

Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	1	0,02	2	0,04	0,05	0	0	0	0	0	0	0,00
Cam, Seramik vb. ile İlgili Tesis Operatörleri	2	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Madde İşleme Tesis Operatörleri	2	0,04	0	0,00	0,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	86	1,54	1	0,02	1,55	9	0	9	9	0	9	1,89
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	2	0,04	4	0,07	0,11	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,02	0	0,00	0,02	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Makine Operatörleri ve Montajcıları	163	2,91	7	0,13	3,04	8	0	8	7	0	7	1,47
Motorlu Taşıt Sürücüler	128	2,29	17	0,30	2,59	2	0	2	2	0	2	0,42
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin Operatörleri	11	0,20	0	0,00	0,20	1	0	1	1	0	1	0,21
Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları ile Taşıt, Pencere vb. Temizleyiciler	22	0,39	11	0,20	0,59	2	1	3	2	1	3	0,63
İmalat Sektöründeki Nitelik Gerektirmeyen Çalışanlar	272	4,86	149	2,66	7,52	18	12	30	18	12	30	6,32
Diğer	501	8,95	454	8,11	17,06	39	19	58	39	19	58	12,21
GENEL TOPLAM	3338	59,63	2260	40,37		347	132	479	345	130	475	

Kaynak: İŞKUR istatistik yılı

Tablo 18: 2008 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	16	0,54	5	0,17	0,70	0	0	0	0	0	0	0,00
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	4	0,13	3	0,10	0,23	0	0	0	0	0	0	0,00
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	48	1,61	50	1,67	3,28	0	0	0	0	0	0	0,00
Bilgisayarla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	6	0,20	5	0,17	0,37	0	0	0	0	0	0	0,00
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	44	1,47	27	0,90	2,38	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	0	0,00	2	0,07	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	2	0,07	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,03	2	0,07	0,10	0	0	0	0	0	0	0,00
Bilgisayar ile ilgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	24	0,80	7	0,23	1,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Optik ve Elektronik Donanım Operatörleri	4	0,13	0	0,00	0,13	0	0	0	0	0	0	0,00
Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörler ve Teknikerleri ve Teknisyenleri	1	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,03	3	0,10	0,13	0	0	0	0	0	0	0,00
Özel Eğitim ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,03	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,10	0	0,00	0,10	0	0	0	0	0	0	0,00
Gümrük, Vergi ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Sekreter ve Klavye Kullanan Elemanlar	33	1,10	299	10,00	11,11	0	6	6	0	6	6	1,85
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	33	1,10	93	3,11	4,22	2	5	7	2	4	6	1,85
Kasiyerler, Veznedarlar ve Benzer Elemanlar	4	0,13	7	0,23	0,37	0	0	0	0	0	0	0,00
Müşteri Danışma Elemanları	17	0,57	27	0,90	1,47	0	0	0	0	0	0	0,00

Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar ve İlgili Çalışanlar	3	0,10	0	0,00	0,10	0	0	0	0	0	0	0,00
Ev Bakıcıları ve Otel, Lokanta vb. Yerlerde Hizmet Veren Elemanlar	8	0,27	0	0,00	0,27	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	311	10,40	196	6,56	16,96	17	3	20	16	3	19	5,85
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	806	26,97	287	9,60	36,57	217	55	272	217	55	272	83,69
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	51	1,71	55	1,84	3,55	1	3	4	1	2	3	0,92
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	8	0,27	2	0,07	0,33	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	41	1,37	0	0,00	1,37	2	0	2	2	0	2	0,62
Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	26	0,87	0	0,00	0,87	0	0	0	0	0	0	0,00
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde çalışanlar	60	2,01	2	0,07	2,07	6	0	6	6	0	6	1,85
Ağaç, Tekstil, Deri vb. malzemeleri Kullanan Elişi Ustaları	0	0,00	1	0,03	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Basım ve İlgili Mesleklerde Çalışanlar	1	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	15	0,50	13	0,43	0,94	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3	0,10	1	0,03	0,13	0	0	0	0	0	0	0,00
Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	1	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Cam, Seramik vb. ile İlgili Tesis Operatörleri	2	0,07	0	0,00	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Madde İşleme Tesisleri Operatörleri	2	0,07	0	0,00	0,07	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	30	1,00	0	0,00	1,00	2	0	2	2	0	2	0,62
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	2	0,07	4	0,13	0,20	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,03	0	0,00	0,03	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Makine Operatörleri ve Montajcıları	111	3,71	3	0,10	3,81	4	0	4	3	0	3	0,92
Motorlu Taşıt Sürücüler	81	2,71	0	0,00	2,71	0	0	0	0	0	0	0,00
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin	11	0,37	0	0,00	0,37	1	0	1	1	0	1	0,31

Operatörleri												
Bina Tmeizlik ve Bakım Sorumluları ile Taşıt, Pencere vb. Temizleyiciler	22	0,74	11	0,37	1,10	2	1	3	2	1	3	0,92
İmalat Sektöründeki Nitelik Gerektirmeyen Çalışanlar	27	0,90	12	0,40	1,30	2	0	2	2	0	2	0,62
Diğer	4	0,13	2	0,07	0,20	0	0	0	0	0	0	0,00
GENEL TOPLAM	1867	62,46	1122	37,54		256	73	329	254	71	325	

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

Tablo 19: 2009 Yılı Özel İstihdam Bürosu Faaliyetleri

MESLEKLER	BAŞVURU SAYISI					AÇIK İŞ SAYISI			İŞE YERLEŞTİRME SAYISI			
	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Oranlar (%)
İşletmeciler ve Sorumlu Müdürler	5	0,74	1	0,15	0,89	0	0	0	0	0	0	0,00
Fizikçiler, Kimyacılar ve İlgili Personel Meslek Mensupları	0	0,00	1	0,15	0,15	0	0	0	0	0	0	0,00
Matematikçiler, İstatistikçiler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	4	0,60	12	1,79	2,38	0	0	0	0	0	0	0,00
Mimarlar, Mühendisler ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	9	1,34	2	0,30	1,64	0	0	0	0	0	0	0,00
Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Hemşirelik hariç)	0	0,00	2	0,30	0,30	0	0	0	0	0	0	0,00
Bilgisayar ile ilgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	4	0,60	3	0,45	1,04	0	0	0	0	0	0	0,00
Eğitim Bilimleri ile İlgili Diğer Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3	0,45	0	0,00	0,45	0	0	0	0	0	0	0,00
Sekreter ve Klavye Kullanan Elemanlar	2	0,30	45	6,70	6,99	0	0	0	0	0	0	0,00
Sayısal İşlemler Yapan Büro Elemanları	4	0,60	16	2,38	2,98	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	63	9,38	45	6,70	16,07	1	0	1	1	0	1	0,93
Koruma Hizmetlerinde Çalışanlar	246	36,61	90	13,39	50,00	66	40	106	66	40	106	99,07
Satış Elemanları ve Tanıtım Elemanları	13	1,93	12	1,79	3,72	0	0	0	0	0	0	0,00
İnşaatı Tamamlayıcı İşler ile İlgili Sanatkarlar	3	0,45	1	0,15	0,60	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal Dökümcüler, Kaynakçılar, Metal İnşaat Malzemesi Hazırlayıcıları ve Metal Çalışanlar	10	1,49	0	0,00	1,49	0	0	0	0	0	0	0,00
Makine Bakım ve	4	0,60	0	0,00	0,60	0	0	0	0	0	0	0,00

Onarım İşlerinde Çalışanlar												
Elektrikli ve Elektronik Donanım ile İlgili Bakım ve Onarım İşlerinde çalışanlar	11	1,64	0	0,00	1,64	0	0	0	0	0	0	0,00
Gıda İşleme ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	3	0,45	3	0,45	0,89	0	0	0	0	0	0	0,00
Ağaç, Mobilya ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2	0,30	0	0,00	0,30	0	0	0	0	0	0	0,00
Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili Mesleklerde Çalışanlar	1	0,15	0	0,00	0,15	0	0	0	0	0	0	0,00
Metal ve Mineral Ürünleri Makine Operatörleri	8	1,19	0	0,00	1,19	0	0	0	0	0	0	0,00
Kimyasal Ürünler ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,15	1	0,15	0,30	0	0	0	0	0	0	0,00
Baskı, Ciltleme ve Kağıt Ürünleri ile İlgili Makine Operatörleri	1	0,15	0	0,00	0,15	0	0	0	0	0	0	0,00
Diğer Makine Operatörleri ve Montajcılar	24	3,57	0	0,00	3,57	0	0	0	0	0	0	0,00
Motorlu Taşıt Sürücüler	12	1,79	0	0,00	1,79	0	0	0	0	0	0	0,00
Tarımsal Amaçlı Hareketli Makineler ile Diğer Hareketli Makinelerin Operatörleri	5	0,74	0	0,00	0,74	0	0	0	0	0	0	0,00
GENEL TOPLAM	438	65,18	234	34,82		67	40	107	67	40	107	

Kaynak: İŞKUR istatistik yılı

2004 yılı ile 2009 yılı arasındaki veriler karşılaştırıldığında hem kadın, hem de erkek olarak başvuru sayısında ciddi bir düşüş olduğu görülmektedir. Örneğin 2004 yılında özel istihdam büroları aracılığıyla 6791 tane erkek başvuru yapmışken bu rakam 2005 yılında 5221'e, 2006'da 4331'e, 2007 yılında 3338'e, 2008 yılında 1867'ye ve 2009 yılında 438'e gerilemiştir. Yine aynı şekilde başvuru yapan kadın sayısı da 2004 – 2009 yılları arasında 4675'ten 234'e gerilemiştir. Başvuran kişi sayısında azalma olmasına rağmen, işe yerleştirilen kişi sayısı yıllara göre benzerlik göstermeye devam etmiştir. Örneğin 2004 yılında özel istihdam bürosu aracılığıyla 255 kişi işe yerleştirilirken bir sonraki yıl bu rakam 224 olmuştur. İşe yerleştirmenin en fazla olduğu yıl 2006 yılı, en düşük olduğu yıl ise 2008 yılı olmuştur.

Yıllara göre özel istihdam bürosuna başvuran kişi sayısında azalma olmasının sebebi Eskişehir İli'nde 2 tane olan özel istihdam bürosu sayısının 1'e düşmesi ve İŞKUR'un tanıtım faaliyetlerini ve hizmet kalitesini artırması sonucu dış müşteriye

kendisine daha kolay çekmesi olmuştur. Ayrıca işverenlerden alınan ücretle ile yasal olmadığı halde iş arayanlardan talep edilen ücretler de yine bu azalmanın diğer bir nedenini oluşturmuştur.

IV. İŞSİZLİK SİGORTASI UYGULAMALARI (İŞSİZLİK SİGORTASI SERVİSİ)

İşsizlik ödeneği, İş Kaybı Tazminatı, Kısa Çalışma Ödeneği ve Ücret Garanti Fonu işlemlerinin yapılarak gerekli ödeme, kontrol ve takiplerinin yapıldığı servistir.

A. İşsizlik Sigortası İşlemleri

İşsizlik sigortası için başvuruların alınması, yapılan başvuruların (kayıtlı talep dilekçelerinin) sonuçlandırılması, itirazlara ilişkin değerlendirmelerin yapılması, işsizlik ödeneğinin hesaplanması, işsizlik ödeneği ödenmesi, işsizlik sigortasından faydalanan kişilerde geriye dönük kontrollerin yapılması, işsizlik ödeneğinin kesilmesi / durdurulması/ yeniden başlatılması, işsizlik sigortasından faydalananların genel sağlık sigortası primlerine yönelik her türlü işlem bu serviste çalışan personel tarafından yerine getirilmektedir.

2004 Yılı:

Eskişehir İl Müdürlüğü'nde işsizlik sigortasına yönelik ödemeler ilk olarak 2004 yılında yapılmış olduğu için, 2004 yılına ait bilgileri içeren Tablo 20'deki veriler gelecek yıllarla kıyaslandığında biraz daha yüzeysel kalmaktadır.

Tablo 20: 2004 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuru ma Yapıl an Başvu ru Sayısı	İşsi zlik Öde neği Ha k ede nler	İşsizlik Ödeneği i Hak- etmeye nler	İşlem Yapıl a maya n Sayısı	Ödem e Yapıl an Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (YTL)
Ocak	159	133	26	5	913	
Şubat	147	124	14	9	940	
Mart	136	133	18	3	929	
Nisan	174	131	29	8	879	
Mayıs	163	136	20	7	877	
Hazir an	302	287	22	5	850	
Tem muz	197	167	25	5	998	
Ağust os	125	113	10	2	1028	
Eylül	147	137	9	1	959	
Ekim	141	106	27	6	905	
Kası m	129	88	38	3	881	
Aralı k	176	130	40	6	805	
Topla m	1996	168 5	278	60	10964	2.696.995, 00

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2004 yılında işsizlik sigortası almak için Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'ne yapılan başvurular incelendiğinde en fazla başvuru sayısının Haziran ayında olduğu görülmektedir. Diğer aylar kendi aralarında yakın değerler göstermiş olsalar da kuruma başvurudaki sayının en düşük olduğu ancak ödeme yapılan kişi sayısının en fazla olduğu ay Ağustos ayıdır. Ödeme yapılan kişi sayısı ile başvuran

kişi sayısının aynı olmamasının en önemli sebebi daha önce kuruma başvurduğu halde işlemleri tamamlanmayan kişilerin de olmasıdır.

2005 Yılı:

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde 2005 yılında yapılan işsizlik sigortası işlemlerine yönelik veriler şu şekildedir:

Tablo 21: 2005 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuru ma Yapıla n Başvu ru Sayısı	İşsizlik Öden eği Hak - Eden ler	İşsizlik Ödenegi Hak- etmeyenle r	İşle m Yapı la ma yan Sayı sı	Ödem e Yapıl an Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (YTL)
Ocak	220	145	73	2	824	197.876,07
Şubat	249	218	30	1	808	198.845,12
Mart	160	130	24	6	898	240.327,00
Nisan	155	128	25	2	806	199.806,18
Mayıs	177	149	24	4	810	199.091,22
Haziran	151	131	19	1	797	202.531,62
Temmuz	140	123	16	0	776	192.653,46
Ağustos	160	146	13	1	734	183.730,71
Eylül	133	109	16	8	752	186.620,79
Ekim	146	98	30	17	692	172.848,72
Kasım	184	168	11	5	671	166.344,11
Aralık	172	172	-	-	-	200.328,12
Toplam	2047	1717	281	47	8568	2.341.003,98

Kaynak: İŞKUR istatistik yaylığı

2005 yılında başvuruların en fazla olduğu ay Haziran olmasına rağmen, 2006 yılında başvuruların en fazla olduğu ay Şubat ayı olmuştur. İşten çıkartılma olayının önceden belirlenebilmesi ve tahmin edilememesi işten çıkartılmaların en fazla hangi ayda olacağı ya da kaç kişiye ne kadar ödeneceği gibi istatistiki verilerin düzenli bir yapıda seyretmemesine neden olmaktadır. 2006 yılında 2005 yılına oranla işsizlik

sigortası almak için Kuruma başvuran kişi sayısında artma olmasına rağmen, ödeme yapılan kişi sayısında ve özeme miktarında azalma olmuştur.

2006 Yılı:

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde 2006 yılında yapılan işsizlik sigortası işlemlerine yönelik veriler şu şekildedir:

Tablo 22: 2006 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuru ma Yapıla n Başvu ru Sayısı	İşsiz lik Öden eği Hak - Eden ler	İşsizlik Ödeneği Hak- etmeyenle r	İşle m Yap ıla ma yan Say ısı	Ödem e Yapıl an Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (YTL)
Ocak	192	174	13	5	766	197.940,78
Şubat	260	239	17	3	870	252.397,35
Mart	254	240	14	3	956	250.780,98
Nisan	204	190	13	1	901	225.098,45
Mayıs	174	161	11	2	842	214.127,42
Haziran	198	153	7	38	803	171.817,49
Temmuz	190	166	17	7	685	190.658,66
Ağustos	219	211	3	1	744	220.341,52
Eylül	151	148	5	2	720	206.968,89
Ekim	151	146	5	0	708	185.160,77
Kasım	218	199	19	0	788	220.220,60
Aralık	251	232	19	0	898	257.463,27
Toplam	2462	2259	143	62	9681	2.592.976,18

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

2005 yılında olduğu gibi 2006 yılında da işsizlik sigortası için başvuru sayısının en fazla olduğu ay Şubat ayı olmuştur. 2006 yılında başvurular 2004 ve 2005 yıllarına oranla artmıştır. Ancak ödeme yapılan kişi sayısı ve ödeme tutarı 2004 yılına göre azalış gösterirken, 2005 yılına göre artış göstermiştir.

2007 Yılı:

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde 2007 yılında yapılan işsizlik sigortası işlemlerine yönelik veriler şu şekildedir:

Tablo 23: 2007 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuru ma Yapıla n Başvu ru Sayısı	İşsizlik Öden eği Hak - Eden ler	İşsizlik Ödeneği Hak- etmeyenle r	İşle m Yapıla ma yan Sayısı	Ödem e Yapıl an Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (YTL)
Ocak	203	185	17	1	939	257.877,62
Şubat	247	224	17	6	967	271.902,30
Mart	256	240	16	0	976	281.148,46
Nisan	199	183	14	2	980	278.857,83
Mayıs	128	123	4	1	870	240.748,09
Haziran	129	121	7	0	799	223.868,03
Temmuz	259	249	10	1	864	260.323,01
Ağustos	150	148	2	0	856	251.189,54
Eylül	203	97	4	2	890	250.731,05
Ekim	218	216	2	0	915	267.543,74
Kasım	196	183	12	1	931	262.329,18
Aralık	275	263	11	1	1029	328.436,32
Toplam	2463	2232	116	15	11.016	3.174.955,17

Kaynak: İŞKUR istatistik yıllığı

İşsizlik ödeneği için Kuruma başvuru sayısının en fazla olduğu dönem Aralık ayı olmuştur. 2007 yılında kuruma işsizlik sigortasından faydalanmak için başvuranların sayısı bir önceki yıllara başa baş gitmiştir. Ancak ödeme yapılan kişi sayısı ve ödeme yapılan miktar önceki yıllara göre artış göstermiştir.

2008 Yılı:

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nde 2008 yılında yapılan işsizlik sigortası işlemlerine yönelik veriler şu şekildedir:

Tablo 24: 2008 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuru ma Yapıla n Başvu ru Sayısı	İşsiz lik Öden eği Hak - Eden ler	İşsizlik Ödeneği Hak- etmeyenle r	İşle m Yapıla ma yan Sayı sı	Ödem e Yapıl an Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (YTL)
Ocak	248	233	11	3	1114	340.046,06
Şubat	273	265	8	0	1207	371.560,17
Mart	227	215	12	0	1198	356.235,03
Nisan	234	231	3	0	1210	346.335,17
Mayıs	263	246	15	2	1140	342.281,48
Hazir an	227	216	10	1	1096	334.212,74
Tem muz	358	347	11	0	931	323.193,54
Ağust os	226	222	4	0	1055	395.782,58
Eylül	396	272	24	0	1243	459.311,19
Ekim	223	209	10	0	1288	525.074,66
Kası m	636	582	54	0	1579	534.727,86
Aralı k	482	462	20	0	1918	649.704,76
Topl am	3793	3500	182	6	14.97 9	4.978.465,24

Kaynak: İŞKUR istatistik yaylığı

İşsizlik sigortasından yararlanmak için başvuran kişi sayısı Kasım ayında hem en yüksek değerine ulaşmış hem de önceki ayları 3'e katlamıştır. Ay bazında

ödeme yapılan kişi sayısı önceki yıllardakine büyük bir artış göstermiş olup, ödeme yapılan toplam kişi sayısı 15.000 seviyesine ulaşmıştır. Ödeme yapılan toplam tutar da geçmiş yıllarında yapılan ödemelerin hepsinden fazladır.

2009 Yılı:

2009 yılının ilk 6 aylık döneminde işsizlik sigortasına yönelik olarak yürütülen işlemler ile ilgili veriler şu şekildedir:

Tablo 25: 2009 yılı İşsizlik Sigortası işlemlerinin aylara göre dağılımı

	Kuruma Yapılan Başvuru Sayısı	İşsizlik Ödenegi Hak Edenler	İşsizlik Ödenegi Hak etmeyenler	İşlem Yapılan Sayısı	Ödeme Yapılan Kişi Sayısı	Ödeme Tutarı (TL)
Ocak	1295	1228	66	0	2933	1.039.365,73
Şubat	876	832	44	0	3539	1.221.900,32
Mart	630	605	25	0	3783	1.249.443,32
Nisan	409	389	20	0	3779	1.237.703,12
Mayıs	379	353	23	3	3617	1.161.593,70
Haziran	385	368	16	1	3394	1.125.434,81
Toplam	3974	3775	194	4	21.045	7.035.441,00

Kaynak: Eskişehir İl Müdürlüğü Brifing Raporu

2008 yılında patlak veren ekonomik krizin etkisi olarak ilk 6 aylık dönemde işsizlik sigortası için kuruma başvuran ve ödeme yapılan kişi sayısı ile ödeme tutarı önceki yıllarda bir yıl içinde yapılan toplam işlemlerden fazla olmuştur. Özellikle Ocak ayı başvuru sayısının tavan yaptığı dönem olmakla birlikte, Ocak ayından

itibaren ilerleyen aylarda işsizlik sigortası almak için kuruma başvuran kişi sayısında ciddi derecede azalma meydana gelmiştir.

2004-2009 yılları arasında yapılan ödeme tutarındaki artışın en önemli sebebi başvuran kişi sayısındaki artışa ek olarak asgari ücretteki artış olmuştur.

B. İş Kaybı Tazminatı

2004- 2009 yılları arasında Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'ne İş Kaybı Tazminatı almak için başvurarak, bu tazminatı almaya hak kazanan toplam kişi sayısı 25'dir. Bu kişilere yıllara göre dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 26: İş Kaybı Tazminatı almaya hak kazanan kişilerin yıllara göre dağılımı

YILLAR	İŞ KAYBI TAZMİNATI ALMAYA HAK KAZANAN KİŞİ SAYISI
2004	8
2005	2
2006	5
2007	1
2008	8
2009	1

Kaynak: Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü Arşivi

İş kaybı tazminatı özelleştirme sonucunda işini kaybedenlere yönelik tanınan haklardan birisi olduğu için, 2004- 2009 yılları arasında tazminatın ödendiği kişi sayısı çok düşük olmuştur. Tazminatın ödendiği kişi sayısı en fazla 2004 ve 2008

yıllarında (8'er kişiye ödeme yapılmıştır), en düşük ise 2007 ve 2009 (1'er kişiye ödeme yapılmıştır) yıllarında olmuştur.

C. Kısa Çalışma Ödeneği

2009 yılından önce Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'ne Kısa Çalışma Ödeneği'nden yararlanılmak üzere herhangi bir başvuru yapılmamıştır.

Kaynağını Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü arşivinden alınan verilere göre; Eylül 2009 tarihi sonu itibariyle kısa çalışma ödeneği için Kuruma 62 firma başvurmuş olup, toplam 51 işyerinde çalışan 3859 kişiye 4.542.303,41.-TL.. ödeme yapılmıştır.

D. Ücret Garanti Fonu

2009 yılından önce Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'ne Ücret Garanti Fonu'ndan yararlanılmak üzere herhangi bir başvuru yapılmamıştır.

Kaynağını Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü arşivinden alınan verilere göre; Eylül 2009 tarihi sonu itibariyle; ücret garanti fonu kapsamında 9 işyerinde toplam 310 kişiye 273.654,38.-TL. ödeme yapılmıştır.

V. İŞGÜCÜ EĞİTİMİ (KURS SERVİSİ)

İşgücü eğitimi ya da İŞKUR Eskişehir İl Müdürlüğü'nde kısaca kurs servisi olarak da adlandırılan bu servis bünyesinde çalışan personel kurslar, staj programları, TYÇP, girişimcilik eğitimleri, meslek danışmanlığı hizmetleri ve iş arama becerileri gibi seminerlerin verilmesinden sorumludurlar.

A. Dış Kaynaklı Kurslar

Ödeneğini ya da diğer bir deyişle parasal desteğini Kurum dışındaki kaynaklardan alınması suretiyle düzenlenen kurslar dış kaynaklı kurslar olarak ifade edilebilmektedir. ÖSDP kapsamında Dünya Bankası Fonu ile düzenlenen kurslar ve Avrupa Birliği Hibe Projeleri bu grupta değerlendirilebilmektedir.

1. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP) Kapsamında Açılan Kurslar:

Ekonomik Reform Programını (ERP) desteklemek, özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına destek olmak, kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerinden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla Dünya Bankası fon desteği ile Özelleştirme Başkanlığının koordinasyonunda “Özelleştirme Sosyal Destek Projesi” (ÖSDP) oluşturulmuştur.

ÖSDP'nin Yeniden İşe Yerleştirme Bileşeni kapsamında istihdam amaçlı danışmanlık ve eğitim hizmetleri ile Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP) Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yürütülmüştür.

İŞKUR il müdürlükleri istihdam amaçlı danışmanlık, eğitim ve TYÇP hizmetlerini Dünya Bankası usul ve çerçevesinde hizmet sağlayıcılardan satın alarak gerçekleştirmişlerdir.

Özelleştirme Sosyal Destek Projesi'nin ilk bölümü (ÖSDP 1) 2001 -2005 yılları arasında kapsamaktadır. İlgili proje için Dünya Bankası'ndan Türkiye'ye 250 milyon dolarlık fon ayrılmıştır¹²⁶.

2. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP)

Uygulanmakta olan, Ekonomik Reform Programı (ERP)'ni desteklemek, özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına destek olmak, kamu kuruluşlarının özelleştirmeden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla "Özelleştirme Sosyal Destek Projesi" (ÖSDP) oluşturulmuştur. Söz konusu projenin finansmanı Dünya Bankası'ndan sağlanmış, krediye ilişkin İkras Anlaşması 22 Aralık 2000 tarih ve 24268 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yüksek Planlama Kurulu'nun 13.08.2001 tarih ve 2001/59 sayılı kararıyla da proje kaynaklarının kullanıma izin verilmiştir. Proje 2006 yılı sonunda tamamlanmıştır.

Bu proje ile özelleştirme nedeniyle işten çıkartılan işçilere tazminatlarının ödenmesi, ikincil işsizlerde dâhil olmak üzere yeniden işe yerleştirme hizmetinde bulunulması ve ERP'nin sosyal etkilerinin takip edilerek destekleyici ekonomik ve sosyal politikaların tasarlanıp oluşturulması hedeflenmiştir.

Tazminatlar, Yeniden İşe Yerleştirme, Ekonomik Reform Programının Sosyal Etkileri ve Proje Yönetimi olmak üzere dört ana bileşenden oluşan ÖSDP, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Türkiye İş Kurumu tarafından yürütülmüştür. Ekonomik Reform Programı'nın sosyal etkilerinin ölçülmesine ilişkin işlemler Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmıştır.

126

<http://www.worldbank.org.tr/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYEXTN/0,,contentMDK:20274796~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:361712,00.html> (Erişim Tarihi: 11/06/2009)

ÖSDP'nin Yeniden İşe Yerleştirme bileşeninde öngörülen hizmetler Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın koordinatörlüğünde öncü kurumlar olarak Türkiye İş Kurumu ve KOSGEB tarafından yürütülmüştür.

Yeniden İşe Yerleştirme Hizmetleri kapsamında, Danışmanlık, Eğitim ve Toplum Yararına Çalışma (TYÇP) hizmetleri Türkiye İş Kurumu tarafından verilmiştir.

Türkiye İş Kurumu, Yeniden İşe Yerleştirme Hizmetlerini 17 Haziran 2002 tarihinde ilk projeyi fiilen uygulamaya koyarak başlatmıştır. Türkiye genelinde 10 Kasım 2004 tarihi itibarıyla gerçekleşen; 15.018 kişinin katıldığı 485 eğitim, 705 kişinin katıldığı 54 TYÇP, 5.115 kişinin katıldığı 12 danışmanlık alanından oluşan toplam 551 projede, 20.838 işsiz yeniden işe yerleştirme hizmetlerinden yararlanmıştır.

2005 Yılı:

ÖSDP Toplum Yararına Çalışma Programı kapsamında İl Müdürlüğü ile ESPARK Eskişehir Park Bahçe Peyzaj Temizlik Sanayi ve Ticaret Ltd Şti arasında 11.05.2005 – 18.08.2005 tarihleri arasında gerçekleştirilen “Eskişehir Bilim ve Kültür Parkı Yeşil Alan Düzenleme Çalışması” projesine 21 kursiyer katılmış olup, proje sonunda kursiyerlerden 9'u aynı firmada işe yerleşmiştir.

2006 Yılı:

Toplum Yararına Çalışma Programı çerçevesinde Espark Ltd Şti ile 15 kişilik Eskişehir Kent Parkı Park ve Bahçelerinin Yapımı projesi 28.9.2006 – 27.12.2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Hizmet işi hafta içi 08:00/12:00 -13:00/17:00

saatleri arasında günde 8 saat, hafta sonu Cumartesi günü 08:00/13:00 saatlerinde 5 saatlik çalışmalarla 90 günlük sürede 15 katılımcı ile sadece kursiyer zaruri giderleri Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü tarafından ödenmek suretiyle tamamlanmıştır. Programa dahil edilen katılımcıların seçimi, işin özelliği göz önünde bulundurularak öncelikle özelleştirme sebebiyle işini kaybedenlerden başlamak suretiyle eşitlik prensibi çerçevesinde Kuruma kayıtlı işsizler ile günlük müracaatçılardan¹²⁷ arasından yapılmıştır. İlgili proje kapsamında 31.422,15.- TL harcanmıştır.

Eğitim Hizmetleri programı dahilinde ise Esas Özel Güvenlik Eğitim Hizmetleri Ltd Şti ile 50 kişilik Özel Güvenlik Personeli Eğitimi Projesi ise 04/12/2006 – 27/12/2006 tarihleri arasında tamamlanmıştır. T.C. vatandaşı olan, en az ilköğretim mezunu, 18 yaşını doldurmuş, kamu haklarından yasaklı olmayan, görevin yapılmasına engel olabilecek beden, akıl hastalığı ve özürle ilgili herhangi bir sağlık problemi bulunmayan, taksirli suçlar hariç olmak üzere ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis veya affa uğramış olsalar bile devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla; zimmet, ihtilas, irtikap rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas, yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, laf atma, sarkıntılık, ırza tasallut, ırza geçme, kız, kadın ve ya çocuk kaçırma ve alıkoyma, fuhuşa teşvik, fuhuş için aracılık, uyuşturucu madde kullanma, uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlarından dolayı hükümlü bulunmayan kişiler projenin hedef kitlesini oluşturmuşlardır. Projenin amacını yeni bir iş bulmalarına yardımcı olmak amacıyla katılımcılara koruma ve güvenlik hizmeti vermek oluşturmuştur. İlgili proje ile toplumun güvenliğinin sağlanması yanında kişi, kuruluş ve firmalara eğitim vererek oluşan işsizlik oranını en alt düzeye indirmek hedeflenmiştir. Katılımcıların almış oldukları Özel Güvenlik Eğitimi sonucunda İçişleri Bakanlığı'na belirlenen tarihte yapılacak sınavda başarılı olan katılımcıların en az %50'sinin istihdama kazandırılması hedeflenmiştir.

---

¹²⁷ Günlük Müracaatçı: Konuyla ilgili kendisine davetiye gönderilmeyen, Kuruma kayıt yaptırdığı sırada talebi görerek, talebe başvuran kişileri ifade etmektedir.

Proje için toplam 32.118,00.-TL harcanmıştır. 50 katılımcıdan 24'ü, 27.10.2007 tarihinde işe yerleşmişlerdir.

2007 Yılı:

Finansmanı Dünya Bankası tarafından karşılanan proje kapsamında Espark Ltd Şti ile Toplum Yararına Çalışma Programı Hizmetleri programı dâhilinde 10 kişiye yönelik Kent Parkı Park ve Bahçelerinin yapımı projesi 01.05.2007 – 30.09.2007 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Proje toplam maliyeti 13.436,84 TL'dir.

2008 Yılı:

İkinci Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP-2) TYÇP hizmetleri kapsamında, Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü ile Eskişehir İmar İnşaat ve Ticaret Anonim Şirketi arasında 21.04.2008 -20.08.2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen, Eskişehir Taşköprü Caddesi, Kent Park, Sazova Bilim ve Kültür Parkı Çevre Düzenlemesi ve Tretuvar Döşeme Çalışmaları projesi 9 katılımcı ile başlamış olup, 8 katılımcı ile sona ermiştir. Hizmet sağlayıcının, sözleşme gereği %10 olan işe yerleştirme yükümlülüğünü, süresi içerisinde yaklaşık %30 olarak 3(üç) kişiyi istihdam ederek gerçekleştirmiştir.

Proje toplam maliyeti 32.355,13.-TL'dir.

2009 Yılı:

Dünya Bankası'ndan sağlanan krediyle uygulanan ÖSDP-II projesi 2008 yılında sona erdiğinden, 2009 yılında bu tür bir proje yapılmamıştır.

3.Hibe Projeleri

Hibe projelerinin kaynağını Avrupa Birliği Fonu karşılamıştır.

2005 Yılı:

Aktif İşgücü Programları Projesi Hibe Planı kapsamında 14.02.2005 – 10.08.2005 tarihleri arasında Eskişehir Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası ile ortaklaşa, 100 kişiye yönelik Muhasebe Elemanı kursu düzenlenmiştir. Eskişehir merkez ve ilçelerinde lise, ticaret meslek lisesi, yüksekokul ve üniversite mezunu işsiz olan gençlerin muhasebe, vergi, hukuk, sosyal güvenlik hukuku, bilgi teknolojileri ve iletişim konularında eğitim almaları sağlanmıştır. Bu gençlere serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavir büroları ile küçük ve orta ölçekli işletmelerde istihdam edilebilme olanağı sunulmuştur. Projede özellikle bayan erkek eşitliği dikkate alınarak, dershaneye gidemeyen ve üniversite sınavını kazanamayan düşük gelir grubuna kurs verilmiştir. Projede hedeflenen istihdam % 30 olmakla birlikte, 24'ü üniversite mezunu, 30'u lise mezunu olmak üzere 54 kursiyerin istihdamı sağlanmış ve % 54 istihdam oranına ulaşılmıştır.

Yine aynı proje kapsamında 22.06.2005 – 17.09.2005 tarihleri arasında Eskişehir Sanayi Odası ile ortaklaşa, 23 kişiye yönelik kalite Kontrol Ara Elemanı yetiştirilmesine ilişkin olarak, malzeme bilgisi, kalite kontrol ve standartlar, ölçme ve kontrol laboratuvarı, teknik resim konularında ve bilgisayarda auto-cad eğitimi

verilmiştir. Projeye katılan 22'si lise mezunu, 1'i üniversite mezunu olan 23 katılımcıdan 8'i işe yerleşmiştir.

2006 Yılı:

2006 yılında Aktif İşgücü Programları Projesi Hibe Planı kapsamında kurs açılmamıştır.

2007 Yılı:

2007 yılında Aktif İşgücü Programları Projesi Hibe Planı kapsamında kurs açılmamıştır.

2008 Yılı:

2008 yılında Aktif İşgücü Programları Projesi Hibe Planı kapsamında kurs açılmamıştır.

2009 Yılı:

Türkiye'deki işsiz gençler ve kadınların istihdam edilebilirliğini ve işgücü piyasasına katılımlarını arttırmak amacıyla 28 ilde uygulanmak üzere Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ortak finansmanı ile Türkiye İş Kurumu tarafından yönetilen ve izlenen Aktif İstihdam Tedbirleri Hibe Planı'nın uygulanmasına 2009 yılında başlanmıştır. Bu çerçevede Eskişehir'de Atatürk Anadolu Meslek Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Müdürlüğü tarafından yürütülen; İŞKUR'a kayıtlı, Endüstri Meslek Liseleri'nin "tesviye ve kalıp", Teknik Liselerin "makine" ve Meslek Yüksek Okullarının "makine" bölümlerinden mezun olan, 17 -

29 yaş arası erkekler ve bayanlardan (bayanlarda yaş sınırı yok) oluşan işsizlerin kursiyer olduğu bir proje hayata geçirilmiştir. Bu proje ile rekabet gücü, istihdam ve verimliliğin artırılması planlanırken, Eskişehir İli'ndeki Talaşlı İmalat alanında oluşan kalifiye işgücü açığının karşılanması amaçlanmıştır.

Projenin konusunu CNC Tezgâh Operatörlüğü eğitimi oluşturmuş olup; ilgili eğitim 25.04.2009 -30.06.2009 tarihleri arasında yapılan 20 kişiden oluşan kursiyerler (1.grup) ile 01.07.2009 -30.09.2009 tarihleri arasında yapılan 20 kişiden oluşan (2. grup) toplam 40 kursiyere eğitim verilmiştir.

4. Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi (SETİP)

Tarım işçilerinin iş görme kabiliyetini yükseltmek, hizmetlerinde kalite ve istikrar sağlamak, yoksul ve işsiz kesimde istihdam oluşturmak amacıyla Sertifikalı Tarım İşçileri Projesi (SETİP) geliştirilmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)'nün hizmet satın aldığı yükleniciler tarafından çalıştırılacak işçilerin, bilgi ve tecrübelerini arttırmak amacıyla yapılacak mesleğe yönlendirme çalışmaları ve işgücü yetiştirme kursları düzenlemek için Türkiye İş Kurumu, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü(TİGEM) ve Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) arasında 29 Mart 2006 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır.

Projenin hedef kitlesini 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile belirlenen hedef kitlede yer alan 18-45 yaş arasındaki işsizler başta olmak üzere, tarım işletmelerinde çalışmak isteyen ve bilinçli tarım yapmak isteyen çiftçiler oluşturmuştur. Uygulandığı yılda kursiyerlere 6 -7 TL civarında cep harçlığı ödenmiş olup; eğitim, yemek ve konaklama sağlanmıştır.

Kursiyerler işin niteliğine göre 15 gün ile 3 ay süreli eğitime tabi tutulmuşlardır.

SETİP Projesi kapsamında Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü ile Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Anadolu Tarım İşletme Müdürlüğü arasında “Traktör Sürücülüğü ve Bakımı”, “Sulama”, “Hayvancılık” kursu olmak üzere toplam 3(üç) proje gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu projelere toplam 41 (kırk bir) kursiyer katılmış, proje yürütümü esnasında ilgili müdürlüğün taşeron firmasında çalışmakta olan 25 (yirmi beş) kişinin de sertifika almaları sağlanmıştır. Proje kapsamında kurslar için toplam 10.661,50.- TL harcanmış olup; proje sonucunda 33 (otuz üç) kişi istihdam edilmiştir.

Proje sadece 2006 yılında uygulanmış olup; daha sonraki yıllarda benzer bir proje gündeme gelmemiştir.

B. Meslek Edindirme Kursları

Herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olmayan işsizlerin, niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla yapılan meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimleri, staj programları, girişimcilik eğitim programları ile TYÇP hizmetlerinden her biri işgücü eğitimi olarak ifade edilebilmekte olup; belirtilen tüm programları Türkiye İş Kurumu e-dönüşüm sistemi sisteminde kurslar sekmesinin altında yer almaktadır.

1. Kurum Kaynaklı Kurslar

a. İstihdam Garantili Kurslar

Formal eğitim kurumlarıyla ya da formal eğitim kurumları dışındaki kurum/kuruluşlarla düzenlenebilen, kurs bitiminde başarılı öğrencilerin istihdam edileceğine dair taahhüt verilen kurslar istihdam garantili kurslar olarak değerlendirilmektedir. 2009 yılı düzenlemesi ile istihdam garanti oranı formal eğitim kurumları için eğitim kurumunun taahhüt ettiği oran kadarken; formal eğitim kurumları dışındaki kurum/ kuruluşlar için kursiyer sayısının en az %50'si dir. İstihdam garantisi veren kurum ya da kuruluşlar kurs bitirme sınav sonuçlarını takip eden tarihten en geç 30 gün içinde yüklenici tarafından en az 30 gün süre ile istihdam edilmek zorundadırlar. İstihdam ifadesinden tam zamanlı işe yerleştirilme anlaşılmaktadır. Yani part-time, periyodik çalışma, yevmiyeli eleman, ekstra eleman gibi kısmi zamanlı çalıştırmalar istihdam garantisinden sayılmamaktadırlar.

2006 Yılı:

Eskişehir İli işyerlerinden TEI-Tusaş A.Ş.'de 10.7.2006 – 26.10.2006 tarihleri arasında 42 kişilik CNC Tezgâh Operatörlüğü mesleğinde İşgücü Meslek Geliştirme Kursu gerçekleştirilmiş olup, 22.720,68 TL harcanmıştır.

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü ile TEI-TUSAŞ A.Ş. arasında yapılan Protokolün 15nci maddesine göre kurs bitiminde yapılan sınavda başarılı olan kursiyerlerin %50si, başarı sırasına göre sınavı takip eden tarihten en fazla 90(doksan) gün içinde, en az 30(otuz) gün süreyle tam zamanlı olarak çalıştırılmak üzere istihdam edilecektir denildiğinden; kursiyerlerden 24'ü 26.01.2007 tarihinde TEI-Tusaş A.Ş.'de istihdam edilmişlerdir.

2007 Yılı:

TEI-Tusaş Motor San. A.Ş. ile 16.11.2007 – 23.01.2008 tarihleri arasında sadece kursiyer zaruri giderleri (cep harçlıkları) ve ferdi kaza grup sigortası ödenmek suretiyle Kalite Kontrol Elemanı ve CNC Tezgâh Operatörü mesleklerinde toplam 74 kursiyerin katılımı ile 3 grup halinde meslek geliştirme eğitimleri gerçekleştirilmiştir. Eğitimin toplam maliyeti 36.688,44 TL dir.

Yapılan protokol gereğince sınavda başarılı olan kursiyerlerin %50 sinin istihdam edilmesi gerektiğinden; Kalite Kontrol kursunu başarıyla bitiren kursiyerlerden 19'u, CNC Tezgah Operatörlüğü Kursu (1. grup) kursiyerlerinden 27'si ve CNC Tezgah Operatörlüğü Kursu (2. grup) kursiyerlerinden 28'i; 24.01.2008 tarihinde TEI-TUSAŞ A.Ş.'de istihdam edilmişlerdir.

2008 Yılı:

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü ile TEI-Tusaş San. A.Ş. ile işbirliği 20.08.2008- 27.12.2008 tarihleri arasında kurumda kayıtlı, Yüksekokullarının ve/veya Meslek Liselerinin¹²⁸ torna, tesviye, makine, kalıp, iş makineleri, makine model bölümlerinden mezun olan işsiz gençlere yönelik %50 istihdam garantili CNC Tezgah Operatörlüğü kursu düzenlenmiştir. Kurs her biri 20 kişiden oluşan toplam 2 gruptan oluşmuştur.

Yapılan protokol gereğince sınavda başarılı olan kursiyerlerin en az %50 sinin, başarı sırasına göre sınavı takip eden tarihten itibaren en fazla 90 gün içinde, en az 30 gün süreyle tam zamanlı çalıştırılmak şartıyla istihdam edilmesi

---

¹²⁸ Eskişehir İli'nde Meslek Liselerini tercih edecek kişilerin özendirilmesi ve Meslek Liselerinin tercih edilmesinin teşvik edilmesi amacıyla; Valilik, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sanayi Odası, Ticaret Odası, Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğü işbirliği ve öncülüğünde çeşitli projeler hayata geçirilerek; Meslek Liseleri'nden mezun olan kişilere farklı özel haklar tanınmaktadır.

gerektiğinden, sınavda başarılı olan kursiyerlerden 21'i 01.04.2009 –02.04.2009 tarihlerinde TEI-TUSAŞ San. A.Ş. de işe başlamışlardır.

2009 Yılı:

TEI-TUSAŞ A.Ş. ülkemizde oluşan ekonomik kriz nedeniyle, açılması planlanan kurslarda istihdam garantisi verememiştir. Bu nedenle ilgili Kurum ile kurs bazında işbirliğine girilememiştir.

Ancak 2009 yılı içinde UZMAN Bilişim Akademisi ile düzenlenen Bilgisayar Yazılım, Bilgisayar Donanım elemanı mesleklerinde 25'er kişilik gruplar halinde birer, Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD-CAM) mesleğinde 25'er kişilik 2 ayrı gruptan oluşan bir kurs, ES ABİGEM A.Ş. ile Dış Ticaret Elemanı mesleğinde 25'er kişilik 2 ayrı gruptan oluşan istihdam garantili bir kurs açılmıştır. Kursların bitiminde kursiyerlerin %50 si istihdam edilmiştir. Son olarak da WİN İletişim A.Ş. ile Müşteri Hizmetleri Temsilciliği mesleğinde toplam 12 tane kurs açılmış olup; WİN iletişim A.Ş. ile açılan kurslar halen devam etmektedir. Kurs bitiminde ilk etapta yaklaşık 250 kişinin istihdamı planlanmaktadır.

2005-2009 yıllarında açılan istihdam garantili kurslar ve istihdam oranlarına bakıldığında, asıl hedefi istihdam yaratmak olan bu kurum bünyesinde açılan kurslardaki istihdam oranının genel olarak çok üst düzeyde olmadığı söylenebilecektir. Özellikle istihdam garantisinin mevzuat gereği sadece 30 günle sınırlandırılmış olması, kurslardan mezun olan kişilerin 30 günden fazla istihdam edilip edilmediklerine bakılmaması bu kursların düzenlenme amacının sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir. Ancak yine de özellikle 2009 yılı Aralık ayında başlatılan ve en az 250 kişiye istihdam alanı yaratılacağı ifade edilen müşteri temsilcisi mesleğindeki kurslar ele alındığında, gerekli bağlantıların kurulup işlemlerin yapılmasında Eskişehir İl Müdürlüğü'nün özellikle de kurs servisinde çalışan personelin başarısı olarak değerlendirme yapılabilinmektedir.

b. İşsizlik Sigortası Kapsamında Açılan Kurslar

İşsizlik Sigortası'ndan faydalanan vatandaşlara, farklı mesleklerde de iş arayabilmeleri amacıyla çeşitli mesleklerde eğitimler verilmektedir. Eğitimlerin ana amacı kişilerin yeni meslekleri edinerek, sahip oldukları meslekler dışındaki alanlarda da iş arayabilmelerini sağlamaktır. Hangi mesleklerde eğitim programının açılacağı Eskişehir İli'nin farklı mesleklerdeki işgücü ihtiyacının tespit edilmesinden sonra, bu ihtiyaçların İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına¹²⁹ sunulması ile belirlenmektedir. Eğitim günleri, saatleri, yeri, eğitimin süreleri ve eğiticilerin kim olacakları; işbirliği yapılan kurumun oluşturduğu eğitim programının içeriğine göre değişmektedir.

Eğitim programlarından herhangi bir tanesine seçilen kişi, Türkiye İş Kurumu tarafından açılan diğer eğitim programlarından 24 ay boyunca yararlanamamaktadır. Kursta seçilen, çeşitli sebeplerle kurstan ayrılan kişiler de yine aynı yasaklanma süresine (24 ay) tabii tutulmaktadır. 2009 yılına kadar ilgili kurslardan sadece İşsizlik Sigortası'ndan yararlanan (İşsizlik Ödeneği alan) vatandaşlar yararlanabilirlerken; Ocak/2009 dönemi itibariyle İşsizlik Sigortasından yararlanan kişilerin yanı sıra; Kuruma kayıtlı işsiz olan, örgün öğretimde okumayan öğrenciler de bu kurslardan yararlanmaya başlayabilmişlerdir. Devam zorunluluğu olan (kurs süresinin 1/10'u kadar süre devamsızlık yapan kursiyerin kurs ile ilişkisi kesilir) kurslara devam eden kursiyerler, kursta gittikleri her gün için cep harçlığı almaya (2009 yılı için kursta gelinen her gün için kişiye 15 TL ödenmektedir) ve kurs bitiminde yapılan sınavda başarılı olmaları kaydıyla MEB onaylı sertifika almaya hak kazanmaktadır. Ayrıca kursiyerlerin İş ve Meslek Hastalığı'na yönelik sigortaları, kursta devam ettikleri süre boyunca Kurum tarafından ödenmektedir.

---

¹²⁹İl İstihdam Kurulu'ndan, 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 13. maddesinde bahsedilmektedir. 21 Ekim 2008 tarih ve 27031 sayılı Resmi Gazete yayımlanan yönetmelik ile Kurulun adı İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları olarak değiştirilmiştir.

2005 Yılı:

İşsizlik Sigortası Kanunu Kapsamında, 01.08.2005 – 09.09.2005 tarihleri arasında, Eskişehir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile ortaklaşa düzenlenen Muhasebe Elemanı kursuna 18 kişi katılmıştır.

İşsizlik Sigortası Kanunu Kapsamında, 01.08.2005 – 29.08.2005 tarihleri arasında, Eskişehir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile ortaklaşa düzenlenen Satış Elemanı kursuna 17 kişi katılmıştır.

Yine aynı kapsamda 01.07.2005 – 07.09.2005 tarihleri arasında Eskişehir Endüstri Meslek Lisesi Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü ile ortaklaşa düzenlenen Kaynakçılık kursuna 10 kursiyer katılmıştır.

2006 Yılı:

20 kişilik CNC Tezgâh Operatörlüğü ve 20 kişilik Gazaltı Kaynakçılığı mesleklerinde Meslek Edindirme, Atatürk Endüstri Meslek Lisesinde 14.6.2006 – 26.9.2006 tarihleri arasında gerçekleşmiş olup, 86.753,02 TL harcanmıştır.

2007 Yılı:

a) Eskişehir Atatürk EML Döner Sermaye İşletmesi ile 19.02.2007-24.4.2007 tarihleri arasında tamamlanan 20 kişilik CNC Tezgâh Operatörlüğü mesleğindeki eğitim için 31.280,55 TL harcanmıştır.

b) Eskişehir Atatürk EML Döner Sermaye İşletmesi ile 01.11.2007 – 13.12.2007 tarihleri arasında tamamlanan 20 kişilik Bilgisayar Destekli Tasarım (Cad-Cam) mesleğindeki eğitim için 34.109,46 TL harcanmıştır.

c) Eskişehir Makine Mühendisleri Odası ile 26.11.2007 – 15.12.2007 tarihleri arasında düzenlenen 20 kişilik Forklift Operatörü mesleğindeki eğitim için 8.174,34 TL harcanmıştır.

d) Eskişehir Kız Meslek Lisesi Döner Sermaye İşletmesi ile 26.11.2007 – 08.12.2007 tarihleri arasında Satış Elemanı mesleğinde 20 kişiye kurs verilmiş olup, 9.316,56 TL harcanmıştır.

e) Esas Özel Güvenlik Hizmetleri Ltd Şti ile 22.10.2007 – 09.12.2007 tarihleri arasında tamamlanan 20 kişilik Güvenlik Elemanı mesleğindeki eğitim için 15.308,20 TL harcanmıştır.

2008 Yılı:

2008 yılında Frezecilik, Tornacılık, Marangozluk, Boyacılık, Sıhhi Tesisat, Isıtma Tesisatçılığı, Doğalgaz Tesisatçılığı, Pazarlama Elemanı, Mobilya İmalatı, Elektrikçilik, Klima Soğutma Sistemleri Servis Elemanı, Tezgâhtarlık, Endüstriyel Otomasyon, Kalite Kontrol, Otomotiv Mekatroniği, Oto Elektrikçiliği, CNC Tezgah Operatörlüğü, Komilik, Kalıpcılık (Plastik), Kalıpcılık (Metal), Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD-CAM), Kaynakçılık, Gaz Altı Kaynakçılığı Eskişehir İli'nin işgücüne ihtiyaç duyduğu farklı mesleklerde 643 kursiyerin katılımıyla İşsizlik Sigortası Kapsamında toplam 30 meslek edindirme kursu açılmıştır. Bu kurslar için işsizlik sigortası fonundan 478.770,27.-TL harcanmıştır.

2009 Yılı:

2009 yılında kurs açılma kısıtlarında düzenlenmeye gidilerek, kursların sadece işsizlik sigortasından faydalanan kişilere yönelik olarak açılması engellenmiştir. İşgücü Yetiştirme Kursları (Genel) başlığı kapsamında; kuruma kayıtlı, işsiz, 15 yaşını tamamlamış, yüklenici tarafından belirlenmiş özel şartlara sahip olan, Kurumca düzenlenen kurslara aynı meslekte veya farklı meslekte son 24 ay içinde katılmamış olan, en az ilkokul mezunu, açık öğretim ve yüksek öğrenimdeki ikinci öğretim hariç öğrenci olmayan kişilere yönelik kurslar düzenlenmektedir.

2009 yılı içerisinde Eskişehir ilinde işgücüne yönelik meslek edindirme, meslek geliştirme, kendi işini kuracaklara yönelik eğitimler için 4.726.680,21.-TL., Toplum Yararına Çalışma Programlarına yönelik 2.644.498,28.-TL olmak üzere toplam 7.371.178,49.TL ödenek tahsis edilmiştir.

2009 yılı içerisinde açılması planlanan 95 meslekte 4645 katılımcı ile 194 kurs düzenlenmesi planlanmış ve bu kursların İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'ndan onayı alınmıştır. Planlanan meslek sayısı, meslek adı ve kursiyer sayısı piyasadan gelen talepler doğrultusunda değişmektedir. Bugüne kadar TYÇP, özürülülere yönelik kurslar hariç 63 meslekte 49 kurs 1183 kişinin katılımı ile başlamış bazı kurslar tamamlanmış, bazıları ise halen devam etmekte olup, tamamlanan eğitimler sonunda 728 kişi sertifika almaya hak kazanmıştır. İşbirliği yapılacak olan kurumlar kurslarla ilgili evraklarını tamamladıkça, planlanan diğer kurslar da açılmaya devam edecektir.

2009 Yılı'nda Toplum Yararına Çalışma Projesi kapsamında Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'ne ayrılmış olan ödenek miktarı 2.644.498,28.TL'dir. Toplum Yararına Çalışma Programı çerçevesinde, Eskişehir Valiliği AR-GE ve Proje Koordinasyon Merkezi işbirliği ile 60 işsizin 5,5 ay; İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü işbirliği ile 200 işsizin 2 ay; İl Çevre Orman

Müdürlüğü işbirliği ile 150 işsiz 4,5 ay; Eskişehir Orman Müdürlüğü işbirliği ile çeşitli projelerde 110 işsiz 60 gün, 140 işsiz 90 gün ve 40 işsiz 120 gün; Mihalgazi Kaymakamlığı işbirliği ile 3 işsiz 4,5 ay; Alpu Kaymakamlığı işbirliği ile 17 işsiz 4,5 ay; Günyüzü Kaymakamlığı işbirliği ile 8 işsiz 4,5 ay; Han Kaymakamlığı işbirliği ile 3 işsiz 4,5 ay; Han Belediye Başkanlığı işbirliği ile 15 işsiz 4 ay; Sarıcakaya Kaymakamlığı işbirliği ile 8 işsiz 4,5 ay; Çifteler Kaymakamlığı işbirliği ile 19 işsiz 4,5 ay; Sivrihisar Kaymakamlığı işbirliği ile 19 işsiz 4,5 ay; Seyitgazi Kaymakamlığı işbirliği ile 12 işsiz 4,5 ay; Mihalıççık Kaymakamlığı işbirliği ile 14 işsiz 4,5 ay; İnönü Kaymakamlığı işbirliği ile 7 işsiz 4,5 ay; Mahmudiye Kaymakamlığı işbirliği ile 6 işsiz 4,5 ay; Beylikova Kaymakamlığı işbirliği ile 5 işsiz 4,5 ay; Valilik Ar-ge Proje işbirliği ile Beyazaltın Köyü'nde 10 işsiz 4 ay; Han Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı işbirliği ile 6 işsiz 4 ay; Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü işbirliği ile 12 işsiz 5 ay; Anadolu Tarım Araştırma Enstitüsü işbirliği ile 20 işsiz 3 ay; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü işbirliği ile 10 işsiz 4 ay olmak üzere toplam 22 Toplum Yararına Çalışma Programı Projesi planlanmıştır. Planlanan TYÇP projelerinde 870 işsiz istihdamı ile ilgili işlemler tamamlanmıştır.

2. Ceza Paraları Kaynaklı Kurslar

Özürü ve Hükümlülere yönelik mesleki eğitim projeleri, kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak düzenlenen meslek edindirme, meslek geliştirme ya da meslek değiştirme eğitimlerinden farklı bir prosedürle uygulamaya konabilmektedir. Özürü ve hükümlüler için açılması planlanan kursların isim ve kurs sayıları İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'ndan geçtikten sonra, ilgili kuruluşlar (dernekler, ceza evleri, Valilik AR-GE ve Proje Koordinasyon Merkezi gibi özürülere yönelik proje hazırlayan kuruluşlar v.b.) tarafından özürülere ya da hükümlülere yönelik olarak hazırlanan projeler Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'ne gönderilmektedir. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan ve 26 Eylül 2003 tarih ve 25241 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Özürü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları

Kullanmaya Yetkili Komisyon, üç aylık periyotlarla toplanarak Kuruma gönderilen projeleri incelemekte ve projeleri gerekçeleriyle kabul ya da reddetmektedir. Komisyon ayrıca kabul ettiği projeler için ne kadar ödenek tahsis edileceğine karar vermekte olup, proje süresince projeyi gerçekleştiren kuruluşlar tahsis edilen ödeneğin üstüne geçememektedirler.

2009 yılında yürürlüğe giren uygulama ile kurs programlarına stajlar da dahil edilmiştir. 2009 yılı itibariyle GÖRSEM Görme Engellileri Derneği'nde 1, Önaysan Metal San. ve Tic. Ltd. Şti. 'de de 5 olmak üzere toplam 6 kişi staj yapmaktadır.

Ekim ayında KOSGEB işbirliği ile girişimcilik alanında kurs yapılmasına karar verilmesine rağmen, henüz bu alanda bir uygulama olmamıştır.

a. Özürlülerin Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu

2006 Yılı:

a) Türkiye Sakatlar Derneği Eskişehir Şubesi ile ortaklaşa açılan özürlülere yönelik 10 kişilik Bilgisayar Operatörlüğü kursu, Atatürk Endüstri Meslek Lisesinde 10.4.2006 – 26.5.2006 tarihleri arasında 200 saat olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kurs için 4.744,00 TL harcanmıştır.

b) Tepebaşı Belediyesi ile ortaklaşa düzenlenen, özürlülere yönelik, 8 kişilik Yarı Değerli Süstaşı İşlemciliği ve Takı Tasarım Kursu 24.4.2006 – 05.9.2006 tarihleri arasında, Osmangazi Üniversitesi Maden Mühendisliği Fakültesinde gerçekleştirilmiştir. 95 gün ve 450 saat süren bu proje için 21.127,03 TL harcanmıştır.

2007 Yılı:

a) Türkiye Sakatlar Derneği Eskişehir Şubesi ile 30.7.2007 – 14.9.2007 tarihleri arasında Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı mesleğindeki eğitimine 10 özürlü katılmış olup, proje için 6.700,00 TL harcanmıştır.

b) Türkiye Sakatlar Derneği Eskişehir Şubesi ile 13.8.2007 – 27.11.2007 tarihleri arasında Elektrikli Ev Aletleri Tamir ve Bakım mesleğindeki meslek edindirme eğitimine 10 özürlü katılmış olup, proje için 17.869,84 TL harcanmıştır.

c) Eskişehir İşitme Engellileri Koruma ve Kalkındırma Derneği ile 10.12.2007 – 05.3.2008 tarihleri arasında düzenlenen Bilgisayar İşletmenliği mesleğindeki meslek edindirme projesine 12 özürlü katılmış olup, 17.046,00 TL harcanmıştır.

d) Damla Özgereksinimliler Derneği ile 10.12.2007 – 06.5.2008 tarihleri arasında 10 özürlüye yönelik olarak kurs düzenlenmiştir. Bu kurs kapsamında ilgili derneğe Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından eski bir okul binası atölye olarak kullanılmak üzere tahsis edilmiş, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından burada kurs görecek özürülülerin ulaşmaları ücretsiz olarak sağlanmış ve yine Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından binanın atölyeye dönüştürülmesi çalışmaları yapılmıştır. Eskişehir İl Müdürlüğü bu projeye 105.525,00 TL kaynak aktarımı yaparak kursiyer ve öğretici giderlerinin yanı sıra tekstil makineleri ve tekstil üretimi için gerekli olan tüm araç gereçlerinin finansmanı gerçekleştirmiştir. Dernek proje çerçevesinde 10'ar kişilik gruplar halinde özürülülerin sürekli istihdamının sağlanacağı bir atölye haline gelmesini hedeflenmiştir.

2008 Yılı:

a) Eskişehir İşitme Engellileri Koruma ve Kalkındırma Derneği ile 26.04.2008–19.06.2008 tarihleri arasında düzenlenen Bilgisayar İşletmenliği mesleğindeki meslek edindirme projesine 12 özürlü katılmış olup, proje için toplam 18.215,20.-TL harcanmıştır.

b) Eskişehir Damla Özgereksinimliler Derneği ile 14.07.2008–17.12.2008 tarihleri arasında düzenlenen Tekstil İşçiliği ve İç Çamaşırı İmalatı mesleğindeki meslek edindirme projesine 10 özürlü katılmış olup, proje için toplam 49.430,00.-TL harcanmıştır.

2009 Yılı:

Özörlörlere yönelik olarak, Eskişehir Valiliği Eskişehir AR-GE ve Proje Koordinasyon Merkezinin hazırladığı Engellilere Bilgisayar İşletmenliği projesi, Türkiye Sakatlar Derneği tarafından hazırlanan Bilgisayar İşletmenliği projesi, Buğday Tanesi Zihinsel Yetersizliği Olanları Topluma Kazandırma Derneği tarafından hazırlanan Tutunacak Dal (Çaycılık, Garsonluk ve Mekân Temizliği Eğitimi) projesi, Koşulsuz Sevgi (Tiyatro Eğitimi) projesi, Cansuyu (Vurmalı Çalgılar Eğitimi) projesi, Damla Özgereksinimliler Derneği tarafından hazırlanan Tekstil İşçiliği ve İç Çamaşırı İmalatı projesi ilgili komisyon tarafından değerlendirilmek üzere Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

İlgili projelerden Buğday Tanesi Zihinsel Yetersizliği Olanları Topluma Kazandırma Derneği tarafından hazırlanan “Koşulsuz Sevgi (Tiyatro Eğitimi)” ile “Cansuyu (Vurmalı Çalgılar Eğitimi)” projelerde eğitim istihdam ilişkisini kurulamaması nedeniyle ilgili komisyonlukça reddedilmiştir.

Damla Özgereksinimliler Derneği tarafından özörlölere yönelik olarak hazırlanan “Tekstil İşçiliği ve İç Çamaşırı İmalatı” kursu 09 Temmuz 2009 tarihinde 10 kursiyerle başlamış olup, 28 Aralık 2009 tarihine kadar devam edecektir.

Eskişehir Valiliği Eskişehir AR-GE ve Proje Koordinasyon Merkezinin hazırladığı Engellilere Bilgisayar İşletmenliği projesi de halen devam etmektedir.

b. Hükümlölerin Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu

2005 Yılı:

Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile ortaklaşa düzenlenen Erkek Berberliği kursuna 8 kursiyer katılmıştır.

Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile 01.9.2005 – 29.11.2005 tarihleri arasında düzenlenen Kumaş Onarımcılığı kursuna 8 kursiyer katılmıştır.

Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile 05.10.2005 – 29.3.2006 tarihleri arasında düzenlenen Pasta Bisküvi ve Tatlı Hazırlama kursuna 8 kursiyer katılmıştır.

Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ile kurum arasında 26.9.2005 – 24.1.2006 tarihleri arasında 9 kursiyerlere Mobilya ve Dekorasyon eğitimi verilmiştir.

Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ile kurum arasında 26.9.2005 – 27.2.2006 tarihleri arasında 9 kursiyere Demir Doğrama ve Çelik Eşya eğitimi verilmiştir.

2006 Yılı:

a) Eskişehir Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda hükümlülere yönelik, 10 kişilik Bilgisayar Operatörlüğü ve İnternet Kullanımı kursu 18.7.2006 – 01.9.2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, 16.484,07 TL harcanmıştır.

b) Eskişehir Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda hükümlülere yönelik 10 kişilik Mobilya ve Dekorasyon projesi 18.7.2006 – 10.11.2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, 8.358,94 TL harcanmıştır.

c) Eskişehir Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda hükümlülere yönelik 10 kişilik Demir Doğrama ve Çelik Eşya projesi 18.7.2006 – 12.12.2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup 10.570,50 TL harcanmıştır.

2007 Yılı:

a) Eskişehir Açık Ceza ve İnfaz Kurumu ile 11.01.2007 – 06.4.0007 tarihleri arasında Tabela, Serigrafî ve Grafik Tasarım mesleğinde meslek edindirme projesine 10 hükümlü katılmış olup, bu proje için 18.374,98 TL harcanmıştır.

b) Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile 09.7.2007 – 12.9.2007 tarihleri arasında Bilgisayar Operatörü mesleğinde 10 hükümlüye kurs verilmiş olup, bu proje için 17.494,70 TL harcanmıştır.

c) Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile 09.7.2007 – 28.12.2007 tarihleri arasında Sıhhi Tesisatçı mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 10.100,68 TL harcanmıştır.

d) Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile 10.12.2007 – 28.2.2008 tarihleri arasında düzenlenen Dikiş Makinesi Mesleğindeki meslek edindirme projesine 10 hükümlü katılmış olup, 6.720,00 TL harcanmıştır.

e) Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlüğü ile 03.4.2007 – 27.5.2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen Gazaltı Kaynakçılığı mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 eski hükümlü katılmış olup, bu proje için 4.172,79 TL harcanmıştır.

2008 Yılı:

Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile hükümlülere yönelik;

a) 10.09.2008–14.11.2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen Overlok Makinesi Operatörlüğü mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 3.940,00.-TL harcanmıştır.

b) 13.11.2008–31.12.2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen Makastarlık mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 3.940,00.-TL harcanmıştır.

c) 10.09.2008–31.10.2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen Ütücülük mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 3.095,00- TL harcanmıştır.

d) 24.12.2008–11.03.2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen Bilgisayar Bakım ve Onarımı mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 7.646,00.- TL harcanmıştır.

e) 04.12.2008–29.05.2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen Sıhhi Tesisatçılık mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 6.502,60.-TL harcanmıştır.

f) 22.12.2008–10.06.2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen Elektrik Tesisatçılığı mesleğindeki meslek edindirme kursuna 10 hükümlü katılmış olup, proje için 7.589,06.- TL harcanmıştır.

2009 Yılı:

2009 yılı için 26 Eylül 2003 tarih ve 25241 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyona sunulmak üzere hükümlülere yönelik olarak Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından Yapı Yalıtımcısı Yetiştirme mesleğinde 1 proje, Sıhhi Tesisat-Isıtma Tesisatı mesleğinde 1 proje, Karo ve Fayans Döşemeciliği mesleğinde 1 proje; H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından, Ütücülük mesleğinde 1 proje, Sıvacılık mesleğinde 1 proje, Sıhhi Tesisatçılık mesleğinde 1 proje, Bilgisayar Operatörlüğü mesleğinde 1 proje, Boya ve Badanacılık mesleğinde 1 proje, Dış Cephe Yalıtımı mesleğinde 1 proje, Elektrikçilik mesleğinde 1 proje, Karo ve Fayans Döşemeciliği mesleğinde 1 proje, Overlokçuluk mesleğinde 1 proje (toplam 10 proje) Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'ne hükümlülere yönelik toplam 13 proje gönderilmiştir.

Bu projelerden Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlananları ilgili komisyonca kabul edilmiş olup, 2009 yılında Açık Ceza İnfaz Kurumu ile Karo ve Fayans Döşemeciliği mesleğinde 1 kurs düzenlenmiştir. Ayrıca H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan projelerden Makastarlık, Ütücülük ve Overlok Makinesi Operatörlüğü mesleklerindeki kurslar halen devam etmektedir.

İşgücü eğitimi ya da kurs adı altında verilen hizmetler yıllar içerisinde uygulanan programlar genel olarak değerlendirildiğinde şöyle bir sonuca varılabilmektedir. Her geçen yıl bir önceki yıla göre kurs hizmetleri çeşitlenerek artış göstermiştir. Çok daha fazla sayıda kişiye, çok daha geniş bir kitleye ulaşılması planlanmış ve genel olarak da bu başarılmıştır. Örneğin önceki yıllarda kurslar ve TYÇP'ler sadece il merkezinde uygulanırken, 2009 yılında her ilçede TYÇP uygulaması yapılmış ve birçok ilçede işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiştir. Kurs programlarının çeşitlenmesinde ve genişlemesinde gözden kaçırılmaması gereken en önemli unsur ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum ve bu doğrultuda oluşturulan politikalar ve belirlenen hedefler olmuştur. Örneğin daha önce ÖSDP ile gündeme gelen TYÇP'ler, 2008 yılındaki krizle yeniden gündeme çok yoğun bir şekilde düşmüştür.

2008 yılına kadar İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yararlanılarak açılan tüm kurslardan sadece işsizlik sigortası alanlar yararlanabilirken, 2009 yılından itibaren kurs ödeneği aynı fondan karşılanmasına rağmen gerekli şartları taşıyan, işsizlik sigortası alıp almadığına bakılmaksızın tüm vatandaşlar kurslardan yararlanabilecek hale gelişmiştir. Bu değişikliğin yapılmasındaki en büyük etken şüphesiz kişi işsizlik sigortası fonunda biriken paranın işsiz olanlara doğrudan bu yolla dağıtılmasının sağlanması ve işsiz olan kişilere doğrudan geçici gelir yaratılmasıdır.

Buna ek olarak Staj ve Girişimcilik Programları yine 2009 yılında kurs servisi işlemlerine dahil edilmiştir. TYÇP'ler için ayrılan bütçenin 2008 ve 2009 yıllarına mahsus olarak toplam kurs bütçesinin %35'i kadar olması da (normalde bu bütçenin %10'u kadar olmaktadır) kurs programları üzerinde oluşturulan politikaların ülke ekonomisi ile ne kadar yakından ilişkili olduğunu gösteren en önemli nokta olmuştur.

Kurs sayılarında bir önceki seneye göre sürekli artış görülmesinin bir diğer önemli nedeni de Genel Müdürlüğün direktifinde İl Müdürlüklerinin belirledikleri hedeflerdir. Her yılın başında o yıl içinde neler yapılabileceğine yönelik olarak

hedefler belirlenmektedir. Bu hedeflerdeki sayı bir önceki yılın verileri göz önünde tutularak gerçekleştirilmektedir. Aslında niteliklerin artırılması açısından teoride bu durum doğru gibi görünse de, uygulama açısından beraberinde bir sürü yük, olumsuzluk ve sıkıntı getirmektedir. Örneğin 2009 yılında krizin yarattığı işsiz sayısındaki artışla 4000 kişiye kurs verilebilirken, artırılan hedefle 2010 yılı için bu sayı 4500 olarak hedeflenmektedir. Kurslardan ya da diğer programlardan yararlanan bir kursiyerin 2 yıl boyunca kurslardan yararlanamayacağı göz önünde tutulduğunda; bir sonraki yıl belirlenen hedefe nasıl ulaşılabileceği gerçekten düşündürmektedir. Hedeflerin belirlenmesiyle ortaya çıkan en önemli sıkıntılardan birisi de yetersiz alt yapı (kurs servisinde çalışan personelin sayısının yetersiz olması gibi) ile tüm bu işlerin yürütülmeye çalışılması olmaktadır. İlgili serviste çalışan personelden sürekli olarak fazla mesaiye kalmaları istenmekte ve kişilerin ruh ve beden sağlığı göz ardı edilerek kamu sektöründe özel sektör temposu ile çalışmaları sağlanmaktadır.

3. İş Arama Becerileri

İş arayanlara kendi girişimleri ile iş bulmaları için iş arama becerilerinin ve yaklaşımlarının geliştirilmesinde rehberlik etmek ve onları yönlendirmek amacıyla tasarlanan, Kurumun İş ve Meslek Danışmanlığı servisi tarafından verilen bu eğitimlere 2006 yılının son çeyreğinde başlanmıştır. Ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerle birlikte işten çıkarılan ve işsizlik sigortasına başvuran kişi sayısındaki artışla birlikte; ilgili seminer İşsizlik Sigortası için Kuruma başvuran vatandaşlara öğrencilerden çok verilmeye başlanmıştır.

Seminerler daha önceden Kuruma İşsizlik Sigortası'ndan yararlanmak için başvuran vatandaşlara belirtilen tarih ve saatte Kurum'daki eğitime katılacakları için taahhütname almak kaydıyla ve Kurum'dan eğitim talep eden okullara randevu vermek ve ilgili okullara gidilerek projeksiyon aleti ile sunumu göstermek şeklinde yapılmaktadır.

İşsizlik Sigortası'na başvuran vatandaşlara her ayın belli günlerinde sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki ayrı gruba (ilgili eğitimler 2009 yılı boyunca sabah 09:30 ve öğleden sonra 14:30 olmak üzere 40 kişiden oluşan gruplara 2 oturum halinde) verilmektedir.

2005 Yılı:

2005 Yılı'nda İş Arama Becerileri semineri verilmemiştir.

2006 Yılı:

2006 yılında 03.10.2006–15.12.2006 tarihleri arasında İşsizlik Sigortası'ndan faydalanan toplam 389 kişiye İş Arama Becerileri semineri verilmiştir.

2007 Yılı:

İş Arama Becerileri Eğitimi, 2007 yılında İşsizlik Sigortası'na başvuran 1461 kişiye 76 grup halinde; Meslek Liselerinde okuyan 1723 öğrenciye 16 grup halinde; fakülte/yüksekokulda okuyan 298 öğrenciye 4 grup halinde; askeri birliklerde terhis olacak askerlerden 173 kişiye 3 grup halinde olmak üzere toplam 3655 kişiye 99 grup halinde verilmiştir.

2008 Yılı:

İş Arama Becerileri Eğitimi, 2008 yılında İşsizlik Sigortası'na başvuran 2039 kişiye 90 grup halinde; Meslek Liselerinde okuyan 474 öğrenciye 5 grup halinde; fakülte/yüksekokulda okuyan 750 öğrenciye 3 grup halinde; askeri birliklerde terhis

olacak askerlerden 253 kişiye 4 grup halinde olmak üzere toplam 3516 kişiye 102 grup halinde verilmiştir.

2009 Yılı:

İş Arama Becerileri Eğitimi, 2009 yılının ilk yarısındaki dönemde (1 Ocak 2009–30 Haziran 2009 tarihleri arasında İşsizlik Sigortası'na başvuran 3746 kişiye 112 grup halinde; Meslek Liselerinde okuyan 160 öğrenciye 2 grup halinde; fakülte/yüksekokulda okuyan 320 öğrenciye 2 grup halinde; askeri birliklerde terhis olacak askerlerden 502 kişiye 5 grup halinde olmak üzere toplam 4728 kişiye 121 grup halinde verilmiştir.

2005 – 2009 yılları arasında verilen iş arama becerileri seminerlerinden yararlanan kişi sayılarına bakıldığında karşımıza şöyle bir sonuç çıkmaktadır. 2005 yılında hiç kimseye bu seminer verilmemişken, 2006 yılında seminerden yararlanan kişi sayısı 389'a yükselmiş, 2007 yılında bu sayı yaklaşık 10 kat artarak toplamda 3615 olmuş, 2008 yılı seminer verilen kişi sayısı benzer seviyede seyretmiş ancak 2009 yılının ilk 6 ayında eğitim verilen kişi sayısı (bu sayı 4728 dir) geçmiş yıllarda 1 tam yıl içinde eğitim verilen kişi sayısını geçmiştir. İş arama becerilerinin kuruma işsizlik sigortası almak için başvuran kişilere zorunlu olarak verilmesi bu rakamın giderek artmasındaki en önemli neden olmuştur. 2008 ve 2009 yıllarında işten çıkan kişi sayısındaki artış, iş arama becerisi semineri katılımcısı sayısı olarak direk rakamlara yansımıştır. Ayrıca TYÇP katılımcılarına da bu eğitimin verilmesi 2009 yılında TYÇP'ye ağırlık veren kurumun verilerini yukarı noktalara taşımıştır. Buna ek olarak Genel Müdürlük direktifinde belirlenen hedefler doğrultusunda okullara, askeri birliklere verilen eğitimler de yine 2007, 2008 ve 2009 verilerinin yükselmesindeki diğer önemli etken olarak karşımıza çıkmıştır.

4. İş ve Meslek Danışmanlığı

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü bünyesinde iş ve meslek danışmanlığı kapsamında verilen hizmetler şu şekildedir:

a. İşletmelerde Eğitim

Bu seminerlerin amacını; çalışan işgücünün, işletme ve verimlilik kültürü, kalite ve iş güvenliği bilinci artırılarak yüksek performansa ulaşmasına katkı sağlanmak, ilk ve orta kademe yöneticilerine de yöneticilik ve eğiticilik niteliklerinin geliştirilmesini sağlamak oluşturmaktadır¹³⁰.

İşletmelerde Eğitim kapsamında verilen seminerler yıllara göre şu şekildedir:

2005 Yılı:

2005 Yılı'nda Eskişehir İli'nde İşletmelerde Eğitim Semineri verilmemiştir.

2006 Yılı:

Atışkan Alçı Yapı ve Endüstriyel Alçı Ürünleri Tic AŞ, Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü, Esco Emaye Döküm Sanayi ve Ticaret AŞ, Etam AŞ işyerlerinde 6 gruba “İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri” ile TEI-Tusaş Motor Sanayi AŞ ve İzocam AŞ işyerlerinde 3 gruba ise “İşçi Geliştirme Semineri” verilerek toplam 225 kişiye eğitim hizmeti verilmiştir.

---

¹³⁰ Eğitimin yasal dayanağı 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 3-c ve 9-b'inci maddeleridir.

2007 Yılı:

TEI-Tusaş Motor San AŞ'de 2 gruba İşçi Geliştirme Semineri, Atışkan Alçı Ürünleri Tic AŞ'de bir gruba İş Sağlığı ve İş Güvenliği Semineri, Jimsa Spor Malz San Tic Lrd Şti'nde 2 gruba, İş Sağlığı ve İş Güvenliği Semineri, ESYAPİ Prefabrik Yapı Elemanları San AŞ'de 1 gruba Zaman Yönetimi Semineri, Edizel Dekorasyon İnş Malz San Tic Ltd Şti'nde 1 gruba İş Sağlığı ve İş Güvenliği Semineri, Tepe Mobilya San Tic AŞ'de 2 gruba İşçi Geliştirme Semineri verilmiştir.

2008 Yılı:

Atışkan Alçı Ürünleri Tic AŞ'de 07–08.2.2008 ve 08–09.05.2008 tarihleri arasında 1'er grup olmak üzere toplam 2 gruba İş Sağlığı ve İş Güvenliği Semineri, İstanbul Seramik Sanayi Ticaret A.Ş.'de 25–26.02.2008 ve 24–25.04.2008 tarihleri arasında 2 gruba İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri, 19.03.2008 tarihleri arasında 1 gruba İşçi Geliştirme Semineri, 1 gruba 12–16.05.2008 tarihleri arasında Orta Kademeli Yöneticilik Semineri verilmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri, Yurtiçi Kargo A.Ş. Eskişehir Bölge Müdürlüğü'nde 07–08.07.2008 tarihleri arasında 1 gruba ve Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda 09–10.07.2008, 21–22.07.2008, 23–24.07.2008 tarihlerinde 3 gruba verilmiştir.

Özel Ümit Tıp Merkezi'nde 10–11.10.2008 tarihleri arasında 1 gruba İnsan İlişkileri ve İletişim Semineri verilmiştir.

2009 Yılı:

2009 yılı içerisinde Özel Ümit Tıp Merkezi'nde 16-17.01.2009 ve 13-14.02.2009 tarihlerinde 2 gruba Toplam Kalite Yönetimi semineri verilmiştir. Ayrıca Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü tarafından atölye ve işkollarında çalışan 150 personel ve hükümlüye İş Sağlığı ve Güvenliği semineri verilmesi talep edilmiştir. Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü'nden eğitim talepleri ile ilgili tarih bildirilmesi istenmiş; bildirilecek tarihler doğrultusunda Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nce belirlenen tarihlerde ilgili seminerler verilecektir.

b. Meslek Danışmanlığı

Meslek danışmanlığı; kişilerin özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmesi süreci¹³¹ olarak tanımlanabilir.

2005 Yılı:

2005 Yılı'nda Meslek Danışmanlığı hizmeti verilmemiştir.

---

¹³¹ Hizmetin yasal dayanağını, 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 3/c, 9/b maddeleri; Türkiye İş Kurumu Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliğinin 11/d, 11/e, 11/f, 23/f maddeleri; Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İş ve İşçi Bulma Servisi Kurulması Hakkındaki 88 sayılı sözleşmenin 6. maddesinin "a/i" fıkrası; Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Mesleki Eğitim ve Yönlendirmenin Yeri Hakkındaki 142 sayılı sözleşmenin 3/1 maddesi; Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) tarafından onaylanmış olan İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Mesleki Eğitim ve Yönlendirmenin Yeri Hakkındaki 142 sayılı sözleşmenin 3/2 maddesi; Avrupa Sosyal Şartının 1.Bölümün 9. maddesi "Herkes kişisel ilgi ve yetenekleri uyarınca bir mesleği seçmesine yardımcı olacak uygun mesleki yönlendirme imkanları hakkına sahiptir."Avrupa Sosyal Şartının 2. Bölümün 1/4. maddesi oluşturmaktadır.

2006 Yılı:

İl Müdürlüğünde faaliyet gösteren Meslek Danışma Merkezinden, 2006 yılı içerisinde toplam 1660 kişiye hizmet verilmiştir.

2007 Yılı:

İş Müdürlüğümüzde faaliyet gösteren İş Ve Meslek Danışmanlığı Servisince 2007 yılı sonu itibarıyla toplam 2510 kişiye hizmet verilmiştir.

2008 Yılı:

İş Müdürlüğümüzde faaliyet gösteren İş Ve Meslek Danışmanlığı Servisince 2008 yılı sonu itibarıyla toplam 2876 kişiye hizmet verilmiştir.

2009 Yılı:

2009 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla İş ve Meslek Danışmanlığı kapsamında 1380 kişiye hizmet verilmiştir.

Tıpkı diğer hizmetlerde olduğu gibi İş ve Meslek Danışmanlığı hizmetlerinde de 2005-2009 yılları arasında giderek artan bir seyir olmuştur. Kurumun performansını yüksek tutmak istemesi ve yaptığı işlemlere özel sektör mantığıyla profesyonel yaklaşması bu artışın en önemli sebebi olmuştur.

SONUÇ

1946 yılında kurulan İş ve İşçi Bulma Kurumu, 2000 yılında mevzuatında yapılan değişiklikle yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılanma ile Türkiye İş Kurumu adını alarak iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetlerinin yanı sıra devlet ile vatandaş arasında işsizlik sigortası fonunun kullanılması açısından bir köprü vazifesi üstlenmiştir.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun İŞKUR'a tahsis edilmesi şüphesiz kuruma çok büyük bir sorumluluk yüklemiştir. Kurum yıllardan beridir yapmaya çalıştığı iş arayanla işvereni eşleştirerek işe yerleştirme işlemlerine ek olarak; kendisine tahsis edilen kaynaklarla, işgücü piyasası bilgilerinin toplanması, işgücü uyum hizmetlerinin yürütülmesi, iş ve meslek danışma hizmetlerinin verilmesi gibi farklı görevleri de üstüne almıştır.

9 yıl gibi kısa bir sürede çok farklı ve çeşitli görevleri üstlenen bir Kurumun bunları gerçekleştirip gerçekleştirmediği ya da ne derecede gerçekleştirebildiğinin incelenme ihtiyacı, bu çalışmanın yapılmasına sebep oluşturmuştur. Ancak makro düzeyde veri temininde karşılabilecek zorluklar ve istatistiksel kayıtların düzenli tutulmaması, sağlıklı verilere ulaşılamamasına neden olacağı için çalışma mikro düzeyde gerçekleştirilmiştir. Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü'nün kayıtlarını düzenli tutması, Genel Müdürlük bünyesinde alınan kararları en kısa sürede birebir uygulama konusundaki çabası ve diğer illere de örnek teşkil eden yapısı bu çalışmada Eskişehir İl Müdürlüğü'nün tercih edilmesini sağlamıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde genel olarak Türkiye İş Kurumu'nun faaliyetleri incelenmiştir. İş arayanlara yönelik, işe yerleştirme, işsizlik sigortası, iş gücü eğitimi, iş ve meslek danışmanlığı gibi çeşitli hizmetler tek tek tanımlanarak, yasal dayanakları ile bu işlemlerin kapsamı açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümüne geçildiğinde ise bu işlemlerin Eskişehir İl Müdürlüğü bünyesinde nasıl ve hangi oranda gerçekleştirildiği sayısal verilerle

ortaya konulmaya çalışılmıştır. İşlemler incelenirken 2005, 2006, 2007, 2008 yılları ile 2009 yılının ilk 6 aylık dönemindeki veriler kullanılmıştır. İlgili yıllardaki verilerin ele alınmasındaki en önemli etkeni verilerin depolanma şekli oluşturmuştur. Yani elle tutulan verilerin bilgisayar ortamında oluşturulan verilere göre daha sağlıklı olacağı düşüncesi, ilgili yıllardaki verilerin kullanılmasına neden olmuştur.

Çalışma sonucunda elde edilen veriler kısaca şu şekilde değerlendirilebilir:

Eskişehir İl Müdürlüğü'ndeki personel sayısında 2005 yılından itibaren her yıl bir önceki yıla göre düzenli bir artış izlenmesine rağmen; personel sayısı yapılan işlemlere ve iş yüküne göre özellikle 2008 yılından itibaren yetersiz kalmıştır. Örneğin 2005 yılında 1 birim çalışan bir memurun iş yükü, 2008 yılında ülkedeki ekonomik politikalar ve alınan kararların uygulanmaya konması ile yaklaşık 6 birime çıkmıştır. Bu da çalışanlara fazla mesai, sorumluluk, huzursuzluk, memnuniyetsizlik, motivasyon düşüklüğü ve iş değiştirme isteği olarak geri dönmüştür. 2008 yılı sonunda dünya finans piyasalarında başlayan ve reel sektöre de sıçrayarak ülkemizi adeta bir işsizlik krizi ile karşı karşıya bırakan küresel ekonomik krizin etkileri doğrultusunda, hükümetçe işsizlikle mücadele ve istihdamın arttırılmasına yönelik olarak alınan tedbirler açısından İŞKUR'a yüklenen görev ve sorumlulukların gerçekleştirilmesi yönündeki performans beklentisi bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli nedeni oluşturmuştur. Özellikle 2008 ve 2009 yıllarına göre özel olarak düzenlenen mevzuatlar (kısa çalışma ödeneği süresi, TYÇP lerde kullanılan bütçe oranının yükseltilmesi, istihdam paketi gibi çeşitli düzenlemeler) personel üzerindeki iş yükünün artmasındaki en önemli etkenleri oluşturmuştur.

Özel İstihdam Büroları'nın açılması Kurum'dan istek yapan işveren ve işe yerleşmek için Kurum'a başvuran işsiz sayılarında gözle görülür bir değişimin olmasına neden olamamıştır. Özel İstihdam Bürosu aracılığıyla işçi istihdam etmek isteyen işverenlerden ücret alınması ve yasal olmadığı halde yine işe yerleşmek için iş arayanlardan ücret talep edilmesi bunun en belirgin sebebinin oluşturmuştur. Ayrıca özellikle Eskişehir İli'ndeki özel istihdam bürosu incelendiğinde (özel istihdam bürolarının açılmasına izin verildiğinde açılan büro sayısı ikiyken, sonradan bire

düşmüştür) özel istihdam bürosu aracılığıyla işe yerleştirilmek üzere başvuran kişilerin genellikle vasıflı olmaları; vasıfsız işgücünün İŞKUR'a yönelmesi için diğer önemli bir nedeni oluşturmuştur. İŞKUR'un tanıtım faaliyetlerini ve hizmet kalitesini arttırması, iş arayanlara sadece iş imkânı tanımaması bunun yanında kurslar gibi gelir getirici çeşitli imkânların sunuluyor olması, dış müşteriyi kuruma çekme konusundaki farklı avantajlar olmuştur.

Eskişehir İl Müdürlüğü'ne kayıt yaptıran kişi sayısı açısından bakıldığında, 2005 ve 2007 yıllarında kuruma başvuran kişi sayısında başa baş bir seyir izlerken 2006 ve 2008 yıllarında başvuran sayısı oldukça artmıştır. Özellikle 2008 yılı rakamsal olarak diğer yıllara fark atmıştır. 2006 ve 2008 yıllarında kuruma başvuran sayısının artmasının sebebi kamuya işçi alımlarının İŞKUR aracılığıyla olması ve bu yıllarda KPSS sınavlarının yapılmasıdır. 2008 krizi ile işten ayrılanların İşsizlik Sigortası Hizmetlerinden faydalanmak için kuruma başvurmaları yine bu sayının 2008 yılında geçmiş yıllara oranla büyük oranda artış göstermesine neden olmuştur. Üretime dayalı bazı firmaların toplu işçi çıkarmaları ve çıkan işçilerin büyük oranının erkek olması 2008 yılında kuruma başvuran erkek sayısındaki artışın en önemli sebebini oluşturmuştur. 2009 yılında kuruma kayıt yaptıran kişi sayısında patlama yaşanmıştır. Bunun sebebi 2008 yılında oluşan ekonomik krizin etkilerinin 2009 yılının ilk 6 ayında daha ağır hissedilmesi, işsizlik sigortası için kuruma başvuran kişi sayısındaki artış ve geliştirilen politikaların bir parçası olarak kurs, TYÇP, staj, girişimcilik gibi programlardan yararlanmak için kurumla ilk kez tanışan (çalışmayı düşünmediği halde kursiyer ücreti almak isteyen ev hanımları gibi) kişiler olmuştur.

2005- 2009 yılları arasında işe yerleştirilen kişi sayısında düzenli bir artış gözlemlenmemekle birlikte, KPSS sonucu ile yerleştirmelerin ve kamuya işçi alımı olduğu dönemlerde işe yerleştirme sayıları oldukça yüksek olmuştur.

İşsizlik sigortası uygulamaları açısından 2004-2009 yılları arasında işsizlik sigortasından yararlanmak için kuruma başvuran kişi sayısı düzenli bir artış

göstermiştir. Ancak 2008 yılının son çeyreği itibariyle başvuran kişi sayısında tam anlamıyla bir patlama yaşanmıştır. Bunun da en önemli sebebi şüphesiz ülke ekonomisindeki durumun yansımaları ve işsizlik olmuştur.

İşgücü uyum hizmetlerinden kurslar ve TYÇP'ler şüphesiz İŞKUR'un özellikle 2008 yılı itibariyle en çok önem verdiği olmazsa olmaz hizmetleri arasına girmiştir. İstihdam paketi ile işsizlik sigortası fonu kullanılarak piyasaya sıcak para aktarma düşüncesi ve buna hizmet etmesi açısından kurslar, TYÇP'ler, staj programları, girişimcilik eğitimleri gibi çeşitli işgücü uyum hizmetlerinden yararlanılması sağlanmıştır. 2009 yılından önce kurslardan sadece işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlananların faydalanabildiği dönemde temel amaç işsiz kalanlara mesleki eğitimler verilerek, farklı mesleklerde de iş aramalarını sağlamakken; başta kurslar olmak üzere işgücü uyum hizmetlerinin tüm vatandaşlara açılması ile temel amaç vatandaşa ekonomik katkı sağlamak olmuştur. Bu şekilde krizin vatandaşlar üzerindeki olumsuz etkilerini baskı altında tutmak, sosyal patlamaların engellenmesi, piyasadaki olumsuz etkilerin giderilmesi gibi çeşitli amaçlara hizmet edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Kısaca Kurum, değişime uğradığı günden günümüze kadar olan süreçte çok sayıda ve çeşitte işe imza atmıştır ve atmaya da devam etmektedir. Ülkenin içine girdiği süreç ile birlikte yaşananlara eş olarak alınan kararlar doğrultusunda İŞKUR'un da rotası belirlenmektedir. Özelleştirme sonucu uygulanan iş kaybı tazminatlarının kurum tarafından ödenmesi, sosyal destek projelerinin yürütülmesi, işsizlik sigortasının ödenmesi, iş gücü eğitimlerinin verilmesi İŞKUR rotasının devlet politikaları doğrultusunda şekillendiğine birer örnektir. Kurumun portföyünü ülke vatandaşlarının oluşturuyor olması, alınan kararların uygulanmasında İŞKUR'un neden tercih ediliyor olmasının üstü kapalı bir açıklaması olmaktadır.

KAYNAKÇA

AKYİĞİT, Ercan; *Yeni Mevzuata Göre Hazırlanmış İş Hukuku*, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006.

ALPER, Yusuf; “*İş ve İşçi Bulma Kurumu’ndan Türkiye İş Kurumu’na*”, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt 5, S:2, No:165, 2003, <http://www.isgucdergi.org/?p=makale&id=165&cilt=5&sayi=2&yil=2003>
(16.03.2009)

ANDAÇ, Faruk; *İş Hukuku (Türk Çalışma Hukuku Uygulaması)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.

AYHAN, Abdurrahman; “*4447 Sayılı Kanuna Göre İşsizlik Sigortasının Önemi, Yararlanma Koşulları ve Sağlanan Yardımlar*”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 7, Muğla, Bahar 2002.

BASA, Ali Rıza; “*Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Ulusal Programımızda Sosyal Politikalar*”, MESS Mercek Dergisi, İstanbul, Nisan 2001.

BİÇERLİ, M. Kemal; *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1563, Eskişehir, 2004.

COŞKUN, Bayram; “*Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: 1990’lı Yıllardaki Gelişmeler ve İŞKUR Örneği*”, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2003.

ÇARIKÇI, Emin; “*Türkiye’de Özelleştirme Tarihi ve Özelleştirme Durumu*”, <http://www.ekodialog.com/Makaleler/turkiyede-ozellestirme-tarihi-durumu.html>
(27.05.2009)

Türkiye İş Kurumu 5. Genel Kurul Çalışma Raporu, Ankara, 2009.

ÇELİK, Nuri; *İş Hukuku Dersleri*, Beta Basım Yayın, Yenilenmiş 21. Bası, İstanbul, 2008.

ÇETİN, Salih; “*Türkiye’de Uygulanan İşsizlik Sigortasının Fon Yönetimi*”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2007.

ÇETİNKAYA, Özhan; *Türkiye’de Devlet İşletmeciliği ve Özelleştirme*, Ekin Kitabevi Yayınları, Eskişehir, 2003.

ÇÖPOĞLU, Mustafa; *İK Yönetiminde İş Hukuku Uygulamaları*, Aydoğdu Ofset, Ankara, 2008.

ÇİL, Şahin; *İş Kanununun Şerhi*, Madde 40-122 3. cilt, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2007.

DARTAN, Muzaffer/ARIOĞLU, Ergin/COATES, H. Jeffrey; *Privatisation In The UK and Turkey With Particular Reference To the Coal Sector*, University Of Marmara European Community Institute Pres., İstanbul, 1996.

DELEN, Neslihan; “*İşsizlik Sigortasının Uygulanabilirliği Açısından İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun Yeniden Yapılanma Gereği*”, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1997.

DEMİR, Fevzi; “*Kısa Çalışma Ödeneği 6 Ay Daha Uzatıldı*”, <http://www.kobihaber.com.tr/haberdetay.asp?ID=1163> (01.12.2009)

ERDOĞDU, Seyhan; “*Küresel Mali Ve Ekonomik Krizin Türkiye Ekonomisi Ve Türkiye Çalışma Yönetimine Etkileri*”, ILO Çalıştay Raporu (Basılmamış Metin).

EKİN, Nusrettin; *Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No:2000-33, İstanbul, 2000.

GÖRÜCÜ, İbrahim; “*Türk Çalışma Hayatında Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Uygulaması*”, Hikmet Yurdu Dergisi, Yıl 1, S: 2 Temmuz- Aralık 2008.

GÜZEL, Ali/ OKUR, Ali Rıza/CANİKLİOĞLU, Nurşen; “*Sosyal Güvenlik Hukuku*”, 5510 Sayılı Kanuna Göre Hazırlanmış 12. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2009.

HEKİMLER, Alpay; “*Global Finans Krizi Ekseninde Kısa Çalışma Uygulamasının Ülkemizde Etkinliği Üzerine Gözlemler*”, TİSK İşveren Dergisi, Mart 2009, http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=2332&id=109 (20.07.2009)

“*İş Arama Becerileri Eğitim Programı*”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“*İş Arayanlara Yönelik Hizmetleri*”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“*İş ve Meslek Değişirme Merkezi*”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“*İŞKUR’da Yeniden Yapılanma*,” Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, 2002.

“*İşgücü Eğitimi*”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“*İşgücü İstemi, Eşleştirme ve İşe Yerleştirme Hizmetleri*”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“İşgücü Piyasası ve İşveren Bağlantı Hizmetleri”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“İşletmelerde Eğitim Seminerleri”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

“İşsizlik Sigortası”, DİSK Birleşik Metal İş Sendikası, Birleşik Metal-İş Yayınları, İstanbul, 2002.

“İşsizlik Sigortası Rehberi”,

http://www.muhasabenet.net/issizliksigortasi_uygulama.html, (14.03.2009)

“İşsizlik Sigortası Uygulama Esasları”, Türkiye İş Kurumu İşlemler El Kitabı, Ankara, 2009.

KAPAR, Recep; “Sosyal Korumanın İşgücü Piyasasına Etkisi”, Birleşik Metal İş Yayınları, İstanbul, 2006.

KARACAN, Hatice; *4857 Sayılı İş Kanuna Göre Fazla Çalışma*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

KESER, Hakan; *4857 Sy. İş Kanunu ve İlgili Mevzuat Çerçevesinde Türk Kamu Sektöründe Bireysel İş İlişkileri*, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2003, s.292-293.

KUMKALE, Rüknettin; *Sosyal Sigortalar ve İşsizlik Sigortası Uygulamaları*, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2003.

KUTAL, Metin; “Türkiye İş Kurumu Çalışma Hayatımıza Katılırken Bazı Gözlem ve Beklentiler”, TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 16, S:4-5, Ankara, Kasım 2000-Şubat 2001.

KUZGUN, Yıldız; *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

KÜÇÜKDEMİRCİ, Hüseyin; “Kısa Çalışma Ödeneği ve Yararlanma Koşulları”, <http://www.pozitifhaberler.com/yazi/156/kisa-calisma-odeneği-ve-yararlanma-kosullari.html> (15.07.2009)

LİMONCUOĞLU, Siyami Alp; “*Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukukunda İşsizlik Sigortası*”, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir, 2006.

ÖNER, İbrahim; “*Türkiye’de İşsizlik Sigortası ve İşsizlik Sigortası Fonu: Kuruluşu Gelişimi ve Denetimi*”, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı, İstanbul, 2006.

“Özelleştirme Sosyal Destek Projesi-2”, İŞKUR Faaliyetleri El Kitabı.

“Özelleştirme Yöntemleri”, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/ozellestirme_yontemleri.htm (27.05.2009)

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan; *1000 Yargıtay Kararı Açıklamalı İş Kanunu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.665.

SAYIN, Ali Kemal; *Emek Piyasasında Aracılık ve Özel İstihdam Büroları*, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Yayın No: 324, Ankara, 2002.

SOYER, Polat; *Yeni İş Kanunu Değerlendirme Konferans Notları*, Türk-İş, Temmuz 2003.

SÖZER, Ali Nazım/ODAMAN, Serkan/ ERDENK, Erdem; *İlgili Yönetmeliklerle İş Mevzuatı*, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2005.

SÜMER, Haluk Hadi; *İş Hukuku*, 13. baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2007.

ŞAFAK, Can; “*Sendikacının dikkatine: Kısa Çalışma Konusunda Bakanlık Uygulaması*”, http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=23635 (15.07.2009)

ŞAKAR, Müjdat, “İşsizlik Sigortası Kanununun Getirdiği Yeni Yükümlülükler”, *Mercek Dergisi*, Yıl 4, S:16 Ekim 1999, s.21-28.

THUY, Phan/ HANSEN, Ellen/ PRICE, David; Çeviren ÇULHAOĞLU, Metin; *Değişen İşgücü Piyasasında Kamu İstihdam Hizmeti*, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2001.

TİSK ve TÜRK-İŞ Yerel Düzeyde İşgücü Piyasasını İzleme ve Yönlendirme Mekanizmalarının Etkinleştirilmesi Projesi, İl Düzeyinde İşgücü Piyasası İzleme Rehberi, Ankara, 2007.

TUNCAY, A. Can; “4447 s. Kanun ve Getirdiği Yeni Haklar”, *MESS, Mercek Dergisi*, S. 16, Ekim, 1999.

“*Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü Briefing Raporu*”, Eskişehir, Ekim 2009.

Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü İdari İşler Arşivi.

Türkiye İş Kurumu Portalı:

<http://portalint.iskur.local:5253/LoadExternalPage.aspx?uicode=statkanunlar>
(27.04.2009)

UÇUM, Mehmet; *Yeni İş Kanunu Seminer Notları*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2003.

Unemployment Insurance,

<http://www.entrepreneur.com/encyclopedia/term/82472.html> (10.03.2009)

ÜNSALAN, Erdal/ ŞİMŞEKER, Bülent; Meslek Yüksekokulları İçin METEP'e Göre Hazırlanmış İnsan Kaynakları Yönetimi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2006.

Wage Quarantees In Cases of Enterprise Insolvency,

<http://www.ilo.org/public/english/dialogue/ifpdial/la/gp/spain.htm> (14.07.2009)

YÜKSEL, Öznur; *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 5. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

<http://www.worldbank.org.tr/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYEXTN/0,,contentMDK:20274796~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:361712,00.html> (Erişim Tarihi: 11/06/2009)